

Crnogorska sportska akademija - Podgorica
Montenegro sport - Podgorica

ČASOPIS ZA SPORT, FIZIČKU KULTURU I ZDRAVLJE
SPORT MONT

broj 5/III

Podgorica, januar 2005.

SPORT MONT

Časopis za sport, fizičku kulturu i zdravlje

Izdavač:

Crnogorska sportska akademija - Podgorica
„Montenegrosport” - Podgorica

Redakcija:

dr Duško Bjelica, prof. dr Spasoje Bjelica, prof. dr Marina Bujko,
akademik N.I. Volkov, prof. dr Bahri Ishka, dr Novak Jovanović,
prof. dr Vojin P. Nikolić, prof. dr Pavle Opavski, prof. dr Dimitrije Popovski,
prof. dr Vangel Simev, prof. dr Ljiljana Cvetković

Glavni urednik:

dr Novak Jovanović

Odgovorni urednik:

dr Duško Bjelica

Generalni sekretar: Batrić Marković, advokat

Tehničko uređenje i elektronski prelom: Rajko Jelovac

Lektor: Aleksandar Bjelica

Štampa: Štamparija „Ostojić” - Podgorica

Adresa:

Marka Miljanova 70, 81000 Podgorica
telefax: 081/620-486

E-mail: sportmont@cg.yu

žiro račun: 550-387986

Tiraž: 500

ISSN 1451-7485

Rješenjem Republičkog sekretarijata za informisanje, „Sport Mont”
je upisan u evidenciju javnih glasila u Podgorici pod brojem 385.

(„Pobjedin sport“, 23. decembar 2004. god.)

ЦРНОГОРСКА СПОРТСКА АКАДЕМИЈА

Наука има ријеч

Ускоро први међународни конгрес који ће разматрати друштвено-економске односе у спорту, као и методологију и технологију рада у спорту

У многим спортистима развијени су велики потенцијali. На велика пратилац улази у све сегменте ове дјелатности, ријеч имају последњи развојни профили. У циљу ширења и унапређења знања у физичкој култури и спорту средином 2003. године у Подгорици је основана Црногорска спортска академија која се бави истраживањем спортских, научних, констативних сајетовања, јавних расправа и других скупова из ове области.

Интересантно је напоменути да је Црногорска спортска академија формирана на основу писмене иницијативе више од хиљаду педагога физичке културе, спортиста, спортисткиња, спортских новинара, универзитетских професора, бивлих спортиста, а сада уредних спортских радника и то из свих крајева Црне Горе. Након двомесечних консултација на Скупштини ове институције за председника је изабран др Душко Белица.

Иако веома млада по стању, Црногорска спортска академија се за само

годину дана изузетно афирмисала не само на овом подручју, већ и шире. Потписани су споразуми о пословној сарадњи са 9 спортских федерација, 12 спортских савеза, девет спортских друштава и четири спортске школе. Повремено или стално, ангажован је у ЦСА приписано обавезали писмено обавезали бројни научни аутори из земље и иностранства, а који имају чак 72 доктората наука. То су стручњаци разних специјалности, свих профила струка, који спорт проучавају на стручно-образовним, научно-

ДР ДУШКО БЕЛИЦА ОТВАРА НАУЧНИ СКУП У БАРУ

научници из ове области. До сада су објављени и четири броја специјали-

зованог стручног часописа „Спорт Mont“ на преко 750 страница текста и са 114 наслова, а у штампани је већ и пети број који ће изаћи почетком наредне године. То је једино часопис ове врсте не само код нас већ и у околици. Црногорска спортска академија објавила је и четири књиге, организовала шест јавних промоција на којима је присуствовало преко хиљаду посетилаца.

У припреми је организован Први међународни конгрес и Друге међународне научне конференције која ће се одржати у Котору. Разматраће се друштвено-економски односи у спорту и методологија и технологија рада у овој области, а до сада је већ пријављено 36 радова од 49 аутора, мада ће тај број бити знатно већи. Депоштовао овог значајног скупа.

Дакле, наука је закорачила и у црногорски спорт, а то је можда и разлог све бољих резултата наших спортиста, како у појединачности и у експлој конкуренцији.

(„Pobjedin sport”, 23. septembar 2004. god.)

„СПОРТ МОНТ”

бр. 4.

Ових дана из штампе је изашао четврти број стручног часописа „Спорт монт” којег издаје Црногорска спортска академија из Подгорице.

На преко 150 страна у овом броју може се прочитати најава Конгреса и конференције који ће се у организацији ове спортске асоцијације одржати наредне године, а затим веома занимљив прилог проф. др Војина П. Николића „Спорт на црногорском Универзитету јуче, данас, сутра...”

Академик Николај И. Волков, те др Душко Бјелица и др Грујо Радунчић у овом броју „Спорт монт” објављују занимљив прилог о рекордима у спорту, под насловом „Прошлост, садашњост, будућност и методе тренинга” а др Драгана Јовановић-Голубовић доцент и асистент Миодраг Костић пишу на тему „Утицај прихоторне равнотеже на прецизности убацивања лопте у кош”, што је по први пут једна оваква тема на савремен начин објављена на једном мјесту.

Доц. др Будимир Бјелић је приложио рад „Дозирање оптерећења у индивидуалним програмима спортске рекреације”, док др Душко Бјелица пише о „Зависности телесних способности од

спортског тренинга код популације фудбалских кадета Црне Горе”.

Професор из Бијелог Поља Стојан Ивезић,

иначе виши фудбалски тренер анализира рад „отворених забавних фудбалских школа”, које су у минуле четири године одржане на подручју Црне Горе а затим ту је презентација бројних књига и часописа који су у међувремену изашли у Црној Гори и Србији, а тематика је спорт.

Конечно, уз коментар Драгана Дробњака, помоћника Републичког секретара за спорт објављен је и комплетан Закон о спорту Републике Црне Горе.

Најновији број „Спорт монт” може се наћи у Градској књижари у Подгорици и на телефон 067 202-596.

Stojan Ivezić, prof.

Crnogorska sportska akademija

Nedjeljnik „Pobjedin sport” na izboru najboljih sportista Crne Gore za 2004. godinu nagradio našu naučnu i sportsku organizaciju

PLAKETA CRNOGORSKOJ SPORTSKOJ AKADEMIJI

U društvu velikana našeg sporta koji su obilježili 2004. godinu našla se i **Crnogorska sportska akademija**. Naime, za izuzetne rezultate sportski nedjeljnik **Pobjedin sport** uručio je *Specijalne plakete* Vaterpolo klubu **Jadrana**, Karate klubu **Budućnost** i **Crnogorskoj sportskoj akademiji**, koje su primili njihovi predsjednici **Mišo Brajović**, **Miško Vuković** i dr **Duško Bjelica**. Tom prilikom nagrađeni su i najuspješniji selektori iz Crne Gore. To su **Rajko Vujošević** u karateu i **Petar Porobić** u vaterpolu.

*Dr Duško Bjelica
sa specijalnom plakatom
Pobjedinog sporta*

Veliki prelazni pehar **Pobjede**, pripao je vaterpolistima **Jadrana** kao junacima godine u anketi sportskih novinara i dopisnika ovog lista i nekadašnjih najboljih sportista Crne Gore, a za najboljeg trenera proglašen je prvi stručnjak **Jadrana** iz H. Novog **Petar Porobić**.

Najboljem sportisti Crne Gore vaterpolisti **Jadrana Predragu Jokiću**, pripao je pehar kao najuspješnijem takmičaru iz Crne Gore u 2004. godini, dar **USNCG**.

Plakete **Udruženja sportskih novinara Crne Gore**, tom prilikom, uručene su i **Upravi za sport i omladinu u Vladi RCG** i **Skupštini opštini Bijelo Polje** koje su primili **Dragan Drobnjak** i **Tarzan Milošević**.

Laureati **Pobjedinog sporta** u Bijelom Polju

U obrazloženju **Pobjedinog sporta** za dodjelu **Specijalne plakete Crnogorskoj sportskoj akademiji** između ostalog stoji: „Za doprinos i ostvarene rezultate u oblasti nauke u sportu i uspješnu saradnju sa našom redakcijom...”

Skupština opštine Bijelo Polje i Udruženje sportskih novinara Crne Gore zaslužuju sve čestitke na izvanredno organizovanoj manifestaciji koja je po prvi put, 21. decembra 2004. godine održana u Bijelom Polju, a potvrda za to su i pune tribine sportske dvorane **Nikoljac**.

Možda treba spomenuti da su **Crnogorska sportska akademija** i njen predsjednik dr **Duško Bjelica** dobili i **Zahvalnice** od Tekvondo kluba **Budućnost** iz Podgorice za doprinos u razvoju kluba i tekvondo vještine i Karate kluba **Budućnost**, takođe iz Podgorice, klupskog eks šampiona Evrope, za uspješnu saradnju u 2004. godini.

Zajednički snimak nagrađenih u dvorani **Nikoljac**

Dr Duško Bjelica

Univerzitet Crne Gore

Filozofski fakultet, Nikšić

PROMJENA RITMA KAO FAKTOR SMANJIVANJA OPTIMALNIH AEROBNIH SPOSOBNOSTI

UVOD

Većina sportskih rezultata zavisi od nivoa psihofizičkih osobina, i od poznavanja tehničkih dostignuća u datom sportu. U tom smislu su se studije taktičkih mogućnosti u sportu razvile skoro do savršenstva. Između ostalih mogućnosti, i faktor promjene ritma je našao svoje mjesto u sportskoj taktici. Ovaj faktor je aktuelan za sportove, gdje se zahtijeva najviši nivo aerobnih kapaciteta, u koje spadaju:

- Sva slobodna trčanja od 800 metara naviše.
- Sva trčanja na skijama, od 2000 metara naviše.
- Sve klizačke discipline od 500 metara naviše.
- Sve plivačke discipline, od 50 metara naviše.
- Sve biciklističke trke od 1000 metara naviše.
- Sve veslačke discipline.
- Sve repetitivne vježbe do otkaza.

CILJ ISTRAŽIVANJA

Priroda ljudskog organizma je takva, da se potrošnja kiseonika i energetske biologičke potencijale najracionalnije koristi, ako se sagorijevanje vrši u ergostatičkom režimu. Čim se ovaj režim poremeti, neizbježno se dešavaju sljedeće varijante:

- Ili se ista dionica pređe za duže vrijeme.
- Ili se za isto vrijeme pređe kraća dionica.

Postojanje ove dvije varijante iniciralo je jedno pilot-istraživanje, sa ciljem da se obje varijante kvantitativno utvrde eksperimentalnim putem.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Izvršena su dva eksperimentalna mjerenja. Oba eksperimenta su se odvijala u oblasti fudbalskog sporta.

Prvi eksperiment u oblasti fudbalskog sporta imao je sljedeći tok.

Četvorici dobrih fudbalera izmjereno je najbolje vrijeme na 1500 metara.

- Fudbaler A je postigao sljedeće vrijeme: 4 minuta i 28 sekundi.
- Fudbaler B je postigao sljedeće vrijeme: 4 minuta i 36 sekundi.
- Fudbaler C je postigao sljedeće vrijeme: 4 minuta i 18 sekundi.
- Fudbaler D je postigao sljedeće vrijeme: 4 minuta i 10 sekundi.

Očigledno je da fudbaler D ima najbolje vrijeme. U nekoliko sljedećih trka, on je uvijek pobjeđivao. Budući da je u tim trkama bio dominantan, stekao je naviku da za vrijeme trke uvijek vodi trku. Eksperiment se zasnivao na tome, da se iskoristi subjektivna psihička slaba tačka, a to je da on uvijek bude na čelu trke.

Plan je napravljen u dogovoru sa fudbalerima A, B, i C.

Plan se sastojao u sljedećem:

- Nakon 200 metara fudbaler A prvi put napravi malo ubrzanje i izađe na čelo trke. Fudbaler D to neće dozvoliti, pojačaće prvi put tempo i izaći će na čelo. I fudbaler A i fudbaler D su poremetili ritam, i izašli su iz ergostatičkog režima. Fudbaleri B i C nijesu remetili svoj ritam.
- Nakon 400 metara fudbaler B prvi put napravi malo ubrzanje i izađe na čelo trke. Fudbaler D to neće dozvoliti, pojačaće drugi put tempo i izaći će na čelo. I fudbaler B i fudbaler D su poremetili ritam, i izašli su iz ergostatičkog režima. Fudbaleri A i C nijesu remetili svoj ritam.
- Nakon 600 metara fudbaler A drugi put napravi malo ubrzanje i izađe na čelo trke. Fudbaler D to neće dozvoliti, pojačaće treći put tempo i izaći će na čelo. I fudbaler A i fudbaler D su poremetili ritam, i izašli su iz ergostatičkog režima. Fudbaleri B i C nijesu remetili svoj ritam.
- Nakon 800 metara fudbaler B drugi put napravi malo ubrzanje i izađe na čelo trke. Fudbaler D to neće dozvoliti, pojačaće četvrti put tempo i izaći će na čelo. I fudbaler B i fudbaler D su poremetili ritam, i izašli su iz ergostatičkog režima. Fudbaleri A i C nijesu remetili svoj ritam.

- Nakon 1000 metara fudbaler A treći put napravi malo ubrzanje i izađe na čelo trke. Fudbaler D to neće dozvoliti, pojačaće peti put tempo i izaći će na čelo. I fudbaler A i fudbaler D su poremetili ritam, i izašli su iz ergostatičkog režima. Fudbaleri B i C nijesu remetili svoj ritam.
- Nakon 1200 metara fudbaler B treći put napravi malo ubrzanje i izađe na čelo trke. Fudbaler D to neće dozvoliti, pojačaće šesti put tempo i izaći će na čelo. I fudbaler B i fudbaler D su poremetili ritam, i izašli su iz ergostatičkog režima. Fudbaleri A i C nijesu remetili svoj ritam.

Rezimirajući promjene ritma za vrijeme trke, može se utvrditi:

- Fudbaler A je izlazio iz ergostatičkog režima tri puta.
- Fudbaler B je izlazio iz ergostatičkog režima tri puta.
- Fudbaler C nije izlazio iz ergostatičkog režima.
- Fudbaler D je izlazio iz ergostatičkog režima šest puta.

Poslednjih trista metara, svaki fudbaler je dao svoj maksimum u finišu.

Rezultati trke su bili sljedeći:

- Fudbaler A je postigao sljedeće vrijeme: 4 minuta i 32 sekunde.
- Fudbaler B je postigao sljedeće vrijeme: 4 minuta i 41 sekundu.
- Fudbaler C je postigao sljedeće vrijeme: 4 minuta i 19 sekundi.
- Fudbaler D je postigao sljedeće vrijeme: 4 minuta i 22 sekunde.

Na osnovu toga može se zaključiti:

- Fudbaleri, koji su tri puta remetili ritam trčanja, pogoršali su svoj rezultat za 4, odnosno 5 sekundi.
- Fudbaler, koji je šest puta remetio ritam trčanja, pogoršao je svoj rezultat za 12 sekundi.
- Fudbaler, koji nije remetio ritam trčanja, postigao je svoje standardno vrijeme.

Tabelarni prikaz bio bi sljedeći:

fudbaleri	Ergostatički režim		Aritmički režim	
	Vrijeme	Redosljed	Vrijeme	Redosljed
A	4,28	3	4,32	3
B	4,36	4	4,41	4
C	4,18	2	4,19	1
D	4,10	1	4,22	2

* * *

Drugi eksperiment u oblasti fudbalskog sporta imao je za cilj da se smjenjivanjem igrača, protivničkom igraču smanje anaerobni kapaciteti.

Ova taktička kombinacija je primjenljiva u slučaju, kada protivnička ekipa igra sa ofanzivnim krilnim igračem iz zadnjeg reda (tzv ofanzivni bek).

U simuliranom eksperimentu su učestvovala trojica igrača.

- Desni spoljni igrač srednjeg reda protežirane ekipe (ofanzivni desni half).
- Desni spoljni igrač navalnog reda protežirane ekipe (desno krilo)
- Lijevi spoljni igrač zadnjeg reda protivničke ekipe (ofanzivni bek)

Taktička kombinacija je imala sljedeću šemu:

- Protežirana ekipa u napadu gubi loptu u protivničkoj zoni udarca na gol.(I)
- Istog trenutka se pokrivaju svi igrači protivničke ekipe, osim lijevog beka.(I)
- Protivnička ekipa bira trenutno najpovoljniju situaciju na terenu .(I)
- Protivnička ekipa prebacuje igru na svog lijevog beka. .(I)
- Lijevi bek dobija loptu i svom brzinom započinje napad po lijevoj strani .(I)
- Istom brzinom ga prati **desni half** protežirane ekipe.
- Lijevi bek protivničke ekipe centrira loptu ili mu lopta bude oduzeta.
- Protežirana ekipa odmah prebacuje igru na svoju desnu stranu, svome desnom **krilu**.
- Desno krilo protežirane ekipe brzo prodire po desnoj strani u protivničku zonu udarca na gol.
- Desni bek protivničke ekipe se najvećom brzinom vraća na svoje polazno mjesto.
- Protežirana ekipa u napadu gubi loptu u protivničkoj zoni udarca na gol.(II)
- Istog trenutka se pokrivaju svi igrači protivničke ekipe, osim lijevog beka.(II)
- Protivnička ekipa bira trenutno najpovoljniju situaciju na terenu .(II)
- Protivnička ekipa prebacuje igru na svoga lijevog beka.(II)
- Lijevi bek dobija loptu i svom brzinom započinje napad po lijevoj strani.(II)
- Istom brzinom ga prati **desno krilo** protežirane ekipe.
- Lijevi bek protivničke ekipe centrira loptu ili mu lopta bude oduzeta.

- Protežirana ekipa odmah prebacuje igru na svoju desnu stranu, svome desnom **halfu**.
- Desno krilo protežirane ekipe brzo prodire po desnoj strani u protivničku zonu udarca na gol.
- Desni bek protivničke ekipe se najvećom brzinom vraća na svoje polazno mjesto.

Ova kombinacija se ponavlja nekoliko puta uzastopno. Ako se ponovi samo tri puta, to znači da je desni bek protivničke ekipe za vrlo kratko vrijeme pretrčao oko 180 metara, gotovo najvećom brzinom, i da treći put nije u stanju da se vrati, ili se vraća sa velikim zakašnjenjem. Ovo zakašnjenje ofanzivnog beka je baza, na kojoj se izgrađuje posebna taktička kombinacija, koja mora da se završi za sljedećih četiri do pet sekundi.

Eksperiment se ponavljao više puta, i svaki put je “ofanzivni bek” zaostao, tako da je protežirana ekipa uvijek u trećem napadu imala igrača više.

Mjerenja su dala sljedeće rezultate:

TABELARNI PRIKAZ REZULTATA MJERENJA

Igrači	60 metara alaktatno		800 metara laktatno		Puls prije i poslije napora	
	Prije	Poslije	Prije	Poslije	Prije	Poslije
Protežirani desni half	7,3 sec.	7,5 sec.	2,22 min.	2,32 min.	102	122
Protežiran desno krilo	7,4 sec.	7,5 sec.	2,19 min.	2,30 min.	104	131
Protivnički lijevi bek	6,9 sec.	7,7 sec.	2,14 min.	2,55 min.	99	177

DISKUSIJA

Iako je eksperiment vršen na fudbalerima, rezultati istraživanja ukazuju da je faktor diktirane promjene ritma aktuelan i primjenjiv za sve sportove, gdje se zahtijeva najviši nivo aerobnih i anaerobnih kapaciteta, i koji su navedeni u uvodu.

ZAKLJUČAK

Generalno bi se na osnovu ovih istraživanja moglo zaključiti da se u trkama, gdje jedna ekipa raspolaže sa više trkača, može favorizovanom trkaču iz

suparničke ekipe diktiranom aritmijom pogoršati rezultat. Takođe i u grupnim sportovima, smjenjivanjem igrača po istoj liniji kretanja, može pojedinac iz protivničke ekipe, koji ne izlazi iz te linije, zamorom da bude “izbačen” iz igre.

Ključne riječi

Aerobni kapaciteti. Anaerobni kapaciteti. Zamor. Sportska taktika. Smjenjivanje učesnika u taktičkoj kombinaciji. Ritam. Ergostaza. Intermitencija.

SAŽETAK

Izvršeno je pilot-istraživanje sa uzorkom istraživanja iz grupe prosječnih fudbalera. Uzorak situacije je bio iz atletskog i fudbalskog sporta. Utvrđeno je da u sportovima gdje se insistira na maksimalnoj potrošnji kiseonika, ili u aerobnom, ili u anaerobnom režimu, u izvršavanju određene taktičke kombinacije, smjenjivanjem učesnika sa prosječnim kapacitetima, može da se “nadi-gra” protivnik sa iznadprosječnim kapacitetima.

LITERATURA

- Aleksić, V.: FUDBAL - Istorija - Teorija - Metodika. ARTGRAF, Zrenjanin 1999.
- Aleksić, V.: Fudbal. FFK, Beograd 1990.
- Bjelica, D. Fudbalski klupski praktikum, CID, Podgorica 1996.
- Bjelica, D.: Proširena metodologija istraživanja u odnosu na reprezentativni uzorak u fudbalu, Međunarodni stručni časopis 12 “Sport Mont“, 2004/2-3.
- Bjelica, D.: Uticaj sportskog treninga na antropomotoričke sposobnosti (fudbalskih kadeta Crne Gore), CSA, Podgorica 2004.
- Volkov, I. N., Bjelica, D. Radunović, G.: Rekord u sportu: prošlost, sadašnjost i budućnost i metode treninga, 12 “Sport Mont“, 2004/4.
- Bjelica, D.: Uticaj fudbalskog treninga na biomotorički status kadeta Crne Gore, Doktorska disertacija, Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja Univerziteta u Beogradu, Beograd-2003.

*Dĩnkeẽkẽeé Āĩnoaađnoáǎíúúe Óíeǎǎđneđǎo òèçe-ǎĩñeíe eòëùóòðù,
n̄iiđòà è óòðeçià, ĩĩñeāā
Āooēī Áuíǎēōā, Āđoeōā Đăăóíiâ-
xđđíiǎĩđneây Aeaǎǎlěy n̄iiđòà, ĩiǎǎĩđeou*

Çaiyöy nııdöıı nıyçaiu nı çia-eöäeuııüe çadäöäle yıäðäee. Eñoi-ıeeäe yıäðäee idë eñııeıäıee nııdöeaiuö öıðäııäıee nööeo idäöäıee-äñeeä idıöäññü öö, ö äeäıä: ääa eç ieo idıeñöıäyö aıaydıaiıı iöäı ääç ö-añöey eeñeıdıäa, ödäöee yäeyäoñy aydıaiıı idıöäññıı, eaöueı n ııäeuıäıeäı eeñeıdıäa eç aöııñöäđü (3,16,18,20,21,23,26,28,35,38,40,58). İdıeñöıäyüee ääç ö-añöey eeñeıdıäa äeäeoadıüe aıaydıaiıüe idıöäññ nııdyäı n äañıäaıı nıääöäueoñy ä iüöoaö öıñoaäııä -AÖÖ e EöÖ -n ııñeäaöpueı eö aıññoaııäeäıeäı ä öıää ääaeöee ieeñeeöäeuııäı e äeeııeeöe-äñeıäı öıññıdöeeöıäıey. Ä öıee ädöäıäı aıaydıaiıäı idıöäññä ä äaıoaöpueö iüöoaö ääeñoaöäö öäđıäıoaöeäıüe äañıää öäeäıäıä, idëaiäyüee e idäçıäaıep ııeı-ııe eeñeıöü (äeeııeeç). Öäöueı eñoi-ıeeıı yıäðäee nööeo ieeñeäıeä ieuäauö äıuäñöä, äeäııı idäçıı, öäeäıäıä e äeđıä, idıeñöıäyüä ä öıää aydıaiıäı idäöäıee-äñeıäı idıöäññä. Eäxau eç äüöä öıııııöüü idäöäıee-äñeeö idıöäññıä, ö-añöaöpueö ä idäıäçıäaıeä yıäðäee idë iüöä-ııe äaıoaö, iäeäaaäö nııeıe nıııııe eeıäöe-äñeeıe öääeoäđeñöeeäıe e iöee-aäoñy ıı idëñoueı äıö çia-äıeyı nıeıđıñöe idäöäıee-äñeeö iıııeıä e , iıeıñöe eñııeuçöäııüö nöañoöadadıüö öıııä (2,21,35,36,40,41). İäeäıeää «äüñööııe» eeıäöe-äñeeıe öääeoäđeñöeeäıe e nııe äüñıeıe idäöäıee-äñeıe iııııñöüp iäeäaaäö äeäeoadıüe aıaydıaiıüe idıöäññ. İı idäıı äeep-aäoñy ä ääeñoaä e äııeıeöäö ä iauı yıäðäöe-äñeıı ääeıñä äaıöü ä idäıuä 10-15ñ. İö ä, iä-aäa. İı idä eñ-äđıäıey, iıeıñöe äeäeoadııäı aıaydıaiıäı eñoi-ıeeä, eıöıäy çaeñeo İö äıöödeıüä-ıüö çaiñıä AÖÖ e EöÖ, ä ääeñoaä añoıääö aıaydıaiıüe äeeııeeç. Ää iäeäıeuöy iııııñöü äıñöeäaäoñy iä 20-40ñ. İö iä-aäa öıðäııäıey, e ııä äüñöđı nıeäaäoñy ıı öıäö äaıöü eç-ça eñ-äđıäıey äıöödeıüä-ıüö öäçäıä äeeııäıä e iäeıeäıey eııä-ıüö idıäöeöıä aıaydıaiıäı äañıää ä öeäıyö. İäeäıeää «ıääeäııüä» eeıäöe-äñeeä öääeoäđeñöee idëñoue aydıaiıı idäöäıee-äñeıı idıöäññö. Eç-ça

iađaiè-aièy iifnòaaèè èèñeïðiaa a ðaaioapuea iuòu, iaóñeiaèaiaiaa aayòaeüiifnòup ñeñoai eaaí-iaia auoaièy è eðiaiaiaðauaièy, iaèñeiaè-üiaý iüiifnòu yoiái iðioañña ñiñoa-aeýaò oieüei ieieí 1/3 iò çia-aièy iüiifnòe aeaeòaoiaia aiayðiaiaia iðioañña, è ia aiñoèaaòny èeü ei 2-3 ieí. iò ia-aea ðaaioü.

Ái iaáaiaiaa aðiaiaie iñiaiaia aieiaiea ñiaòeaeenòia a iaeanòe aeioèieè è òeçeieiaèe ñiðòa oaaè-yeifnù, ii-iðaeiouañnoó, eçó-aièp eçiaiaieè a ñoðà yiaðaaòe-añeiaa iaiaia, ñayçaiüò ñ aeòeaaòeae ay-ðiaiaia iðaaieè-añeiaa iðioañña a oèaiýò (9,10,11,13,56). Èeü a iñeaa-iea aiaü ia aeeyieai çaiðiñia «aieüiaia» ñiðòa è ðyaa iðeòe-añeè ñeñeieèi (aaèaèy, eñiiaaòeèa è ið.) ðaçei aiçðin eiððañ eñeaaia-aaòeae è eçó-aièp aiayðiaiaie yiaðaaòeè è iñiaaiaiaia iðiyaeaièy òeçe-añeie ðaaioiñiñiaiaia iðe a oñeiaèyò iaðaiè-aiiee aifnòaaèè èeñeïðiaa è ðaaioapuei iuòai. Áüei iieaçaii (4,15,26,27,28,29,33,39,45),-òì iðe auieiaieè aiay-ðiaiaü oiaðaeiaieè, aaa oðiaaiü yiaðaaòe-añeè çaðað ñouañnoaia iðaaüòaaò çia-aièa iaèñeiaèüiaa iðòaaèaièy èeñeïðiaa, iðieñoiayò auðaaiaia eçiaiaiey a eèiaòeèa iñiaiaü iðaaieè-añeè iðioañña è iaiaðoèeapòny aañüa ðaðaeòðiaü açaeiioiaiaiey a ðaaèeýò ayðiaiaia è aiayðiaiaia yiaðaaiaðaçiaiey.

Ñeòoàòep, ñeiaeapòny è iañòiyüaio iiaiaü a aeýiaðaaòeèa iuòai-

-iaie aayòaeüiifnòe -aeiaaèa, èeepñòðeðoò ñoia, iðeaaaiay ia ðeñ. 1. Ia iñe iðaeiaò yoiái aðaeèa iðeieaiü çia-aièy oðiaiy yiaðai-iðiaòeèe iðe auieiaieè çaaiaiaa oiaðaeiaiey. Ia iñe aañoeñ iðeaaaiü çia-aièy iðieñeòaeüie iüiifnòe oiaðaeiaiey a aeieòao iaèñeiaèüiaa iaðaaieè-añeiaa oðiaiy (MMR), iðaañnoaaeypuaa ñiaie iðioaieèa oðiaiy èeñeïðiaiaa çaiðiñia oiaðaeiaiey è aaèe-eia eiaèeapòaeüiaa iaèñeioia iðòaaèaièy $\hat{I}_2(R_{O2/\max} V_{O2})$. Ñ yòeie aaèe-eiaie ia iñe aañoeñ ñiifnòaaèaiü çia-aièy oðiaiy iaiaia iieiy (1Met = 3.5 ie $\hat{I}_1$ /eä ieí) è “ñeay-aaí” iaðaaieè-añeiaa oðiaiy (ISMR = 5.0 ie $\hat{I}_1$ /eä ieí). Èaè iiaia aeaaü ia iðeaaieia aðaeèa, oðioi eçó-aiiaý iaeanòu iuòai-iaie aeòe-aiifnòe -aeiaaèa, aeep-apuaý a ñay aeiaçiaü iaðoçie, iaia-aaüò eae eaaèay, oiaðaiay è oyaaèay ðaaioa, ñiñoaaeyað èeü iaçia-eòaeüiop -añu (oieüei ai çia-aièy 1.0 aa. MMR) iò aiçiaiaü eçiaiaieè iðieñeòaeüie iüiifnòe oiaðaeiaiey, iaèñeiaèüia çia-aièy eiðiee aifnòeapò, eae iðaeèi, 10è aieaa aa. MMR. Èñoiay eç iieñaiiee auò ñeòoàòeè, oèup iañoiyuaè ðaaioü áuei eçaðai eçó-aièa aeýiaðaaòe-añeè ñaaèia iðe iaioýaaiaie iuòai-iaie aayòaeüiifnòe a aeiaçia iò çia-aièy eðeòe-añeie iüiifnòe, ñiñoaañnoap-uaè iaèñeiaèüia iðòaaèaièp $\hat{I}_2(W_{kp}=1-0$ aa. MMR), ai çia-aièe iaèñeiaèüie aiayðiaiaie iüiifnòe ($W_{\max}=10$ aa. MMR). Iðe iðiaaaieè eñeaaiaa-

ЂУРО ЛАКОВИЋ

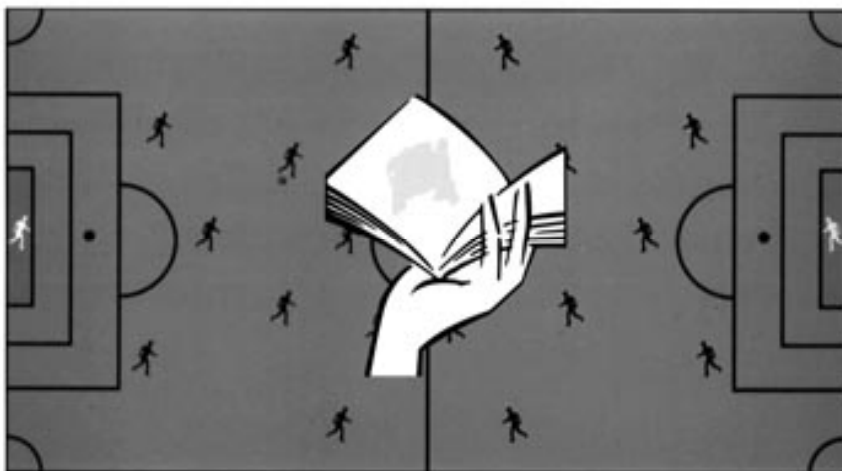

МОМАЧКЕ ВИТЕШКЕ ИГРЕ

Dr Duško Bjelica

UTICAJ SPORTSKOG TRENINGA NA ANTROPOMOTORIČKE SPOSOBNOSTI

UNIVERZITET CRNE GORE

Radojica Marušić

SPORTSKA GIMNASTIKA
kao izborna nastava u osnovnoj školi

Podgorica, 2001.

UNIVERZITET CRNE GORE

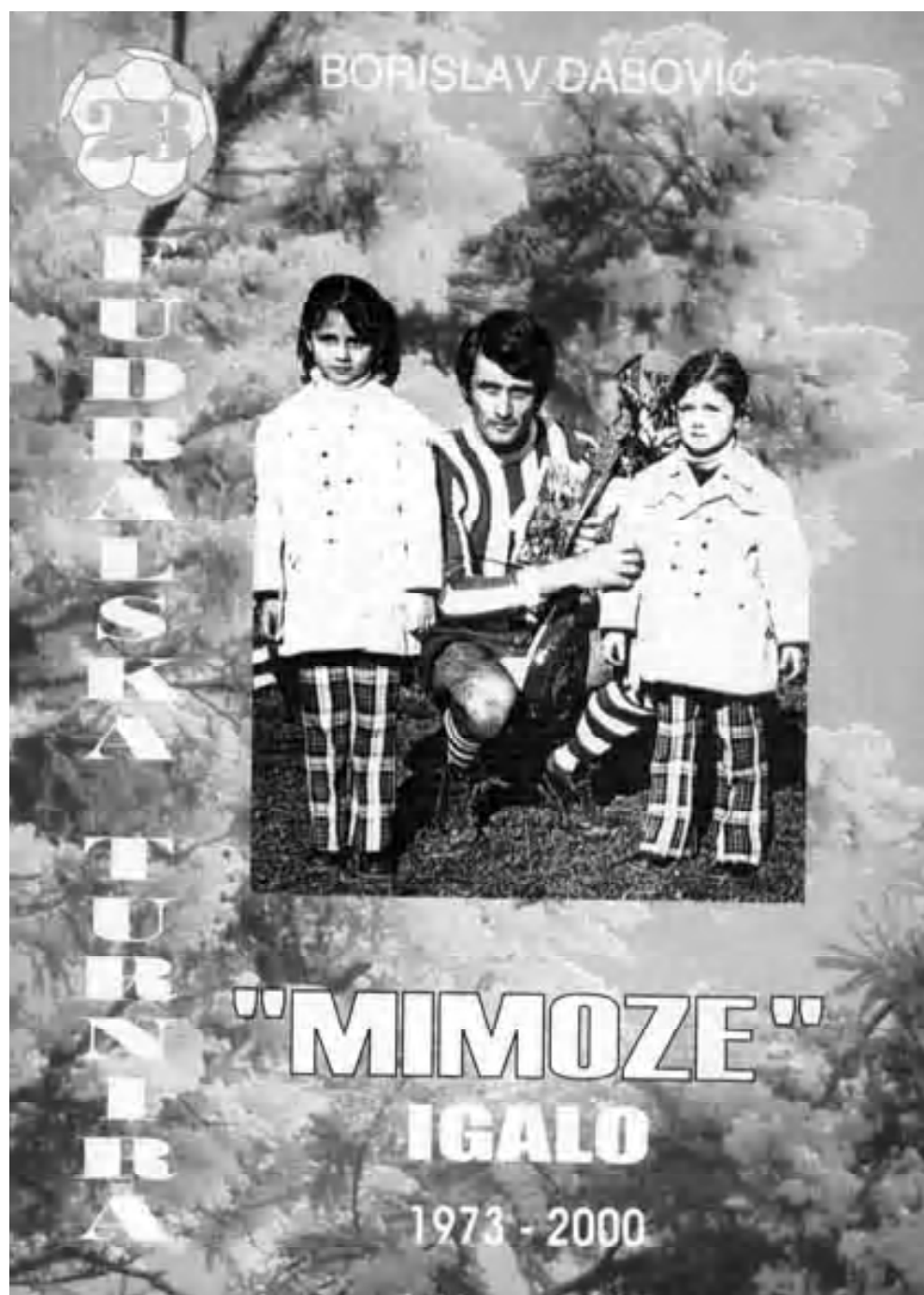
Dr Džambulat Idrizović
Kemal Idrizović

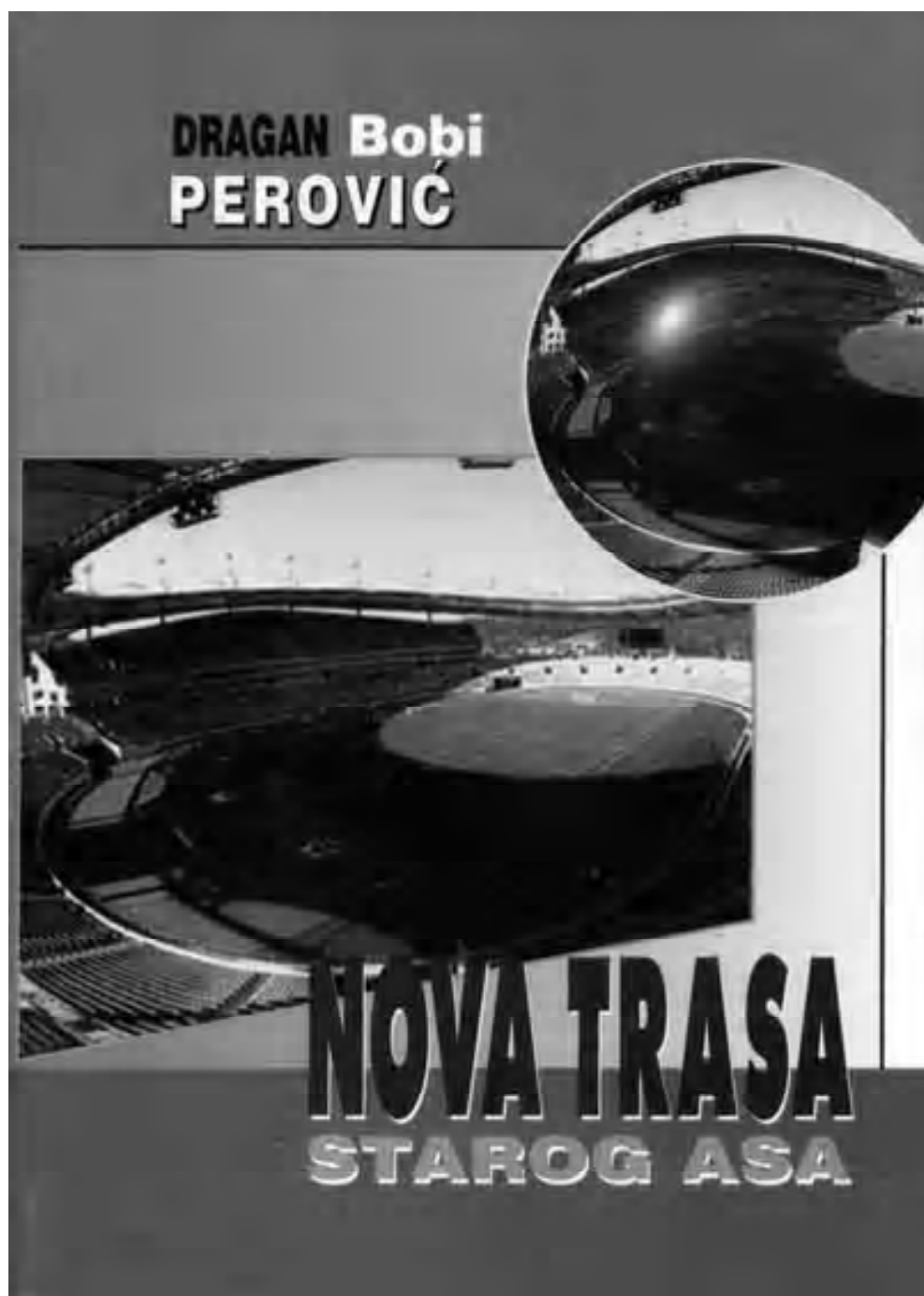
OSNOVI ANTROPOMOTORIKE
TEORIJA

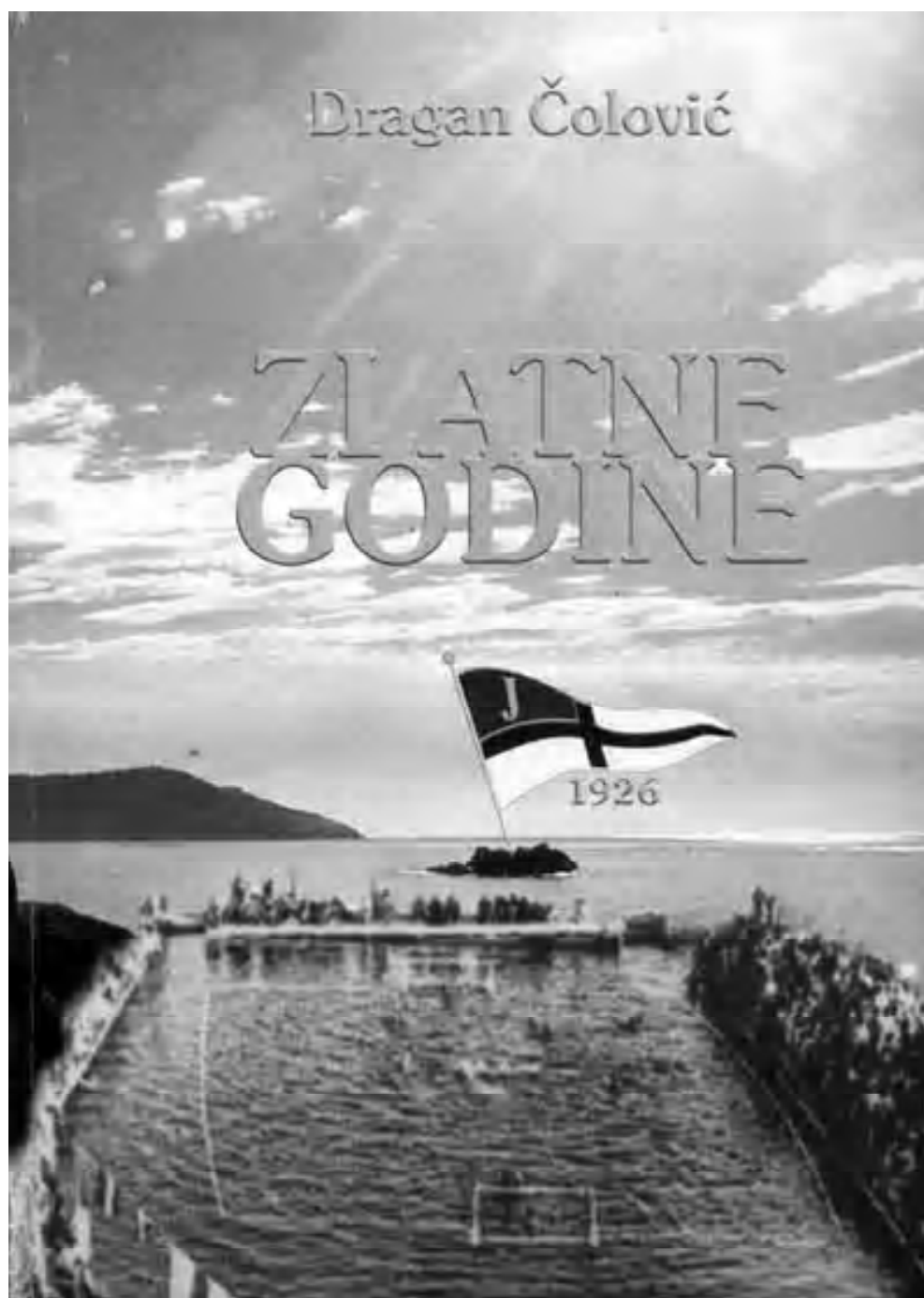

Podgorica, 2001.

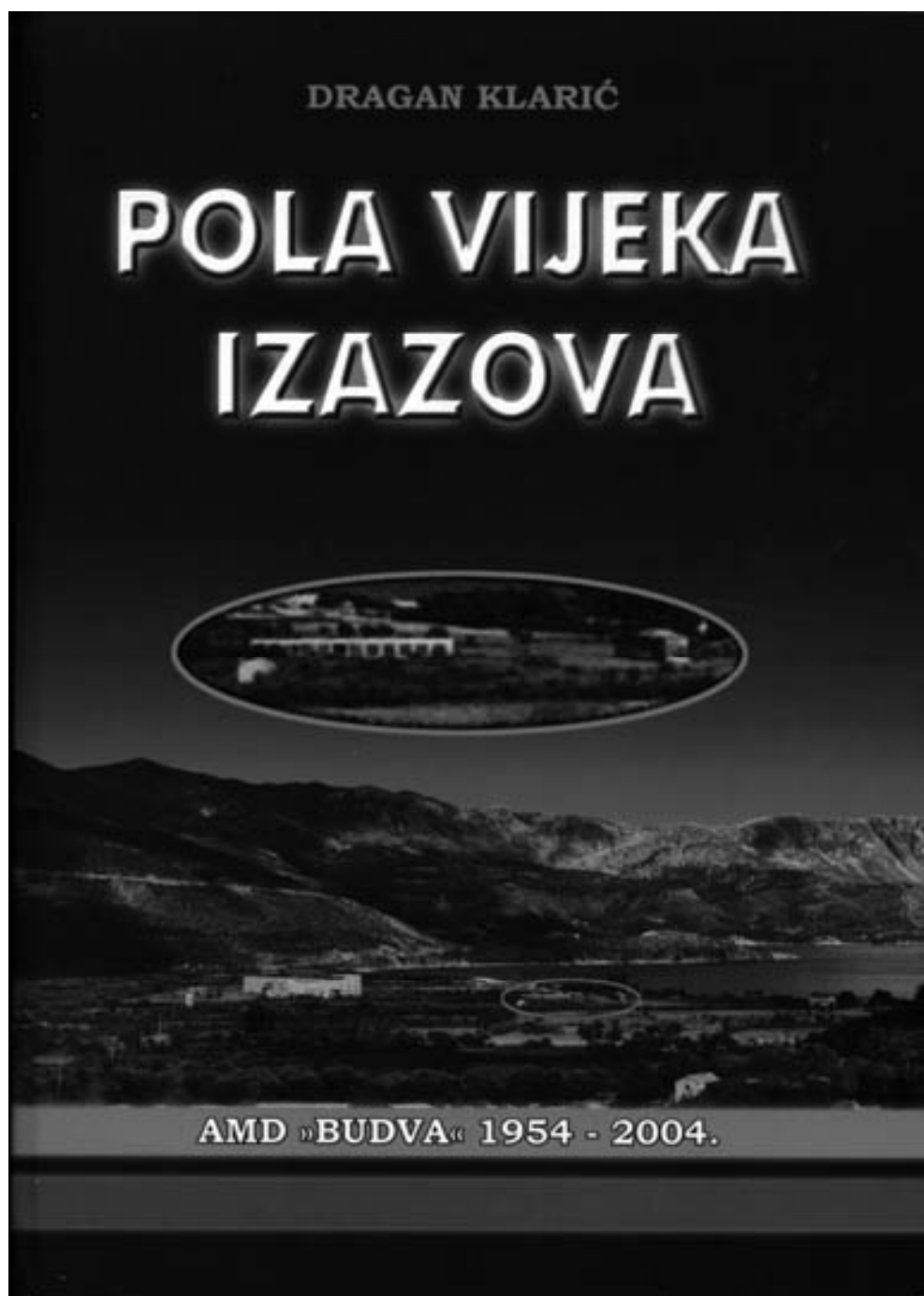
Borislav
Dabović

POZNATI NEPOZNATI JADRAN

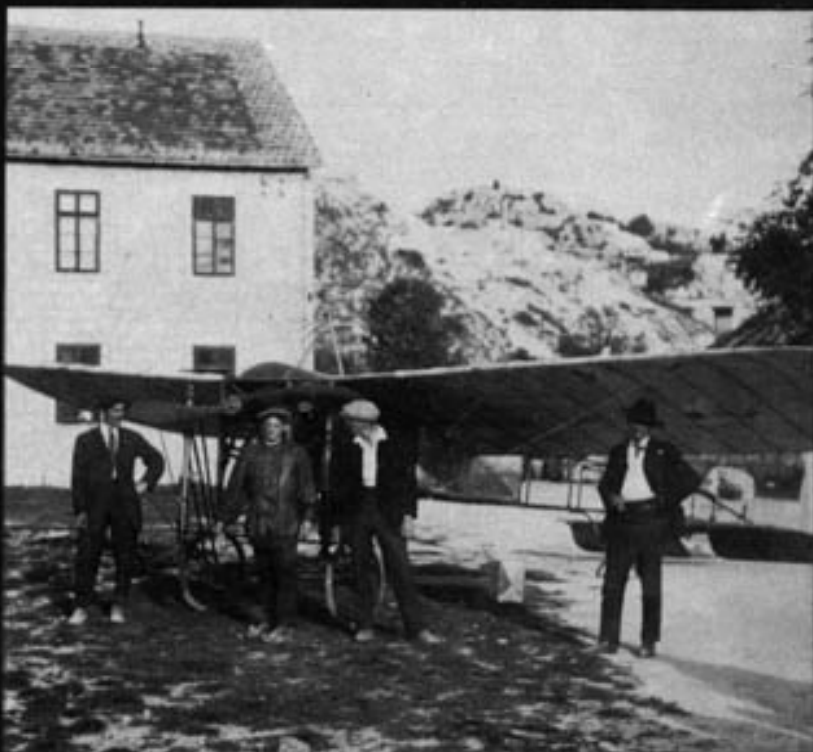
ČETRDESET PET GODINA
PRVOLIGAŠKOG VATERPOLA
NA ŠKVERU

Др Новак Јовановић

СПОРТ У ЦРНОЈ ГОРИ ДО 1914. ГОДИНЕ

62. Bar-On O., Dotan R., Inbar O. A 30s. all-out ergometer test: Its reliability and validity for anaerobic capacity // *Izrael J. Med. Sciences*. 1977. V. 13. P. 326.
63. Inbar O., Bar-On O., Scinner J.S. The Wingate anaerobic test. *Champion*, IL: Human Kinetics, 1996. 110 p.
64. Pediatric anaerobic performance / Ed. Van Praagh E. *Champaign, IL: Human Kinetics*, 1998. 375 p.
65. Vandervalle H., Peres G., Monod H. Standart anaerobic exercise tests // *Sports Medicine*. 1987. V. 4. P. 268.
66. Hermansen L. *Ergometri*. Oslo: Universitetsforlaget, 1971. 168 p.
67. Saltin B. Metabolic fundamentals in sport // *Sport in the modern world – chances and problems* // *Papers, Results, Materials. Scientific Congress*. Munich, Aug. 21 to 25 1972 / Eds. Grupl O., Kurz D., Teipel J.M. Berlin: Springer Verlag, 1973. P. 465.
68. Costill D.L. *Inside Running; Basic of Sports Physiology*. Canmet, Indiana: Benchmark Press, 1986. 196 p.
69. Costill D., Hoffman W., Kehoe F. Maximum anaerobic power among college football players // *J. Sports Phys. Fitness*. 1968. № 8. P. 103.

(„Dan”, 12. septembar 2004. god.)

НИКОЛАЈ ИВАНОВИЋ ВОЛКОВ БОРАВИО У БИЈЕЛОЈ

Спорт до здравља и дужег живота

Спорт је лични план живота и веома је привлачан за младе, као и за сваког човјека који се њиме жели бавити на аматерском и професионалном нивоу. Спорт обједињава разне нације што се недавно видјело на Олимпијади али у спорту има и много проблема – рекао је прекјуче у Бијелој академик Николај Иванович Волков, члан Московског државног универзитета за спорт и члан међународне академије за спорт при УН која се брине о здрављу спортиста. Волков је и међу првим стручњацима свијета био за биоенергетику спорта. Он је приликом посјете Регионалном центру за подводно размјењивање јуче додао још и следеће:

– Највећи проблем данашњице је допинг и на нама је да на разне начине покушамо да све учинимо да то зло свјетског спорта искоријенимо, или да га смањимо на што мању мјеру. То је дјелимични задатак и

спортских академија. Једна од таквих асоцијација је и спортска академија Црне Горе чији сам и ја члан и коју успјешно води др Душко Бјелица а помаже му и мој студент а сада професор Грујо Радуновић. Здравље једне нације зависи умногост од развоја спорта. Циљ је учинити да здравље буде што боље и да се продужи на тај начин живот – закључио је Волков.

Према јучерашњим најавима, из Спортске академије Црне Горе коју је изнио њен први човјек др Душко Бјелица задатак ове установе је да шири знање. Др Бјелица је најавио је ускоро одржавање конгреса педагога физичке културе са темом „Економски и друштвени односи у спорту и физичкој култури” а јуче је најављена и друга научна конференција Црногорске спортске академије са темом „Методологија и технологија развоја спорта”.

З.У

* Rad je preštampan u originalu kako bi jedan broj primjeraka časopisa „Sportmont” bio korišćen i na Univerzitetu u Moskvi, na zahtjev naših kolega.

Prof. dr Mihajlo Mijanović

Boris Nikolić prof.

Univerzitet Crne Gore

Filozofski fakultet, Nikšić

OBJEKTIVNOST I DISKRIMINATIVNOST TESTOVA I MJERNIH INSTRUMENATA

OBJEKTIVNOST TESTA

Test je objektivan ako se njegova primjena i ocjenjivanje mogu tako standardizovati da dobiveni rezultati zavise isključivo od ispitanika, a ne od subjektivnog tumačenja ocjenjivača. Ako je test objektivan, različiti ispitivači ispitujući iste ispitanike doći će do jednakih (*istih*) rezultata¹

Kada za jedan test postoji čvrst i jasan kriteriji za razlikovanje tačnih od netačnih odgovora ili kada na nekom mjernom instrumentu (vaga, štoperica, metar, dinamometar, termometar i sl.), nema dvojbe o kojoj se vrijednosti i jedinici radi ma ko to očitavao, kažemo da je taj test ili mjerni instrument objektivan. Dakle rezultat ne zavisi od ocjenjivača već od mjernog instrumenta i preciznosti očitavanja. Kako se većina mjernih instrumenata digitalizirala, objektivnost se povećala odnosno greška kod očitavanja neke vrijednosti se minimizirala. Brojni testovi odnosno rezultati u testovima ne mjere se uz pomoć štoperice, vage, metra već su vrijednosti dobivaju nakon ocjene i procjene ispitivača. Primjer su brojne ankete i pitanja gdje se odgovori često svode na polovično tačne ili djelimično tačne. U takvim situacijama različiti ispitivači će se između sebe razlikovati u vrednovanju odgovora a time se narušava nivo objektivnosti. Neka pitanja u upitnicima i anketama su poluotvorenog ili otvorenog tipa pa se daje mogućnost dosta različite interpretacije tačnosti što uzrokuje različito vrednovanje odgovora od ispitivača do ispitivača. Problem

¹ Bujas, Z., Zagreb, 1959

objektivnosti je ozbiljan problem kod ocjenjivanja znanja u školama, fakultetima i sl. Ovaj problem je manje naglašen kada je riječ o prirodnim naukama, odnosno posebno je prisutan u ostalim naukama. Jedan sastav iz jezika dva i više nastavnika će različito ocijeniti, često se te ocjene bitno razlikuju od ocjenjivča do ocjenjivača. U postupku utvrđivanja objektivnosti ocjenjivači moraju biti potpuno neovisni ocjenjivači ne smiju biti u kontaktu, kako ocjenjivači ne bi uticali jedan na drugog. Dakle nema dogovora i bilo kakvog usaglašavanja.

Objektivnost se može statistički provjeriti na dva načina i to kao stepen slaganja između ocjenjivača i stepenom neslaganja između ocjenjivača. Step en slaganja između ocjenjivača utvrđuje se preko linearnog koeficijenta korelacije, ako ima više od dva ispitivača tada se izračunava korelacioni koeficijent u svim kombinacijama a nakon toga izračuna se prosječni korelacioni koeficijent. Prosječni korelacioni koeficijent poznat je kao *indeks objektivnosti testa*. Kako je poznato maksimalna korelacija iznosi 1 dakle indeks pouzdanosti 1 upućuje da se ispitivači ni u jednom slučaju ne razlikuju. Dovoljno je razlika u samo jednom slučaju pa će indeks pouzdanosti biti manji od 1. Udaljavanjem od 1 tj. približavanjem 0 upućuje na smanjenje objektivnosti. Statistički gledano objektivnost je dobra ako je koeficijent korelacije statistički značajan. Međutim empirija je nešto dugačija, pa se za objektivne testove smatraju oni čija je korelacija veća od 0.90 u nekim slučajevima čak veća od 0.98. Drugi pristup svodi se u biti na isto, dakle riječ je o utvrđivanju nivoa objektivnosti na osnovu utvrđivanja razlika između ocjenjivača. Razlike se utvrđuju preko metoda diskriminacije. Ako su samo dva ocjenjivača postupak se svodi na testiranje razlika aritmetičkih sredina t-test, ako ima više od dva ocjenjivača primjenjuje se metoda analize varijanse. Ako je razlika jednaka nuli tada je riječ o istim aritmetičkim sredinama odnosno može se reći da je objektivnost zadovoljavajuća i obratno Statistički značajna razlika između ocjenjivača upućuje na zaključak da je objektivnost loša. Statistička značajnost razlika provjerava se preko t-testa u slučaju ako su dva ocjenjivača. Ako ima više od dva ocjenjivača statistička razlika utvrđuje se preko F-testa, odnosno pomoću multivarijantnih diskriminativnih postupaka.

Primjer

Izvršeno je ocjenjivanje nivoa tehnike kod 14 košarkaša. Ocjenjivači su bila trojica poznavalaca košarke. Prema utvrđenom dogovoru ocjene su bile u rasponu od 1 do 10. Rezultati su prikazani u sledećoj tabeli:

<i>košarkaši</i>	<i>ocjenjivač (A)</i>	<i>ocjenjivač (B)</i>	<i>ocjenjivač (C)</i>
1.	8	8	7
2.	7	8	8
3.	9	8	9
4.	10	10	10
5.	6	4	5
6.	7	7	7
7.	8	7	7
8.	4	4	3
9.	3	3	3
10.	2	1	2
11.	8	8	8
12.	7	6	6
13.	9	9	9
14.	10	8	9

a) Izračunaj koeficijent objektivnosti preko linearne korelacije

b) Izračunaj koeficijent objektivnosti preko analize varijanse (*Anova*)

Matrica interkorelacija

<i>ocjenjivači</i>	<i>A</i>	<i>B</i>	<i>C</i>
A	1.00	.943	.968
B	1.00	.966	
C			1.00

a) U primjeru prosječna korelacija iznosi .959 što znači da se ocjenjivači slažu u mišljenjima, tako da su dobivene ocjene vrlo objektivne.

b) Statistička metoda jednofaktorske analize varijanse **Anova** upućuje da se ocjenjivači statistički značajno ne razlikuju u mišljenju, pa je zaključak isti, dakle radi se o značajnoj i visokoj objektivnosti. U primjeru vrijednosti jednofaktorske analize varijanse su: $F = .127$ **Sig.** = .882²

Kako se vidi postupci utvrđivanja objektivnosti pomoću prosječnog korelacionog koeficijenta i metode jednofaktorske analize varijanse su ekvivalentni.

² U primjeru a) izračunat je koeficijent pravolinijske korelacije (Pirsonov koeficijent r)

DISKRIMINATIVNOST (*osjetljivost testa*)

Diskriminativnost testa podrazumijeva mogućnost mjernog instrumenta da razlikuje-diskriminira ispitanike.

Kada je riječ o fizičkim mjernim instrumentima kao što su: vaga, metar, dinamometar, terometar, kalorimetar, štoperica i sl. diskriminativnost-osjetljivost se kao problem u današnje vrijeme ne postavlja. U sportu brojni testovi odnosno rezultati u testovima izraženi su upravo u kilogramima, njutnima, stepenima, kalorijama itd., pa shodno već definisanim preciznim mjernim instrumentima sa digitalnim očitavanjem, diskriminativnost je teoretski i empiriski izuzetno visoka. Ako imamo elektronsko mjerenje vremena sa preciznošću na stote ili pak hiljadite dijelove sekunde, svi ispitanici mogu imati različit rezultat. Slično je sa preciznom vagom, metrom itd. Kako vidimo osjetljivost fizičkih mjernih instrumenata se kao problem ne postavlja. Problem osjetljivosti je prisutan kod tekstualnih testova, anketa, upitnika, zatim kod rješavanja raznih zadataka, ocjenjivanja neke sposobnosti, znanja u školi itd.

Za test koji riješe svi i test koji ne riješi niko kažemo da nema diskriminativnost. Ocjene od 5 do 10 imaju veću diskriminativnost od ocjena od 1 do 5. U prvom slučaju radi se o šestostepenoj skali a u drugom slučaju o petostepenoj. Ako neki zadatak iz matematike bodujemo od 1 do 30 te ako imamo 30 učenika, teoretski i empiriski može se desiti da nema dva ista slučaja ili pak da su svi isti. Ipak iz poznatih razloga ocjene se svode od 1 do 5 ili 5 do 10. Bez obzira koji način raspodjele tj. grupisanja bodova uradili desiti će se da učenici sa različitim brojem bodova svrstamo u istu grupu odnosno ocijenimo ih sa istom ocjenom. Optimalno grupisanje je u skladu sa normalnom (Gaussovom) raspodjelom. Normalna raspodjela podrazumijeva maksimalnu koncentraciju vrijednosti u aritmetičkoj sredini te simetrično opadanje vrijednosti sa lijeve i desne strane u odnosu na aritmetičku sredinu. Sa poznatim pravilima normalne funkcije vjerovatnoća da će na jednom testu biti najviše prosječnih, a podjednako i najmanje loših i odličnih. U praksi se dešava i nešto drugačije, tako da imamo slučajeve gdje većina dobije odlučne ocjene ili većina dobije loše ocjene. U jednom i drugom primjeru radi se o lošoj diskriminativnosti. Ako se desi da je najveći broj učenika dobio ocjenu 5 a ostale ocjene su podjednako zastupljene kažemo da je diskriminativnost odličnih loša i obratno ako je najveći broj učenika dobio ocjenu 1 a ostale ocjene su podjednako zastupljene kažemo da je diskriminativnost onih koji su dobili 1 loša. Testiranje empiriske

raspodjele u odnosu na teoretsku (*normalnu Gaussovu*) raspodjelu vrši se pomoću Kolmogorov-Smirnovljevog testa **K-S testa** ili Hi-kvadrat **χ^2 testa**.

Primjer

Na jednom prijemnom ispitu 50 kandidata postigli su sledeći broj bodova. Formirana je tabela distribucija frekvencija od sedam grupa, **K=7** gdje je veličina grupnog intervala 5

Hipoteza glasi: Dobivene vrijednosti su u skladu sa normalnom Gaussovom raspodjelom, odnosno nema statistički značajne razlike između empirijskih i teoretskih vrijednosti.

a) Testiraj normalnost distribucije pomoću Kolmogorov-Smirnovog **K-S testa**

b) Testiraj normalnost distribucije preko **χ^2 – testa**

Primjer a)

K	bod.	f	x	z	Y_z	F	K_f	K_F	K_{MC}	K_{FC}	D
1.	30-34	2	32	-2.02971	0.05186	2	2	2	0.04	0.04	0.00
2.	35-39	7	37	-1.36204	0.15822	5	9	7	0.18	0.14	0.04
3.	40-44	9	42	-0.69437	0.31443	11	18	18	0.36	0.36	0.00
4.	45-49	12	47	-0.02671	0.39886	13	30	31	0.60	0.62	0.02
5.	50-54	10	52	0.64096	0.32506	11	40	42	0.80	0.84	0.04
6.	55-59	9	57	1.30863	0.16915	6	49	48	0.98	0.96	0.02
7.	60-64	1	62	1.97629	0.05730	2	50	50	1.00	1.00	0.00
-	-	50	-	-	-	50	-	-	-	-	-

$x=47.20$, $s=7.5$, $Y_{(z)}$ =visina ordinate za odgovarajuće standardizirane (z)

U primjeru je: $\frac{N}{\sigma} i = \frac{50}{7.5} 5 \approx 33.33$

očekivane frekvencije $F = Y_z \times \frac{N}{\sigma} i$

Vrijednost testa: $t_{(0.01)} = \frac{1.63}{\sqrt{N}} = \frac{1.63}{\sqrt{50}} = 0.2305$

$$t_{(0.05)} = \frac{1.36}{\sqrt{N}} = \frac{1.36}{\sqrt{50}} = 0.1923$$

$$D_{\max} = 0.04 < \text{Test}_{(0.01)} = 0.2305 \text{ NS}$$

Hipotezu o normalnosti distribucije smo potvrdili uz pomoć Kolmogorov-Smirnovog test **K-S testa**. Navedena distribucija je kako vidimo u skladu sa normalnom Gaussovom, gdje se empiriske vrijednosti-frekvencije statistički značajno ne razlikuju od teoretskih³.

Primjer b)

K	f	f'	F	F'	(f' - F)(f' - F) ² / F'	
1.	2		2			
2.	7	9	5	7	2.00	0.57
3.	9	9	11	11	-2.00	0.36
4.	12	12	13	13	-1.00	0.08
5.	10	10	11	11	-1.00	0.09
6.	9	10	6	8	2.00	0.50
7.	1		2			
-	50	50	50	50	0.00	$\chi^2 = 1.60$

$$df = k-3, df = 5-3=2, g_{v(0.01)} = 5.99, c^2 = 1.60 < 5.99 \text{ N.S}$$

Primjerom **b** smo takođe potvrdili da nema značajnih razlika između opaženih i očekivanih frekvencija⁴

K-S Test

$$D_{\max} = .04 \text{ Test}_{(0.01)} = .23 \text{ Test}_{(0.05)} = .19 > .04 \text{ NS (distribucija je normalna)}$$

χ^2 - Test

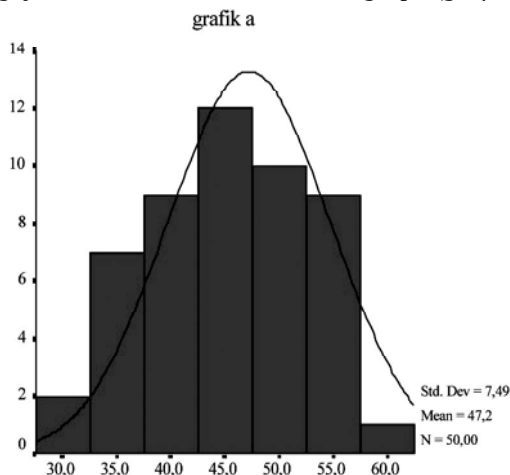
$$\chi^2 = 1.60 \chi^2_{(0.01)} = 5.99 > .04 \text{ NS (distribucija je normalna)}$$

³ Maksimalno $D_{\max} = .04$ je znatno niže od vrijednosti $\text{test}_{(0.01)} = .23$

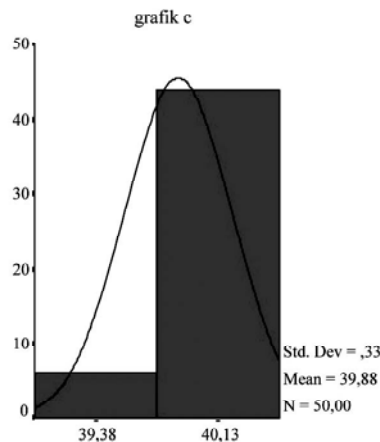
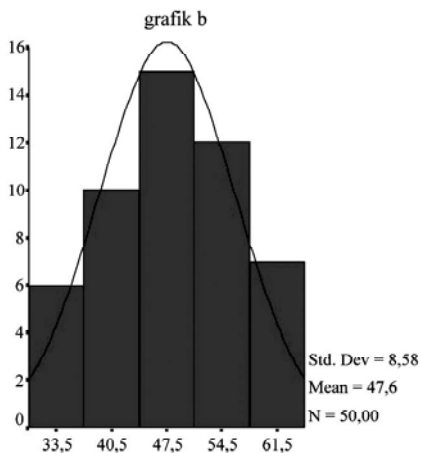
⁴ Granična vrijednost je znatno veća od $\chi^2_{\text{-testa}}$ tako da je hipoteza o statističkoj jednakosti između opaženih i očekivanih frekvencija potvrđena, čime je potvrđena hipoteza o normalnosti distribucije kao i u primjeru **a**). $\chi^2 = 1.60 < 5.99 \text{ N.S}$

Diskriminativnost testa bila bi manja ako bi broj grupa bio pet a još manja ako kandidate svrstamo u dvije grupe npr. one koji su ostvarili do 39 bodova i nisu ispunili normu i one koji su imali više od 39 bodova i ispunili su normu. Navedeni primjeri prikazani su grafikonima (**a**, **b**, **c**)

Primjer gdje su studenti svrstani u sedam grupa (grafik - a)

Primjeri gdje su studenti svrstani u pet grupa (grafik - b) i dvije grupe (grafik - c)

U drugom primjeru (*grafik b*) vrijednost **K-S** testa je $D_{max} = .14$. Kako vidimo distribucija je i dalje u skladu sa normalnom, ali ostupanja su nešto veća u odnosu na prvi primjer gdje je $D_{max} = .04$

U trećem primjeru (*grafik c*) vrijednost **K-S** test je $D_{max} = .99$. S obzirom da je $D_{max} = .99$ znatno veće od $test_{(.01)} = .23$ donosimo pouzdan zaključak da distribucija u trećem primjeru bitno odstupa od normalne, te da ovakva raspodjela loše diskriminira kandidate, što je sasvim jasno i očigledno na prvi pogled.

Zaključak bi bio sledeći. Najbolja diskriminativnost je u prvom primjeru (*grafik a*), nešto lošija ali zadovoljavajuća je u drugom primjeru (*grafik b*). Loša diskriminativnost, koja se svodi na dihotomizaciju je primjer tri (*grafik c*).

LITERATURA

1. Bukvić, A. (1996). Načela izrade psiholoških testova, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd.
2. Fajgelj, S. (2003). Psihometrija, Metod iteorija psihološkog mjerenja, Beograd.
3. Gilford, J.P. (1968). Osnove psihološke i pedagoške statistike, Savremena administracija, Beograd
4. Krković, A. (1966). Pouzdanost mjerenja psihologiskih mjerenja, Društvo psihologa SRH, Zagreb.
5. Mijanović, M. (2002). Valjanost testiranja i mjerenja, Luča, Filozofski fakultet, Univerzitet u Podgorici.
6. Mijanović, M. (2004) Pouzdanost testiranja i mjerenja, Međunarodna naučna konferencija, Crnogorska sportska akademija, Bar.
7. Momirović, K. (1966). Valjanost psihologiskih mjernih instrumenata, Društvo psihologa Hrvatske, SRH, Zagreb.
8. Momirović, K. (1988). Uvod u analizu nominalnih varijabli, Metodološke sveske, Jugoslovensko udruženje za sociologiju, Ljubljana.
9. Momirović, K. (1994). Jednostavan postupak za procjenu pouzdanosti, pod klasičnim modelom mjerenja, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd.
10. Momirović, K., Wolf, B., Popović, D. (1999). Uvod u teoriju mjerenja, Metrijske karakteristike kompozitnih mernih instrumenata, Fakultet za fizičku kulturu, Priština.
11. Rajtston, DŽ. R. (1966). Vrednovanje u savremenom obrazovanju, Savezni zavod za priručnike školskih i prosvetnih pitanja, Beograd.
12. Radžo, I., Wolf, B. (2002), Kvantitativne metode u sportu, Sarajevo
13. Wolf, B. (1988). Problem psihometrijskog vrednovanja S-R skala, Upitnici i skale za procenu ličnosti, Društvo psihologa i Filozofski fakultet, Novi Sad.
14. Yaffee, R.A. (2000). Common Correlation and Reliability Analysis with SPSS for Windows, New York University, <http://www.nyu.nyu.edu/acf/socsci/Docs/correlate.html>.

Dr Zoran Đokić

Stonoteniski savez Crne Gore

SPECIFIČNA FIZIČKA PRIPREMA VRHUNSKIH TAKMIČARA U STONOM TENISU

I UVOD

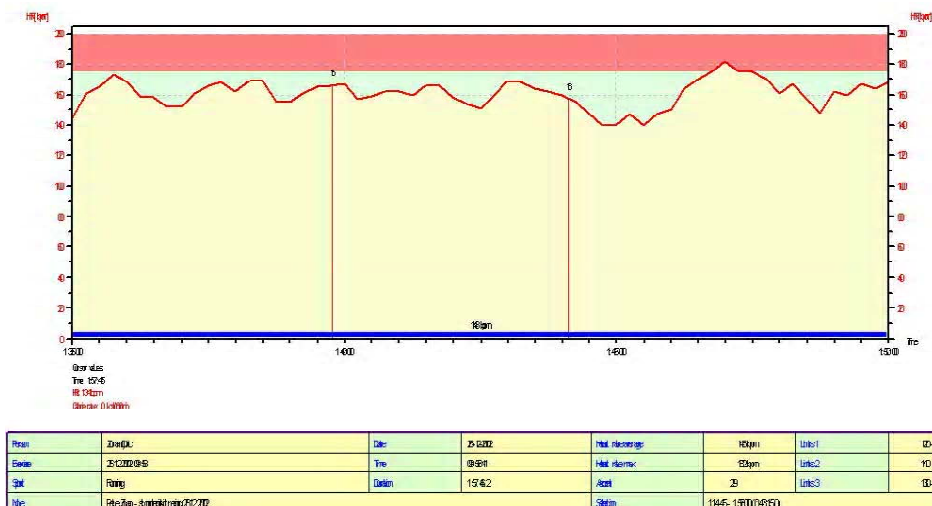
U današnjoj praksi intervalni trening je prisutan u svim sportskim disciplinama, kao sastavni deo trenažnog procesa. U principu, skoro svaki stonoteniski trening je više manje intervalni trening (kada se trening gleda sa aspekta intenziteta i trajanja uobičajenih vežbi za vreme treninga).

Periodi intenzivnog rada i odmora se ponavljaju u određenim vremenskim razmacima, ali pravi intervalni trening ima svoje osobenosti i zakonitosti koje treba sagledati. Intervalna metoda se karakteriše smenjivanjem rada i odmora (pauze), odnosno trenažnim opterećenjem isprekidanim odmorima. Kod intervalnog treninga u intervalima opterećenja i oporavka stoji međusobni uticaj aerobnog i anaerobnog metaboličkog iscrpljivanja (treninzi se mogu izvoditi u zoni delimično kompenzovane acidoze – zoni aerobno-anaerobnog rada).

Aerobni rad povezan je sa korišćenjem izvora energije iz glukoze i masnih kiselina uz prisustvo kiseonika. Anaerobni rad se zasniva na korišćenju energijskih resursa bez prisustva kiseonika, odnosno u uslovima postojanja tzv. “kiseoničkog duga”. Ukoliko je sportista u stanju da duže opstaje (bez opadanja kvaliteta njegove igre ili drugih sposobnosti) u uslovima “kiseoničkog duga”, to se za njega može reći da je on dobro pripremljen.

Planiranje ovakve vrste treninga, usaglašeno je sa zahtevima vrhunske stonoteniske igre. Intenzitet savremene stonoteniske igre utvrđen je korišćenjem puls monitora tokom odigravanja zvaničnih stonoteniskih mečeva.

(1996/97 – selektor reprezentacije Islanda, 1996/97 – selektor reprezentacije Tunisa, 1997-2003

slika br.1 snimak rada srca tokom prvenstvenog stonoteniskog meča

2.1. ZADACI I CILJEVI RADA

Trener ubacuje loptice u igru, kontrolišući na štoperici vreme (radi promene vežbe). Najbolje je kad u grupi igrači rade intervalni trening – 2-3 igrača u grupi (u zavisnosti od vrste treninga). Dok jedan radi, drugi koji je završio rad, lagano se isteže i odmara, a zatim se pridružuje trećem u prikupljanju loptica za interval u korpe. Za ovu vrstu intervalnih treninga potrebno je obezbediti veliki broj loptica – minimum 400-500 loptica.

- Svrha specifičnog intervalnog treninga – razvoj i usavršavanje specifične fizičke pripremljenosti igrača (funkcionalnih i motoričkih sposobnosti važnih za stoni tenis).
- Način izvođenja intervalnog treninga povezan je sa poboljšanjima funkcionalnih i motoričkih sposobnosti – aerobne i anaerobne izdržljivosti, brzine i snage.

- Trajanje vežbi prilikom izvođenja intervalnog treninga je različito u zavisnosti od samog cilja treninga (ukupno vreme trajanja, intenzitet rada, vrste vežbi, odmor).

2.2. UZORAK ISPITANIKA

Primena specifičnog treninga u periodu posle sprovedenih bazičnih priprema sprovedena je u fazi priprema pred Evropsko prvenstvo za mlade sa juniorima i kadetkinjama, zatim sa seniorskom muškom reprezentacijom Jugoslavije (Srbije i Crne Gore), odnosno sa seniorskom muškom reprezentacijom Indije. Posle perioda oporavka, odnosno superkompenzacije, došlo je do znatnog poboljšanja specifične fizičke pripremljenosti igrača, ali i sigurnosti u odigravanju tehničko-taktičkih elemenata, odnosno kvalitetu igre.

2.3. METOD RADA

Svakom igraču na početku i na kraju intervalnog treninga (svake serije) kontrolisan je puls (pomoću puls monitora marke POLAR S-810, a dobijeni rezultati analizirani su upotrebom programskog paketa POLAR PRECISION PERFORMANCE SW 3.0 SOFTWARE). Svaki interval snimljen je video kamerom, da bi se mogao pratiti intenzitet i kvalitet rada u pojedinim segmentima rada.

4 REZULTATI

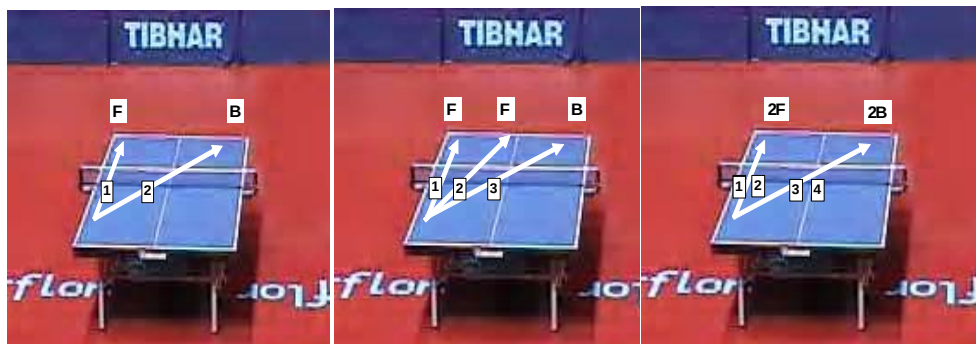
U ovom segmentu za svaki specifičan intervalni trening, koji je povezan sa režimom rada predstavljani su modeli vežbi, intenzitet i vrednosti pulsa, kao i napomene u vezi sprovođenja samog intervalnog treninga.

INTERVALNI TRENING 1 – AEROBNA IZDRŽLJIVOST

Vežbe :

INTERVAL 1

- 1forhend spin 2 bekhend kontra ili spin - 4 min
- 1 2 forhend spin (spoljnji forhend-sredina) 3 bekhend - 3 min
- 1 2 forehand spin 3 4 bekhend kontra ili spin (sve iz bekhend ugla) - 3 min

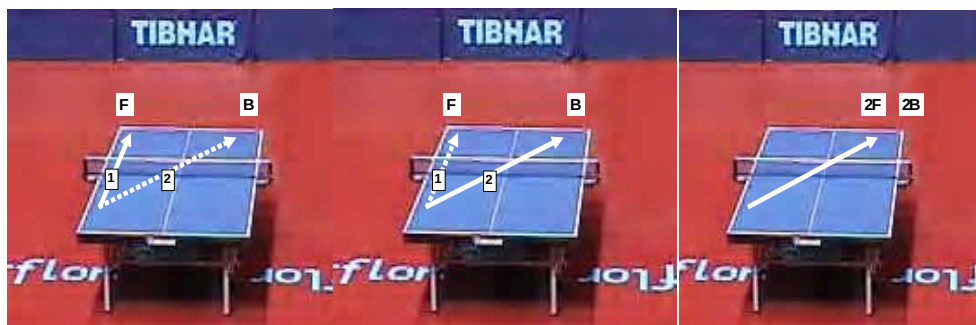
interval 1.

interval 1.2

interval 1.3

INTERVAL 2

- 1 rezana- bekhend spin 2 kontra - forhend top spin - 4 min
- 1 rezana- forhend spin 2 kontra – bekhend kontra ili spin - 3 min
- 1 2 forhend spin iz forhenda 3 4 bekhend spin ili kontra - 3 min

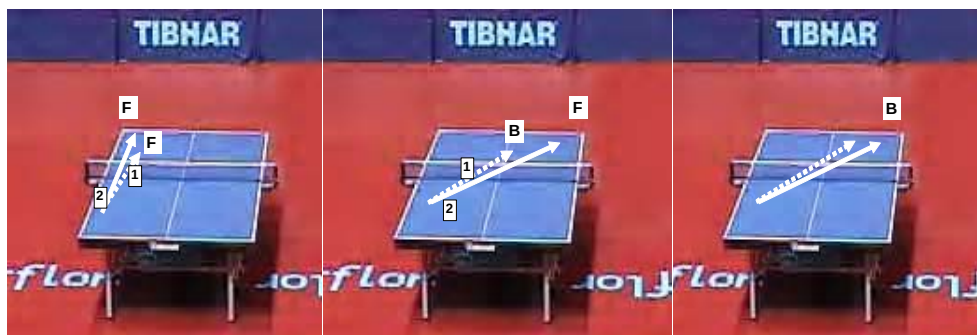
interval 2.1

interval 2.2

interval 2.3

INTERVAL 3

- 1 forhend flip (pimpl) 2 forhend spin - 4 min
- 1 bekhend flip 2 forhend spin iz bekhend ugla - 3 min
- rezana ili kontra – bekhend spin - 3 min

interval 3.1

interval 3.2

interval 3.3

Broj intervala: 3

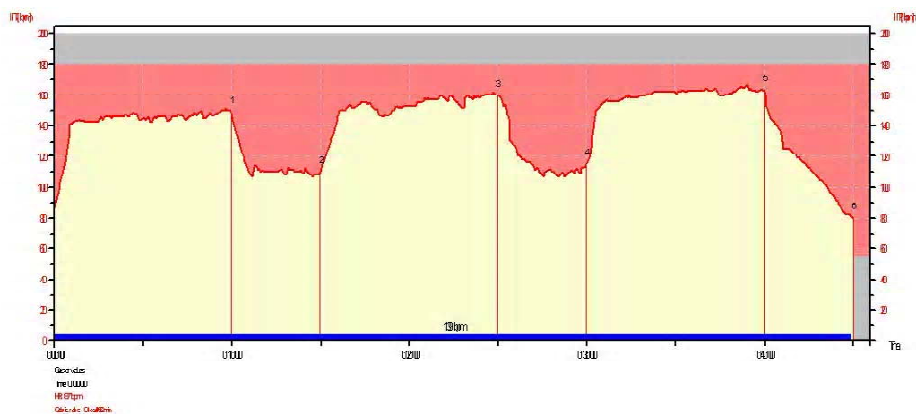
Pauze: **za svakog igrača pauza je 10 minuta**

Broj ubačenih loptica u minuti: **oko 50** (trajanje 10 min)

Intenzitet: **nizak i srednji**

Prosečne vrednosti pulsa na početku intervala: **98 – 105 – 110 hr/min**

Prosečne vrednosti pulsa na kraju intervala: **144 – 156 – 168 hr/min**

Ime	Značje	Ime	POSRE	HR (b/min)	min	
Bole	POSRE	Ime	POSRE	HR (b/min)	min	
St	POSRE	Ime	POSRE	HR (b/min)	min	
HR	POSRE	Ime	POSRE	HR (b/min)	min	

slika br. 2 snimak rada srca tokom izvođenja intervalnog treninga

Napomene :

Povremeno se igrači mogu požaliti na umor ili bol u rukama ili nogama, ali upravo u ovim uslovima oni treba da nastave rad. Najbolja je organizacija rada kada dva trenera na dva stola da rade sa po dva igrača. U tom slučaju i pauze su optimalne, a i izbegava se neugodan bol u leđima i zamor trenera koji ubacuje loptice (ako radi sa tri igrača u pognutom položaju on ubacuje loptice skoro neprekidno 90 minuta).

INTERVALNI TRENING 2 – ANAEROBNA IZDRŽLJIVOST

Vežbe :

INTERVAL 1

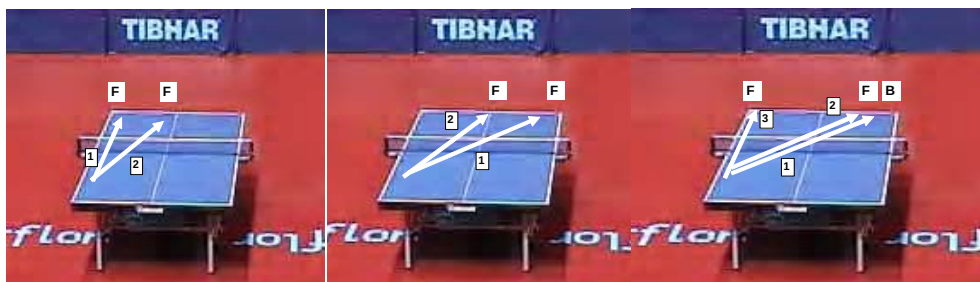
- 1 2 forhend spin iz forhenda (2 tačke) - 5 min

INTERVAL 2

- 1 2 forhend spin iz bekhenda (2 tačke) - 5 min

INTERVAL 3

- 1 (kontra) bekhend kontra ili spin 2 forhend spin iz bekhend ugla
3 forhend spin iz forhenda - 5 min

interval 1.

interval 2.

interval 3.

INTERVAL 4

- 1 (rezana) bekhend spin 2 forehend spin iz bekhenda
3 forhend spin iz forhenda - 5 min

INTERVAL 5

- rezana – forhend spin (ceo sto) - 5 min

INTERVAL 6

- 1 forhend flip (rezana) 2 forhend spin iz bekhend ugla - 5 min

interval 4.

interval 5.

interval 6.

Broj intervala : 6

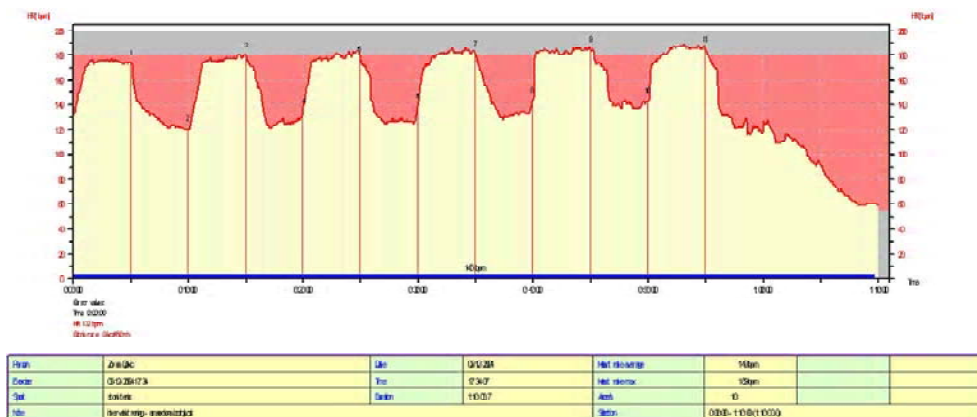
Pauze : **oko 5 minuta**

Broj ubačenih loptica u minuti: **oko 65 - 67**

Intenzitet: **sub maksimalni (oko 70-80% od maksimuma)**

Prosečne vrednosti pulsa na početku intervala: **105 – 110 – 120 hr/min**

Prosečne vrednosti pulsa na kraju intervala: **175 – 180 – 185 hr/min**

slika br. 3 snimak rada srca tokom izvođenja intervalnog treninga

Napomene :

Igrači obično na početku rada, negde oko polovine prvog intervala osećaju neprijatan bol u grudima i nogama, ali posle toga taj osećaj nestaje kada se nastavi sa radom. Na kraju intervalnog treninga kod nekih igrača se javlja osećaj bola u rukama, kao i u mišićima primicačima nogu usled intenzivnog bočnog kretanja.

INTERVALNI TRENING 3 – BRZINA

Vežbe :

INTERVAL 1 i 2

- 1 2 forhend spin iz forhend ugla (2 tačke – duboki forhend – sredina)
- 2-3 min

INTERVAL 3 i 4

- 1 2 forhend spin iz bekhend ugla
- 2-3 min

INTERVAL 5 i 6

- 1 (kontra) bekhend kontra ili spin 2 forhend spin iz bekhend ugla
3 forhend spin iz forhenda
- 2-3 min

INTERVAL 7 i 8

- (kontra) bacanje po celom stolu bez šeme – forhend spin (ceo sto)
- 2-3 min

INTERVAL 9 i 10

- (kontra) bacanje po celom stolu bez šeme – forhend i bekhend (ceo sto)
- 2-3 min

Broj intervala : **8 - 10**Pauze : **oko 3-5 minuta**Broj ubačenih loptica u minuti: **oko 4 – 5 lopti u seriji, kratak odmor,****ukupno vreme trajanja jednog intervala oko 1 – 1.15 min**Intenzitet: **maksimalan**Prosečne vrednosti pulsa na početku intervala: **100 – 110 - 115 hr/min**Prosečne vrednosti pulsa na kraju intervala: **168 – 175 – 185 – 192****hr/min****Napomene :**

Nakon ubačenih 4 do 5 loptica sledi kratka pauza, u kojoj se može dati i poneka instrukcija u vezi izvođenja elemenata, potom sledi opet ubacivanje loptica u trajanju 10 – 15 sec, i tako još sve zajedno 4-5 serija po jednom intervalu, nakon toga sledi odmor koji bi trebao da bude aktivan (npr. sakupljanje loptica ili lagano istezanje).

4 DISKUSIJA

Ovaj vid specifičnog intervalnog treninga predstavlja samo logičan nastavak sprovođenja rada na razvoju fizičke pripremljenosti igrača, odnosno, put od bazične pripreme ka specifičnoj, sve dok se trening toliko ne specijalizuje

da se poistoveti sa strukturom takmičarske aktivnosti, odnosno dok ne počne takmičarski period.

Ovakav vid treninga može se primeniti sa adekvatno pripremljenim igračima (kako fizička tako i tehnička priprema mora biti na visokom nivou). Ovim specifičnim intervalnim treninzima ne treba zanemariti klasične “intervale”, tj. many ball treninge koji se rade u svrhu povećanja sigurnosti udaraca, odnosno uigravanja pojedinih tehničko-taktičkih elemenata.

*PRIKAZ RASPOREDA SPECIFIČNOG INTERVALNOG TRENINGA
u nedeljnom sistemu treninga*

DAN	TRENING 1	TRENING 2
PON	STONI TENIS	INTERVALNI TRAINING (aerobna izdržljivost)
UTO	STONI TENIS	INTERVALNI TRAINING (anaerobna izdržljivost)
SRE	slobodno	INTERVALNI TRAINING (brzina)
ČET	STONI TENIS	INTERVALNI TRAINING (anaerobna izdržljivost)
PET	STONI TENIS	STONI TENIS
SUB	slobodno	STONI TENIS

Prema priloženom rasporedu može se videti tzv. “slaganje” treninga, odnosno najbolji i najefikasniji raspored treninga i intervala, da bi se igrač doveo u tzv. stanje “superkompenzacije”, odnosno da bi se omogućilo značajano podizanje nivoa njegove pripremljenosti. Prepodnevni treninzi se takođe uklapaju u gore navedeni raspored, tako da su vežbe kontrole, laganog intenziteta i dužeg trajanja prilagođene popodnevnom intervalnom treningu aerobne izdržljivosti, vežbe submaksimalnog intenziteta, nešto kraćeg trajanja – intervalnom treningu anaerobne izdržljivosti, odnosno kratke vežbe maksimalnog intenziteta sa pauzama – intervalnom treningu brzine.

5 ZAKLJUČCI

Cilj ovog istraživanja i uvođenja specifičnih intervala u stonoteniski trening je razvoj i usavršavanje fizičkih i tehničko-taktičkih sposobnosti stonotenisera i dopuna metoda rada u godišnjem trenažnom ciklusu. Ova vrsta treninga omogućava sportisti da usavrši svoje specifične fizičke sposobnosti, ali samo pod uslovima kvalitetno sprovedene bazične fizičke pripreme (u protivnom

postoji opasnost od pojave povreda, pretreniranosti, lošeg uticaja vežbi na tehniku).

U svakom slučaju ovakav vid treninga u kratkom vremenskom periodu (na osnovu iskustva u radu sa reprezentativnim selekcijama) dao je odlične rezultate u podizanju kako fizičkih sposobnosti tako i igračke forme takmičara i omogućio im igru i dalje sprovođenje trenažnog procesa na jednom višem i kvalitetnijem nivou.

(„Pobjedin sport”, 16. decembar 2004. god.)

ЗА ПРВИ КОНГРЕС ЦРНОГОРСКЕ СПОРТСКЕ АКАДЕМИЈЕ

Разноликост тема

За Први конгрес Црногорске спортске академије и Другу међународну научну конференцију, који ће се одржати у Котору, као што смо и најавили влада велико интересовање. То потврђује разноликост тема које су обрадили наши еминентни стручњаци.

Како ће „Побједин спорт” до почетка научног скупа о стручним и научним радовима и њиховом садржају редовно обавјештавати јавност, набројаћемо неке од до сада приспјелих радова

и њихове ауторе: проф. др Ђорђе Нићин, „Ставови вјешбача према фитнес активностима”; проф. др Момчило Савић, мр Стеван Савић, „Неки аспекти боксерског тренинга”; др Зоран Ђокић, „Специфична припрема стонотенисера”; проф. др Томислав Ракочевић, др Кемал Идризовић, „Од скија из Хотинг-а до Царвинг-а”; мр проф. др Гадован Џокирило, „Самопоуздање и спортска успјешност”; др Душко Бјелица, „Спортски тренинг и ње-

гов утицај на антропомоторичке способности фудбалера управљања тренингом снаге”; доц. др Будимир Бијелић, „Запажања дјеце о спортско-рекреативним активностима одраслих”; др Кемал Идризовић, проф. др Томислав Ракочевић, др Бећир Шабоутић, „Карактеристике и методе Царвинг скијања”, мр Стеван Савић, проф. др Момчило Савић, „Мјесто и улога тренера у тимском раду”. Из приспјелих наслова види се да су аутори с

посебном пажњом дали нагласак на методологију и технологију рада у спорту. Наравно, главна тема је „Спорт у 21. вијеку”, а пријављивање кандидата и тема трајаће до 25. децембра, након чега ће се објавити Зборник сажетака радова и коначан списак учесника. По завршетку научног скупа сви радови ће бити објављени у двоброју међународног стручног часописа за спорт, физичку културу и здравље „Спорт Монт.”

Dr Duško Bjelica

Crnogorska sportska akademija, Podgorica

SPORTSKI TRENING I ANTROPOMOTORIČKE SPOSOBNOSTI FUDBALERA PETNAESTOGODIŠNJAKA KONTINENTALNE REGIJE U CRNOJ GORI

UVOD

Ovim istraživanjem je obuhvaćena crnogorska omladina muškog pola uzrasta petnaest godina, koja po broju ispitanika predstavlja reprezentativni uzorak tog uzrasta Crne Gore.

Ispitanici su podijeljeni prema uzrastu, geografskoj sredini i angažovanosti u fudbalskom sportu.

Prema geografskoj sredini ispitanici su iz kontinentalne oblasti.

Grupa je podijeljena u dvije podgrupe, na podgrupu ispitanika koji se organizovano ne bave sportom i na podgrupu koja se organizovano bavi fudbalskim sportom.

Konačna definicija podgrupa ispitanika bi imala sljedeći oblik:

1. Prva podgrupa: dječaci od petnaest godina iz kontinentalnih oblasti koji se bave aktivno fudbalskim sportom.

2. Druga podgrupa: dječaci od petnaest godina iz kontinentalnih oblasti koji se ne bave aktivno sportom.

Primijenjene varijable su isključivo motoričke prirode.

Ispitivana je značajnost razlika nivoa antropomotoričkih vrijednosti između grupa, pojedinačno, prema aktuelnim varijablama.

CILJ ISTRAŽIVANJA

Na osnovu pilot-istraživanja moguće je bilo utvrditi postojanje osnovnog zadatka ovog istraživanja, a to je da se utvrdi eventualna razlika u opštim

antropomotoričkim sposobnostima između dječaka petnaestogodišnjaka iz kontinentalnih krajeva, koji su aktivno uključeni u proces treninga, i dječaka petnaestogodišnjaka iz kontinentalnih krajeva, koji nijesu aktivno uključeni u sistematski trening.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Budući da je istraživanje zasnovano na mjerenju određenih tjelesnih sposobnosti, neophodno je da se za istraživanje tog tipa odrede uzorci koji bi imali odgovarajuće standarde. Pošto se u ovoj studiji radi o komparaciji određenih vrijednosti motoričkih dimenzija, za ovo istraživanje određeni su primarni zadaci:

- izabrati ispitanike prema uzrastu i polu u onolikom broju, koji bi mogao da reprezentuje populaciju cjelog istraživnog regiona;
- izvršiti takav izbor testova koji bi predstavljao tipičan nadprazni isječak submaksimalnih bazičnih motoričkih sposobnosti;
- izvršiti takav izbor testova koji bi predstavljao tipičan nadprazni isječak submaksimalnih specifičnih motoričkih sposobnosti.
- Sva mjerenja su izvršena u istim ili sličnim uslovima za svaku pojedinu grupu ispitanika.
- Mjerioci su bili kvalifikovani za taj posao, a prije toga je sprovedena instruktaža za svakog mjerioca.

UZORAK ISPITANIKA

Prva podgrupa ispitanika je izabrana iz školske populacije kontinentalnog područja istraživnog regiona.

Ispitanici su ispunjavali sljedeće uslove:

- da su muškog pola,
- da su uzrasta 15 godina plus-minus šest mjeseci, i
- da su organizovano uključeni u bavljenje fudbalskim sportom.

Druga podgrupa ispitanika je izabrana iz školske populacije kontinentalnog područja istraživnog regiona.

Ispitanici su ispunjavali sljedeće uslove:

- da su muškog pola,

- da su uzrasta 15 godina plus-minus šest mjeseci, i
- da nijesu organizovano uključeni u bavljenje fudbalskim sportom.

UZORAK VARIJABLI

Pošto predmet istraživanja obuhvata samo nivo motoričkih dimenzija, varijable su izabrane iz repertoara motoričkog prostora. Sa ciljem da računar brže svrstava podatke, sve su varijable simbolično prikazane sa što manje slovnih znakova.

Za ovo istraživanje iz prostora bazičnih motoričkih dimenzija izabrane su sljedeće varijable:

1. Za procjenu jednokratne maksimalne kontrakcije primijenjen je test - skok u dalj iz mjesta - SDM.
2. Za procjenu repetitivne maksimalne kontrakcije primijenjen je test - sprint na 20 metara - SP20.
3. Za procjenu repetitivne maksimalne kontrakcije sa elementom brzinske izdržljivosti primijenjen je test - sprint na 60 metara - SP60.
4. Za procjenu repetitivne maksimalne kontrakcije sa elementom brzinske izdržljivosti uz pliometrijske kontrakcije primijenjen je test - sprint 4 x 15 metara - S4x15.
5. Za procjenu repetitivne brzine kranijalnih ekstremiteta bez velikog opterećenja primijenjen je test - taping rukom - TAPR.
6. Za procjenu repetitivne brzine kaudalnih ekstremiteta bez velikog opterećenja primijenjen je test - taping nogom - TAPN.

Za ovo istraživanje iz prostora specifičnih motoričkih dimenzija izabrane su sljedeće varijable:

7. Za procjenu jednokratne koordinacije (preciznost udarca nogom) primijenjen je test - elevaciona preciznost - PREL.
8. Za procjenu jednokratne koordinacije (preciznost udarca nogom) primijenjen je test - udarac na gol, lopta se kreće iznad tla - PRG.
9. Za procjenu jednokratne koordinacije (preciznost udarca nogom) primijenjen je test - udarac na gol, lopta se kreće po tlu - PRT.
10. Za procjenu repetitivne koordinacije (kontrolisano baratanje loptom) primijenjen je test - kontrolisani naizmjenični kontakt sa loptom nakon svakog odbijanja od tla - BRT.

11. Za procjenu repetitivne koordinacije primijenjen je test - broj udaraca o zid za 20 sekundi, lopta se kreće po tlu - ZD20.
12. Za procjenu repetitivne koordinacije primijenjen je test - broj udaraca o zid za 20 sekundi, lopta se odbija od tla - ZD20.
13. Za procjenu brzine kretanja sa loptom primijenjen je test - vođenje lopte po lučnoj putanji - VLUK.
14. Za procjenu brzine kretanja sa loptom primijenjen je test - vođenje lopte po kružnoj putanji - VKRG.
15. Za procjenu brzine kretanja sa loptom primijenjen je test - vođenje lopte po cik-cak putanji između prepreka - SLAL.

S obzirom na cilj ovog istraživanja, definisan naslovom rada, da se odredi postojanje ili nepostojanje statistički značajnih razlika statističkih serija između podgrupa, za ovo istraživanje primijenjene su samo one statističke operacije koje su najmanje nejasne a najviše indikativne.

Svaka statistička analiza se zasniva na zakonu velikih brojeva, koji u svakoj statističkoj seriji ukazuju na određenu raspršenost. Ta raspršenost, kada se radi o statističkim skupovima o kojima je riječ u ovom istraživanju, ima svoje pravilo, a to je da su ekstremno visoki ili ekstremno niski rezultati tim malo-brojniji što je ta ekstremnost veća. Ovo pravilo je definisano Gausovom krivom odnosno normalnom raspodjelom. Statistika kao pomoćna nauka skoro sve svoje procedure zasniva na normalnoj raspodjeli.

U prvoj fazi statističke procedure su za svaku statističku seriju utvrđivane mjere disperzije. Izmjerene su mjere varijabilnosti apsolutnim mjerama (intervali varijacije, standardne devijacije, najveće i najmanje vrijednosti, aritmetičke sredine, standardne pogreške aritmetičkih sredina, i varijanse). Mjere varijabilnosti u relativnim odnosima prikazane su koeficijentima varijacije, trećim i četvrtim momentima.

U drugoj fazi, pomoću drugog, trećeg i četvrtog momenta izračunate su mjere asimetričnosti i mjere zakrivljenosti (spljoštenosti) Gausove krive, na osnovu kojih su utvrđivane mogućnosti primjene statističkih procedura.

U trećoj fazi, na osnovu izračunatih podataka koji spadaju u deskriptivnu statistiku, primijenjene su statističke procedure koje spadaju u komparativnu statistiku (korelaciona analiza, t-test za male uzorke, između čijih aritmetičkih sredina postoji korelacija, i t-test za male uzorke između čijih aritmetičkih sredina ne postoji korelacija, odnosno analiza varijanse).

Navedene vrijednosti su izračunavane kompjuterskim statističkim paketom SPS-8.0:

Koeficijenti pouzdanosti očitavani su sa tabela graničnih vrijednosti u t-distribucijama, prema međunarodnim konvencijama.

Provjera rezultata dobijenih komparativnim statističkim procedurama izvršena je posebnim programima:

Programom DISCOMP izvršena je identifikacija multivarijantnih aberantnih objekata u dvodimenzionalnom Hotellingovom prostoru, gdje je utvrđeno da u entitetu 176 i u 15 varijabli postoje samo 4 aberantna objekta, odnosno 2% od ukupnog uzorka ispitanika.

Programom DISC-verzija 1.0, (autor Konstantin Momirović) izvršena je kanonička diskriminativna analiza u Mahalanobisovom prostoru sa asimptotskim testovima značajnosti i dodatnim identifikacionim strukturama.

Programom REPMEANS izvršena je analiza reprezentativnosti aritmetičkih sredina.

Programom DISCOUT izvršena je identifikacija multivarijantnih aberantnih objekata u Mahalanobisovom i Momirovićevom prostoru - broj aberanata 21(24).

Za obradu rezultata programima DISCOMP, DISC-1.0, REPMEANS i DISCOUT rezultati su postavljeni u 176 redova i osamnaest kolona.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Prilikom mjerenja na više mjesta su se pojavili slučajevi izostanaka (prehlade, zakašnjavanje i sl) tako da je nakon eliminisanja ispitanika čiji podaci nisu bili kompletirani za ovo istraživanje u uzorku ispitanika ostalo 44 ispitanika sa kompletiranim rezultatima mjerenja.

Ovaj uzorak ispitanika podijeljen je na dvije podgrupe, od kojih je svaka nosila posebne karakteristike, shodno naslovu ovog rada, koje su navedene u definisanju uzorka ispitanika.

Uzorak varijabli je podijeljen na grupu varijabli iz bazičnog motoričkog prostora (šest) i na grupu varijabli iz specifičnog motoričkog prostora (devet).

Varijable iz specifičnog motoričkog prostora su podijeljene na varijable koje karakterišu tehničke elemente koji se uglavnom vrše u mjestu (6) i na varijable koje karakterišu tehničke elemente koji se vrše u kretanju (3).

Sva vrijednovanja su vršena prema karakteristikama podgrupa i prema opštim i specifičnim varijablama iz motoričkog prostora.

Rezultati istraživanja su prikazani po fazama, kako su se odvijali hronološki.

U prvoj fazi su prikazani sirovi rezultati mjerenja, složeni u posebne serije, prikladne za statističku obradu.

U drugoj fazi su za svaku grupu izračunate statističke deskripcije da bi se utvrdili standardi za formiranje normalne raspodjele (Gausova kriva).

U trećoj fazi su izračunate neophodne vrijednosti radi utvrđivanja nivoa značajnosti razlika, definisanih u hipotetskom prostoru.

Prva faza obrade podataka.

Prikaz sirovih rezultata mjerenja, svrstanih u statističke serije prema uzrastu, organizovanom treniranju u fudbalskom klubu i prema regiji stalnog stanovanja.

Svaka podgrupa je obuhvatala 22 ispitanika i od kojih su izmjerene vrijednosti za svaku od petnaest varijabli.

Ispitanici (entiteti) su prikazani u redovima (22 reda) a varijable u kolonama (15 kolona) sa maksimalnim skraćenicama sa najviše pet slovnih mjesta kako bi računar mogao na ogovarajući način da automatski svrstava redove i kolone. Ukrštanjem x-ose i y-ose lako je moguće očitati rezultate svake varijable za svakog ispitanika.

Radi preglednije obrade i konkretnijeg zaključivanja, prostor specifičnih motoričkih dimenzija podijeljen je u dva dijela: na tehničke elemente koji se izvode uglavnom u mjestu i na tehničke elemente koji se izvode u tipičnom kretanju za fudbalski sport.

U tom smislu su konstruisane i tabele u kojima su za svaki specifični entitet rezultati prikazani u tri tabele, od kojih prva prikazuje sirove rezultate iz bazične motorike, dok druge dvije prikazuju sirove rezultate iz specifične fudbalske motorike, tehničke elemente uglavnom u mjestu, odnosno tehničke elemente u tipičnom fudbalskom kretanju.

Tab.br.1.

Sirovi rezultati mjerenja dječaka iz prve podgrupe: petnaest godina, angažovani u fudbalskom klubu, kontinentalna regija, bazne motoričke sposobnosti.

TAPR	TAPN	SP60	SP20	SDM	S4x15
46.00	29.00	7.94	3.28	2.14	14.01
44.00	30.00	7.36	3.18	2.32	13.16
39.00	27.00	8.32	3.59	2.00	14.10
40.00	30.00	7.85	3.22	2.22	13.60
42.00	28.00	7.72	3.28	2.26	13.41
44.00	28.00	7.90	3.16	2.32	13.69
42.00	31.00	7.81	3.03	2.28	12.90
39.00	32.00	8.09	3.38	2.05	13.55
36.00	28.00	8.13	3.09	2.00	13.85
43.00	27.00	8.18	3.22	2.10	13.75
45.00	30.00	7.88	3.12	2.10	13.82
46.00	29.00	8.04	3.26	2.15	14.00
43.00	31.00	7.82	3.18	2.33	13.10
39.00	27.00	8.34	3.58	2.05	13.55
40.00	30.00	7.95	3.20	2.23	13.40
43.00	28.00	7.74	3.26	2.27	13.68
44.00	29.00	7.96	3.15	2.33	12.90
43.00	31.00	7.88	3.03	2.29	13.50
39.00	31.00	8.12	3.37	2.06	13.82
34.00	28.00	8.18	3.08	2.02	13.74
44.00	28.00	8.21	3.22	2.10	13.80
44.00	31.00	8.22	3.12	2.12	13.98

Tab.br.3.

Sirovi rezultati mjerenja dječaka iz prve podgrupe: petnaest godina, angažovani u fudbalskom klubu, kontinentalna regija, specifične motoričke sposobnosti - u kretanju.

VLUK	SLAL	VKRUG
18.08	15.19	8.92
18.31	12.97	8.28
17.50	11.50	8.40
16.82	12.63	8.72
16.85	12.69	8.84
19.93	11.97	8.70
17.18	11.09	9.09
16.32	11.18	8.20
17.07	11.37	8.65
17.69	12.40	8.41
18.59	13.50	9.20
18.02	15.20	8.84
18.28	12.90	8.22
17.55	11.65	8.44
16.63	12.74	8.70
16.90	12.55	8.82
19.42	11.92	8.68
17.25	11.12	9.00
17.00	11.14	8.18
17.62	11.41	8.66
16.15	12.38	8.48
18.48	13.45	9.15

Tab.br.2.

Sirovi rezultati mjerenja dječaka iz prve podgrupe: petnaest godina, angažovani u fudbalskom klubu, kontinentalna regija, specifične motoričke sposobnosti - u mjestu.

PREL	PRG	PRT	ZD20	ZDOD	BRT
14.00	6.00	17.00	16.00	6.00	3.00
9.00	6.00	17.00	14.00	6.00	15.00
10.00	4.00	21.00	12.00	17.00	8.00
18.00	6.00	21.00	16.00	17.00	14.00
9.00	5.00	17.00	20.00	10.00	16.00
19.00	5.00	17.00	19.00	13.00	2.00
15.00	5.00	15.00	17.00	5.00	19.00
21.00	5.00	21.00	20.00	5.00	17.00
9.00	3.00	15.00	17.00	7.00	8.00
10.00	2.00	17.00	14.00	6.00	12.00
12.00	4.00	16.00	16.00	7.00	14.00
16.00	7.00	18.00	17.00	7.00	4.00
11.00	7.00	17.00	13.00	15.00	14.00
12.00	5.00	20.00	13.00	18.00	8.00
19.00	4.00	21.00	17.00	12.00	15.00
11.00	5.00	18.00	19.00	14.00	14.00
20.00	7.00	17.00	19.00	6.00	4.00
16.00	6.00	16.00	18.00	5.00	16.00
22.00	6.00	20.00	20.00	7.00	16.00
10.00	4.00	15.00	15.00	5.00	9.00
12.00	3.00	16.00	17.00	8.00	11.00
14.00	4.00	17.00	17.00	7.00	15.00

Tab.br.4.

Sirovi rezultati mjerenja dječaka iz druge podgrupe: petnaest godina, nijesu angažovani u fudbalskom klubu, kontinentalna regija, bazične motoričke sposobnosti.

TAPR	TAPN	SP60	SP20	SDM	S4x15
47.00	25.00	9.87	3.97	1.75	14.35
48.00	24.00	11.09	3.74	1.95	13.71
55.00	27.00	9.58	3.39	2.34	14.31
55.00	30.00	8.59	3.33	2.39	13.05
52.00	25.00	9.59	3.65	1.95	14.03
59.00	30.00	8.88	3.45	2.07	13.01
40.00	23.00	10.32	3.63	2.08	13.89
46.00	25.00	9.79	3.87	1.82	14.53
41.00	21.00	9.49	3.70	2.18	13.49
42.00	31.00	9.53	3.86	2.03	14.14
48.00	24.00	9.33	3.59	2.29	13.35
44.00	29.00	10.49	3.82	2.05	13.95
48.00	25.00	8.92	3.72	1.81	13.35
39.00	27.00	10.93	3.91	1.97	14.74
43.00	27.00	9.61	3.60	2.01	13.80
48.00	27.00	9.59	3.79	1.84	13.71
47.00	25.00	10.49	3.75	2.10	14.52
46.00	22.00	9.77	4.05	2.00	14.51
45.00	23.00	10.12	3.94	1.95	13.93
42.00	22.00	10.00	3.88	2.16	13.41
41.00	21.00	9.98	3.96	2.11	13.30
46.00	22.00	9.80	3.92	2.20	13.70

Tab.br.5.

Sirovi rezultati mjerenja dječaka iz druge podgrupe: petnaest godina, nijesu angažovani u fudbalskom klubu, kontinentalna regija, specifične motoričke sposobnosti - u mjestu.

PREL	PRG	PRT	ZD20	ZDOD	BRT
9.00	2.00	15.00	10.00	2.00	30.00
15.00	4.00	2.00	7.00	1.00	12.00
14.00	2.00	16.00	12.00	2.00	2.00
14.00	6.00	15.00	11.00	9.00	39.00
17.00	4.00	13.00	12.00	3.00	13.00
27.00	3.00	19.00	13.00	9.00	19.00
6.00	4.00	13.00	10.00	3.00	1.00
8.00	3.00	5.00	13.00	4.00	2.00
18.00	1.00	14.00	10.00	8.00	3.00
5.00	5.00	10.00	6.00	33.00	9.00
16.00	3.00	17.00	11.00	17.00	24.00
14.00	6.00	15.00	12.00	22.00	8.00
19.00	3.00	9.00	13.00	32.00	13.00
13.00	4.00	19.00	10.00	21.00	8.00
14.00	6.00	15.00	10.00	3.00	4.00
19.00	5.00	13.00	4.00	11.00	10.00
15.00	2.00	17.00	14.00	20.00	3.00
7.00	3.00	8.00	8.00	1.00	11.00
10.00	3.00	10.00	9.00	8.00	6.00
8.00	4.00	11.00	12.00	7.00	9.00
12.00	2.00	13.00	7.00	7.00	9.00
6.00	2.00	12.00	2.00	3.00	10.00

Tab.br.6.

Sirovi rezultati mjerenja dječaka iz druge podgrupe: petnaest godina, nijesu angažovani u fudbalskom klubu, kontinentalna regija, specifične motoričke sposobnosti - u kretanju.

VLUK	SLAL	VKRUG
26.51	18.11	11.59
25.33	23.22	13.50
23.28	16.70	11.57
24.43	14.84	10.77
22.57	14.48	11.92
24.05	16.29	13.33
25.09	20.22	12.32
30.08	22.83	12.33
23.87	17.74	11.23
24.68	19.32	13.03
21.28	14.09	11.03
24.17	14.67	11.19
22.19	16.20	10.93
27.69	27.38	11.69
22.22	19.42	11.90
25.02	18.14	10.83
26.02	16.51	12.77
24.94	29.13	14.18
25.80	18.22	13.18
26.20	19.00	12.90
26.00	17.80	12.78
25.60	17.62	13.00

Druga faza obrade podataka

Prihvaćenim projektom bio je postavljen zadatak da se utvrdi da li postoji ili ne postoji statistički značajna razlika u bazičnim i specifičnim motoričkim varijablama između dva definisana entiteta.

Pošto je istraživanje predstavljalo jednu obimnu transversalnu studiju, nije se moglo očekivati da grupe budu po pravilu homogene, niti da se u većini slučajeva pojavi značajan stepen korelacione povezanosti.

S druge strane očekivali su se ekstremno visoke ili niske vrijednosti statističkih deskriptiva zbog karakteristika specifičnih testova, gdje najviša vrijednost može višestruko da bude veća od najniže, što u većoj mjeri deformiše normalnu raspodjelu a što može dovesti do zaključivanja sa nižim stepenom pouzdanosti.

U tabelama sa elementarnim statističkim deskriptivama na osnovu kojih se može utvrditi normalna raspodjela, blago su osjenčena polja u kojima su asimetričnost (skewnes) i spljoštenost (kurtosis) izvan prihvaćenih statističkih konvencija.

Tab.br.7.

Statističke deskriptive za prvu podgrupu ispitanika:

- Bazične motoričke sposobnosti. - Petnaest godina.
- U fudbalskom klubu jesu angažovani. - Kontinentalna regija.

STATISTIČKE DESKRIPTIVE	TAPR	TAPN	SP60	SP20	SDM	S4x15
Aritmetička sredina	41.77	29.23	7.98	3.23	2.17	13.61
Standardna pogreška	0.67	0.33	4.90	3.17	20.49	7.35
Varijansa (drugi moment)	9.90	2.37	5.25	2.21	1.36	0.12
Standardna devijacija	3.15	1.54	0.23	0.15	0.12	0.34
Najmanja vrijednost	34	27	7.36	3.03	2.00	12.90
Najveća vrijednost	46	32	8.34	3.59	2.33	14.10
Simetričnost (skewnes)	-0.86	0.10	0.70	1.18	0.03	-0.75
Spljoštenost (kurtosis)	0.33	-1.26	1.12	1.43	-1.55	-0.12

Tab.br.8.

Statističke deskriptive za prvu podgrupu ispitanika:

- Specifične motoričke sposobnosti - u mjestu. - Petnaest godina.
- U fudbalskom klubu jesu angažovani. - Kontinentalna regija.

STATISTIČKE DESKRIPTIVE	PREL	PRG	PRT	ZD20	ZDOD	BRT
Aritmetička sredina	14.05	4.95	17.68	16.63	9.23	11.55
Standardna pogreška	0.90	0.29	0.44	0.51	0.95	1.07
Varijansa (drugi moment)	17.95	1.86	4.23	5.67	19.80	25.12
Standardna devijacija	4024	1.36	2.06	2.38	4.45	5.01
Najmanja vrijednost	9.00	2.00	15.00	12.00	5.00	2.00
Najveća vrijednost	22.00	7.00	21.00	20.00	18.00	19.00
Simetričnost (skewnes)	0.49	-0.28	0.58	-0.31	0.89	-0.62
Spljoštenost (kurtosis)	-1.11	-0.39	-0.91	-0.73	-0.74	-0.83

Tab.br. 9.

Statističke deskriptive za prvu podgrupu ispitanika:

- Specifične motoričke sposobnosti - u kretanju. - Petnaest godina.
- U fudbalskom klubu jesu angažovani. - Kontinentalna regija.

STATISTIČKE DESKRIPTIVE	VLUK	SLAL	VKRG
Aritmetička sredina	17.62	12.41	8.66
Standardna pogreška	0.20	0.25	6.56
Varijansa (drugi moment)	0.91	1.38	9.47
Standardna devijacija	0.96	1.18	0.31
Najmanja vrijednost	16.15	11.09	8.11
Najveća vrijednost	19.93	15.20	9.20
Simetričnost (skewnes)	0.74	1.08	-0.90
Spljoštenost (kurtosis)	0.38	1.08	-0.90

Tab.br.10.

Statističke deskriptive za drugu podgrupu ispitanika:

- Bazične motoričke sposobnosti.

- Petnaest godina.

- U fudbalskom klubu nijesu angažovani.

- Kontinentalna regija.

STATISTIČKE DESKRIPTIVE	TAPR	TAPN	SP60	SP20	SDM	S4x15
Aritmetička sredina	45.19	25.19	9.51	3.76	1.88	13.96
Standardna pogreška	1.05	0.48	0.12	---	---	---
Varijansa (drugi moment)	23.36	4.76	0.28	---	---	---
Standardna devijacija	4.83	2.18	0.53	0.15	0.15	0.24
Najmanja vrijednost	38.00	22.00	8.90	3.54	1.66	13.50
Najveća vrijednost	53.00	29.00	10.63	4.10	2.19	14.41
Simetričnost (skewnes)	0.06	0.08	1.13	0.56	0.47	-0.06
Spljoštenost (kurtosis)	-1.15	-1.14	0.03	-0.18	-0.62	-0.53

Tab.br.11.

Statističke deskriptive za drugu podgrupu ispitanika:

- Specifične motoričke sposobnosti - u mjestu.

- Petnaest godina.

- U fudbalskom klubu nijesu angažovani.

- Kontinentalna regija.

STATISTIČKE DESKRIPTIVE	PREL	PRG	PRT	ZD20	ZDOD	BRT
Aritmetička sredina	13.61	4.00	13.00	9.50	8.50	6.95
Standardna pogreška	1.03	0.31	0.70	0.55	1.13	0.69
Varijansa (drugi moment)	21.55	2.00	10.30	6.64	28.07	10.33
Standardna devijacija	4.64	1.41	3.21	2.58	5.30	3.21
Najmanja vrijednost	6.00	1.00	8.00	6.00	2.00	2.00
Najveća vrijednost	21.00	6.00	19.00	15.00	20.00	16.00
Simetričnost (skewnes)	0.00	-0.82	0.23	0.40	0.81	0.98
Spljoštenost (kurtosis)	-1.00	0.21	-1.02	-0.55	-0.38	1.75

Tab.br.12.

Statističke deskriptive za drugu podgrupu ispitanika:

- Specifične motoričke sposobnosti - u kretanju.

- Petnaest godina.

- U fudbalskom klubu nijesu angažovani.

- Kontinentalna regija.

STATISTIČKE DESKRIPTIVE	VLUK	SLAL	VKRG
Aritmetička sredina	25.02	18.61	12.10
Standardna pogreška	0.50	0.48	0.20
Varijansa (drugi moment)	5.42	5.02	0.91
Standardna devijacija	2.33	2.24	0.96
Najmanja vrijednost	19.26	14.07	10.66
Najveća vrijednost	30.18	22.12	13.64
Simetričnost (skewnes)	0.10	-0.76	0.02
Spljoštenost (kurtosis)	1.40	-0.27	-1.24

Tab. br. 13.

Relacije bazičnih motoričkih varijabli između dva entiteta:

Prva podgrupa.

Angažovani su u fudbalskom sportu.

Kontinentalna regija.

Uzrast - petnaest godina.

Druga podgrupa.

Nijesu angažovani u fudbalskom sportu.

Kontinentalna regija.

Uzrast - petnaest godina.

Prva podgrupa.	TAPR	TAPN	SP60	SP20	SDM	S4x15
Aritmetička sredina	41.77	29.23	7.98	3.23	2.17	13.61
Koeficijent korelacije	0.21	-0.33	0.01	-0.07	-0.29	-0.09
t - test	-4.03	4.96	-11.74	-9.71	2.47	-1.84
Druga podgrupa.	TAPR	TAPN	SP60	SP20	SDM	S4x15
Aritmetička sredina	45.19	25.19	9.51	3.76	1.88	13.96

Tab. br. 14.

Relacije specifičnih (u mjestu) motoričkih varijabli između dva entiteta:

Prva podgrupa.

Angažovani su u fudbalskom sportu.

Kontinentalna regija.

Uzrast - petnaest godina.

Druga podgrupa.

Nijesu angažovani u fudbalskom sportu.

Kontinentalna regija.

Uzrast - petnaest godina.

Prva podgrupa.	PREL	PRG	PRT	ZD20	ZDOD	BRT
Aritmetička sredina	14.05	4.95	17.68	16.63	9.23	11.55
Koeficijent korelacije	-0.07	0.10	0.07	0.02	0.19	-0.14
t - test	0.70	3.47	5.03	8.31	-0.50	0.17
Druga podgrupa.	PREL	PRG	PRT	ZD20	ZDOD	BRT
Aritmetička sredina	13.61	4.00	13.00	9.50	8.50	6.95

Tab. br. 15.

Relacije specifičnih (u kretanju) motoričkih varijabli između dva entiteta:

Prva podgrupa.

Angažovani su u fudbalskom sportu.

Kontinentalna regija.

Uzrast - petnaest godina.

Druga podgrupa.

Nijesu angažovani u fudbalskom sportu.

Kontinentalna regija.

Uzrast - petnaest godina.

Prva podgrupa.	VLUK	SLAL	VKRG
Aritmetička sredina	17.62	12.41	8.66
Koeficijent korelacije	-0.19	-0.43	-0.10
t - test	-14.49	-6.54	-15.53
Druga podgrupa.	VLUK	SLAL	VKRG
Aritmetička sredina	25.02	18.61	12.10

RASPRAVA

U oblasti bazičnih fizičkih sposobnosti, stanje je bilo sledeće:

Za procjenu brzog ponavljanja rukom (TAPR), netrenirani petnaestogodišnjaci su pokazali statistički značajno bolji rezultat ($t\text{-test} = -4,03$).

Za procjenu brzog ponavljanja nogom (TAPN), bili su statistički značajno bolji trenirani petnaestogodišnjaci ($t\text{-test} = +4,96$).

Za procjenu skočnosti (SDM) bili su statistički značajno bolji trenirani petnaestogodišnjaci ($t\text{-test} = +2,47$).

Za procjenu brzine kretanja I (SP60) bili su statistički značajno bolji trenirani petnaestogodišnjaci ($t\text{-test} = -11,74$).

Za procjenu brzine kretanja II (SP20) bili su statistički značajno bolji netrenirani petnaestogodišnjaci ($t\text{-test} = -9,71$).

Za procjenu brzine kretanja III (S4x15) nije se pokazala statistički značajna razlika, ($t\text{-test} = -1,84$).

U oblasti specifičnih sposobnosti, sa kretanjem manjeg obima, stanje je sledeće:

Za procjenu elevacione preciznosti (PREL) nije se pokazala statistički značajna razlika, ($t\text{-test} = +0,70$).

Za procjenu jednokratne koordinacije I (PRG) bili su statistički značajno bolji trenirani petnaestogodišnjaci ($t\text{-test} = +3,47$).

Za procjenu jednokratne koordinacije II (PRT) bili su statistički značajno bolji trenirani petnaestogodišnjaci ($t\text{-test} = +5,03$).

Za procjenu repetitivne koordinacije I (ZD20) bili su statistički značajno bolji trenirani petnaestogodišnjaci ($t\text{-test} = +8,31$).

Za procjenu repetitivne koordinacije II (ZDOD) nema značajne razlike između treniranih i netreniranih petnaestogodišnjaka ($t\text{-test} = +1,27$).

Za procjenu repetitivne koordinacije III (BRT) nije se pokazala statistički značajna razlika, ($t\text{-test} = +0,17$).

U oblasti specifičnih sposobnosti, sa kretanjem većeg obima stanje je sledeće:

Za procjenu brzine kretanja sa loptom I (VLUK) bili su statistički značajno bolji trenirani petnaestogodišnjaci ($t\text{-test} = -11,49$).

Za procjenu brzine kretanja sa loptom II (SLAL) bili su statistički značajno bolji trenirani petnaestogodišnjaci ($t\text{-test} = -6,54$).

Za procjenu brzine kretanja sa loptom III (VKRUG) bili su statistički značajno bolji trenirani petnaestogodišnjaci ($t\text{-test} = -15,53$).

Netrenirani petnaestogodišnjaci su pokazali bolje rezultate u varijabli “ta-ping rukom”, što ukazuje da se u fudbalskom sportu manje pažnje posvećuje razvoju mišića ruku i ramenog pojasa.

Nije se pojavila značajna razlika između treniranih i netreniranih petnaestogodišnjaka u varijabli repetitivne koordinacije (PREL), čime se potvrđuje pretpostavka da je poboljšanje ovog oblika koordinacije zavisno od naglih promena longitudinalnih dimenzija skeleta u pubertetskom uzrastu.

Nije se pojavila značajna razlika između treniranih i netreniranih petnaestogodišnjaka u varijabli repetitivne koordinacije (ZDOD), čime se potvrđuje da za poboljšanje koordinacije treba više vremena, kada se rade vežbe sa loptom, gde se lopta odbija od tla.

Nije se pojavila značajna razlika između treniranih i netreniranih petnaestogodišnjaka u varijabli repetitivne koordinacije (BRT), čime se opet potvrđuje da za poboljšanje koordinacije treba više vremena zbog naglih promena longitudinalnih dimenzija skeleta u pubertetskom uzrastu.

ZAKLJUČAK

Na osnovu ovog istraživanja se nedvosmisleno može zaključiti da se bavljenjem sistematskim treniranjem može značajno uticati na razvoj antropometričkih sposobnosti kadeta-petnaestogodišnjaka, koji su stalno nastanjeni u kontinentalnom dijelu Crne Gore.

L I T E R A T U R A

- Aleksić, V.: FUDBAL - Istorija - Teorija - Metodika. ARTGRAF, Zrenjanin 1999.
- Aleksić, V.: Fudbal. FFK, Beograd 1990.
- Bjelica, D. Fudbalski klupski praktikum, CID, Podgorica 1996.
- Bjelica, D.: Proširena metodologija istraživanja u odnosu na reprezentativni uzorak u fudbalu, Međunarodni stručni časopis “Sport Mont“, 2004/2-3.
- Bjelica, D.: Zavisnost tjelesnih sposobnosti od sportskog treninga kod populacije fudbalskih kadeta, “Sport Mont“, 2004/4.
- Volkov, I.N., Bjelica, D. Radunović, G.: Rekordi u sportu: prošlost, sadašnjost i budućnost i metode treninga, “Sport Mont“, 2004/4.
- Bjelica, D.: Uticaj fudbalskog treninga na biomotorički status kadeta Crne Gore, Doktorska disertacija, Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja Univerziteta u Beogradu, Beograd-2003.

- Bjelica, D.: Uticaj sportskog treninga na antropomotoričke sposobnosti (fudbalskih kadeta Crne Gore), CSA, Podgorica 2004.
- Blašković M.: Relacija morfoloških karakteristika i motoričkih sposobnosti, “Kineziologija”, 1979,1-2.
- Elsner B. i Metikoš D.: Odnos između bazično motoričkih sposobnosti i uspješnosti u nogometu, “Kineziologija”, 1983, 2.
- Elsner, B.: Norme ocenjivanja nekih osnovnih i specijalnih motoričkih i funkcionalnih sposobnosti nogometaša omladinaca. Visoka škola za tjelesnu kulturu, Ljubljana, 1982.
- Gabrijelić M.: Korelacije među baterijama nekih situaciono motoričkih testova i kompleksne sposobnosti u nogometnoj igri, Zagreb, 1968.
- Jerković, S.: Relacije među situaciono-motoričkim dimenzijama i elementima tehnike u fudbalu, “Fizička kultura”, 1990, 2.
- Mužić, V.: Metodologija pedagoškog istraživanja. “Svjetlost” Sarajevo, 1982.
- Opavsky, P.: Biomehanička analiza tehničkih elemenata u fudbalskom sportu. Samizdat, Beograd 2000.
- Opavsky, P.: Metodologija konstruisanja testova za procenjivanje aktuelnih biomotoričkih dimenzija. “Aktuelno u praksi”, Novi Sad 1985.
- Opavsky, P.: Planiranje i programiranje treninga u fudbalskom klubu. Samizdat, Beograd, 1996.
- Petrić D.: Relacija nekih motoričkih dimenzija i uspjeha u igranju nogometa kod omladinaca, “Kineziologija”, 1981,1-2.
- Simev V.: Zavisnost inteziteta udarnog impulsa izvedenog nogom u fudbalu (hrbat stopala) pod adekvatnim antropo-metriskim i motoričkim varijablama kod kojih je muskulatura tretirana balističkom, izometrijskom i repetitivnim muskulaturnim naprežanjem, “Fizička kultura”, 1978,1.

(„Sportski žurnal”, 29. septembar 2004. god.)

"ОД СЛОГЕ ДО ИСКРЕ" НОВА ЦРНОГОРСКА МОНОГРАФИЈА

Тако су играли и Бјелопавлићи

У ЦЕНТРУ за културу у Даниловграду у петак (у 19 часова) одржаће се промоција књиге "Од Слоге до Искре" о 85. година фудбала у Бјелопавлићима (1919 – 2004) аутора Здравка Гавриловића. О књизи ће говорити истакнути спортски радници проф. др Душко Вучековић, проф. др Душко Бјелица, др Новак Јовановић, Радован Ивановић, Халит Селхановић, Милорад Кадић, Миодраг Станишић и Милан Стојовић. Скуп се организује под покровитељством издавача Црногорске спортске академије.

На више од 350 страна обухваћено је више од 1700 имена свих генерација, илустровано са 352 фотографије. Навијачи клубова Искра, Зора и Црвена звијезда добили су дуго очекивану монографију.

Prof. dr Momčilo Savić,
mr Stevan M. Savić,
Univerzitet u Novom Sadu,
Fakultet fizičke kulture

NEKI ASPEKTI BOKSERSKOG TRENINGA

1.1 UVOD

Ova godina se karakteriše sa relativno slabim rezultatima na međunarodnoj sceni. Uzrok za slabe rezultate mnogi treneri smatraju, pre svega, u minimalnom korišćenju naučnih saznanja u procesu treninga. Za razliku od drugih sportova, bokserski trening se uglavnom bazira na iskustvu i intuiciji trenera.

Mnogo godina Amerikanci trenirani na tradicionalan način, konačno su na prelazu sedamdesetih i osamdesetih godina uočili nedostatke klasičnog treniranja i njegovu sve manju efikasnost. Napravljen je nov naučni prilaz bokserskom stilu i treningu, čiji su plodovi već bili vidljivi u Los Anđelosu (1984.). Tražena je pomoć od raznih naučnih oblasti, koncentrišući se na ćelisku adaptaciju na fizički napor. Za osnovu je uzeta konstatacija fiziologa da se mišićna vlakna razlikuju u funkcionalno (brzokontračilna, sporokontračilna) biohemijskom (aerobnom, anaerobnom) i enzimskom pogledu (alaktatna, laktatna, oksidativna). To je očigledno zahtevalo odabiranje odgovarajućih vežbi i trenažnih rešenja. Efikasnost tih vežbi, može, međutim, da bude u velikoj meri ograničena doturom energije, prekomernim nagomilavanjem mlečne kiselone, aminobuterinske kiseline ili zamorom nervnih centara. Da bi se ograničio uticaj zamora na kvalitet rada mišića, treba kod boksera izgraditi odgovarajući nivo aerobne izdržljivosti.

1.1 Aerobna izdržljivost

Izdržljivost se razvija neprekidnim trčanjem (4-8 km), ili trčanjem na intervalan način dugih deonica (600-1000 m), pri pulsu od 150-160 ud/min.

Optimalni intenzitet za izgrađivanje aerobne izdržljivosti pojavljuje se kod iskorišćavanja 75% maksimalne potrošnje kiseonika ($VO_2 \text{ max.}$), ili drugačije rečeno kada je intenzitet trčanja tik pod anaerobnim pragom.

Trening aerobne izdržljivosti nema neposrednog uticaja na brzinu boksera. Boks se karakteriše maksimalnom brzinom i snagom kontrakcija mišića, što je u velikoj meri ograničeno anaerobnim metabolizmom.

U anaerobnom procesu kontrakcija mišića, upotpunjavaju se visokoenergetskim jedinjenjima ATP koja se vrše na dva načina: preko fosfokreatinskog sistema i putem anaerobne glikolize. Utvrđeno je da u vežbama vrlo visokog intenziteta dolazi do potpune potrošnje fosfokreatina u brzokontraktilnim vlaknima. Energija dobijena iz araspada fosfokreatina dovoljna je jedva za 4-5 sek. rada, dakle, za oko 30-40 metara sprinterskog trčanja. U daljim fazama trčanja mišići dobijaju energiju iz procesa anaerobne glikoze. Ispitivanja pokazuju da vežbe submaksimalnog (75-90% max.) i maksimalnog intenziteta mogu da povećaju snagu glikolitičkih procesa i kapacitet brzokontraktilnih vlakana za deponovanje glikogena. Povećavanje glikolitičke snage može se postići primenom vežbi maksimalnog i submaksimalnog intenziteta (95-100% max). Glikolitički kapacitet se povećava pomoću vežbi velikog intenziteta (75-90% max).

Obim sprinterskog treninga je zavistan od encimatske otpornosti mišićnih vlakana, od brzine nervno-mišićnog zamaranja i od efikasnosti aerobnih procesa za vreme odmorne pauze.

Maksimalni trenažni efekat može da bude postignut ne samo putem regulacije intenziteta i obima, već takođe i putem regulacije p a u z a. U zavisnosti od faze odmora posle kojeg dolazi izvođenje narednog ponavljanja. Brzinu date vežbe možemo povećati, smanjiti ili je zadržati na prethodnom nivou. Da bi poboljšali anaerobnu snagu, moramo svaku sledeću vežbu započinjati u fazi visoke obnove takvih osobina kao što su: snaga, brzina i koordinacija.

Za povećanje anaerobnog kapaciteta naredne vežbe treba da se izvode u fazi nepotpune obnove tih osobina-sposobnosti.

Broj ponavljanja i serija na treningu anaerobnih kapaciteta mora da obezbedi sposobnost za zadržavanje maksimalnog kiseoničkog duga. Faze između serija treba da obezbede delimično otplaćivanje kiseoničkog duga uglavnom kroz oksidaciju mlečne kiseline i neutralizaciju oksihemoglobina. Opadanje pulsa do 120 ud/min označavaće da je otplaćen nelaktatni deo kiseoničkog duga i da je, prema tome, došlo do potpune adenzintrifosfatne (ATP) i fosfokreatinskog procesa.

Tabela 1. Trening za razvoj anaerobne moći

Duž. deo. m:	Intenzitet %:	Br. ponavlja.:	Br. serija:	Pauze između ser.m	Puls pre svake serije:
30	max	4 - 5	2 - 3	2 - 3	110
60	max	3 - 4	2 - 3	3 - 4	110
160	95-98	2	2 - 3	8 -10	120

Tabela 2. Trening za razvoj anaerobnog kapaciteta

Duž. deo. m:	Intenzitet %:	Br. ponavlja.:	Br. serija:	Pauze između ser.m	Puls pre svake serije:
60	90-95	4 - 6	4 - 6	30 - 60 sek.	120
100	85-90	5 - 8	3 - 4	30 - 60 sek.	120
300	80-90	2 - 4	3 - 4	2 - 5 min.	120
600	75-85	2 - 3	2 - 3	3 - 6 min.	120
1000	75-80	2	3	4 - 5 min.	120
1500	70-75	1	2	5 min.	120

1.2 Trenažni proces

Osnovne karakteristike boksera prema istraživanju autora (1986) su: u morfološkom prostoru - DIMENZIONALNOST i VOLUMINOZNOST SKELETA i POTKOŽNO MASNO TKIVO; u bazičnom motoričkom prostoru - KOORDINACIJA, BAZIČNA SNAGA, GIPKOST i BRZINA ALTERNATIVNIH POKRETA. U apcificnom motoričkom prostoru egzistiraju: POKRETLJIVOST KRANIJALNOG i KAUDALNOG DELATELA i BRZINSKO-SNAŽNA-IZDRŽLJIVOST; u prostoru kognitivnih sposobnosti i konativnih karakteristika: OPŠTA INTELIGENCIJA, KONVERZIVNI i ASTENIČNI sindrom. Da bi ove sposobnosti i karakteristike podigli na viši nivo neophodno je da primenimo odgovarajuća sredstva i metode za poboljšanje ovih sposobnosti.

Bokzerska brzina ima svoju specifičnost i vežbe usmerene na njen razvoj moraju da se prilagode uzrastu i odgovarajućem obimu i ritmu pokreta, kao i karakteru razvijene bazične snage. Vežbe brzine mogu se podeliti u tri grupe:

- vežbe koje povećavaju brzinu kontrahovanja mišića,
- vežbe za poboljšanje ritma pokreta, i
- vežbe koje povećavaju ubrzanje.

Ove vežbe mogu da se izvode u pomoćnoj (trčanje u mestu, skipinzi, sl.), ili u pravoj formi (startovi, ubrzanja).

Na treningu usmerenom na razvoj alternativne brzine, vežbe treba da imaju sledeći redosled:

1. pomoćne vežbe brzine,
2. startovi i ubrzanja,
3. vežbe koje ubrzavaju frekvenciju pokreta.

Da bi bokser mogao biti brz, mora da raspolaže velikim nivoom snage izgrađivane specijalno za strukturu vršenog pokreta. Prvenstveno rameni pojas (biceps brachi, triceps brachi, i pectoralni mišići).

Da bi sistematski i planski razvijali potencijalne mogućnosti u pogledu snage kod boksera, moramo da ispunimo nekoliko uslova. Pregibači ruku koji savlađuju težinu ekstremiteta i balističku silu moraju da budu trenirani na brzini (malo opterećenje, velike brzine). Kod opružaća treba razvijati uglavnom snagu, pa prema tome primenjivati veća opterećenja i spori tempo vežbi.

U najefikasnije vežbe snage donjih ekstremiteta spadaju vežbe akočnosti. One pozitivno utiču na “rad nogu”, odnosno, pokretljivost boksera. Vežbe skočnosti boksera, su najefikasniji “poskoci” u serijama od 10-20 sekundi.

1.3 Razvoj izdržljivosti

Različite brzine trčanja može biti efikasno sredstvo za razvoj brzinske izdržljivosti. Brzinska izdržljivost je komponenta koja je najpodložnija treningu, i visoki nivo njenog razvoja omogućava viši nivo funkcionalnih sposobnosti. Mnogi američki treneri su tvrdili da su najefikasnije vežbe pretrčavanje deonice dužine od 60-120 m, pretrčavanje različitom brzinom. Da bi se dokazale ove pretpostavke, izvršena su ispitivanja koja su obuhvatila četiri grupe od po 10 takmičara u grupi. Ispitivanja su trajala 3 meseca, a program je obuhvatao:

1. grupa-deonice 40-50 m višekratno ponavljanje maksimalnom brzinom;
2. grupa-deonice 100-150 m trčano sa intenzitetom 75-80%;
3. grupa-deonice 80-120 m trčane različitom brzinom;
4. grupa-trenirala po tradicionalnim-klasičnim metodama i predstavljala je kontrolnu grupu.

Posle tromesečnog treninga izvršeno je finalno merenje na 100 metara. Prva grupa je poboljšala rezultat za 1,27%, druga za 1,56%, treća za 2,56% i četvrta za 1,10%.

Rezultati ispitivanja su potvrdili hipotezu o različitim brzinama kao najefikasnijem sredstvu za razvoj brzinske izdržljivosti. Najveći adut ove metode je uklanjanje BRZINSKE BARIJERE, dakle, obezbeđivanje stalnog i dugotrajnog napretka. U najpopularnije vežbe ovog tipa spadaju: metoda “Far-tlek”, pretrčavanje kolone, trčanje uzbrdo 20-30 m + trčanje po ravnom terenu, 50-60 m + trčanje nizbrdo 40-50 metara, stim da ugao uzbrdice 3-6 a ugao nizbrdice 2-3 stepena. Autori ovih istraživanja potvrdili su takođe opravdanost korišćenja muzike za povećavanje obima treninga brzinske izdržljivosti. Uz muziku su bokseri radili ritmičnije, slobodnije i sporije su se zamarali. Muzika predstavlja izvanredno sredstvo za rasterećenje psihe na napornim treninzima brzinske izdržljivosti.

Korišćenje nagiba terena da bi se otkrio uticaj trčanja niz i uzbrdo na pojedine aspekte razvoja brzine, utvrđeno je, da ustrčavanja predstavljaju korisno sredstvo za razvoj dinamičke snage, utičući na taj način na poboljšanje dužine i frekvencije koraka i za izgrađivanje slobode u trčanju. Najveći efekti se postižu primenom što raznovrsnijih formi treninga.

1.4 Izokinetički trening

Trening izokinetičkom metodom uglavnom je baziran na principu promjenjivog spoljašnjeg otpora. Pored toga izokinetički trening karakterišu:

- koncentričan i ekcentričan rad mišića;
- rotaciona forma otpora;
- veliki obim pokreta;
- automatski diiferenciran otpor;
- izolovani položaju; i
- neograničena brzina pokreta.

Da bi se ispitao efekat ove vrste treninga s n a g e na brzinsku izdržljivost, urađena su tromesečana ispitivanja na grupe od 20. boksera. Treninzi snage su aplicirani tri puta nedeljno, a treninzi brzinske izdržljivosti dva puta nedeljno.

Prva grupa: trening snage izvođen sa tegovima (šipkom od 20 kg.) čučnjevi, poskoci, izbacivanja, dizanja trzajem, izvlačenjem, 4-6 ponavljanja u svakoj vežbi.

Druga grupa: trening snage na “Atlasu”, 10 odabranih vežbi sa akcentom na rameni pojas, 10-15 ponavljanja u svakoj vežbi.

Treća grupa: izokinetički trening, 8 vežbi za mišiće gornjih ekstremiteta, 2 vežbe za donje ekstremitete, 10 vežbi za mišiće trupa sa 8-10 ponavljanja u svakoj vežbi.

Trenažna opterećenja u svim grupama bila su približna. Posle tri meseca izvršeno je finalno merenje, rezultati su pokazali da je izokinetički trening znatno pogodniji za boksera nego trening sa tegovima ili na “Atlasu”, takođe, ovaj vid treniranja doprinosi razvoju brzine, skočnosti i gipkosti.

Takođe, primenjeni trening uz primenu snage vuče autotransporta, jedan je od najefikasnijih sredstava delovanja na brzinsku izdržljivost. Za automobil se pričvršćuje sajla sa drškom. Bokser se drži za njega i trči za automobilom. Automobil postepeno ubrzava do optimalnog limita za datog boksera i “vodi” ga optimalnom brzinom na deonici od 30 do 50 metara. Na taj način se savladava brzinska barijera koja se pojavljuje u nervnom sistemu kao d i n a m i č k i stereotip.

Uz pomoć vuče bokser je sposoban da 50 metara istrči 0.4-0.5 sekundi brže nego što je uobičajeno. Koristeći pojavu transformacije boksera može da prenese ovu veštačku brzinu u obične uslove.

Snagu vuče smo tako odabrali da bi bokser mogao da trči za automobilom 50 m. za 0.5 sek. brže, nego istu deonicu iz zaleta bez snage vuče.. Rezultati takvog treninga bili su iznenađujući.. Prosek poboljšanja vremena na 100 metarskoj deonici je iznosio 0,36 sek. (najveće 0,52 a najmanje 0,21 sek.).

Neophodno je imati u vidu da je intenzitet ovakvih treninga supermaksimalan i da se nalazi na nivou graničnih mogućnosti ljudskog organizma i zato ih mogu primenjivati samo bokseri koji su pripremljeni na planu snage, gipkosti i funkcionalnih sposobnosti. Nedovoljna pripremljenost ili mali interval odmora mogu da dovedu do ozbiljnih povreda, uključiti kidanje (rupturu) mišića i lom nogu.

Trčanje uz brdo i niz brdo - dobro razvija dinamičku snagu, pozitivno deluje na startno ubrzanje. Trčanje po neravnom terenu povećava dužinu i frekvenciju koraka i neophodno je za usavršavanje slobodnog trčanja. Najbolje rezultate donosi primena po mogućnosti raznovrsnih formi brzinskog trčanja.

Moramo napomenuti, da je motorička sposobnost - b r z i n a - genetski predodređena, tj. prema autorima 90-95%, trenažnim radom možemo je povećati samo 5% i to ako povećamo snagu i koordinaciju pokreta. Najčešće se na treningu apliciraju “bučice” od 2-3 kg. pri “šado” boks, kao i šado boks bez rekvizita. Koristi se i intervalni trening za poboljšavanje brzine na džaku, krušci, pinčbolu, zidnom jastuku itd.

2. LITERATURA:

- Savić, M. (1994): Borilački sportovi, FFK, Novi Sad.
- Savić, M. (1996): Psihosomatski status boksera i razvoj motoričkih sposobnosti, FFK, Novi Sad.
- Verhošanski, J. (1992): Specifična snaga u sportu. Prometej i FFK, Novi Sad.
- Zaciorski, V. M. (1973): Matematika, kibernetika i sport. “Partizan”, Beograd
- Zaciorski, V. M. (1975): Fizička svojstva sportista. “Partizan” Beograd.

(„Pobjedin sport”, 4. novembar 2004. god.)

СЛИКОМ И ПЕРОМ

Занимаљиви часови историје

Студенти прве године Филозофског факултета у Никшићу одсијек за физичку културу снимањем на часу Историје физичке културе са доц. др Милишом Радонићем.

То су: Светозар Николић, Радивоје Марић, Анђела Абазовић, Марко Цимил, Данило Војановић, Марко Багарић, Андрија Пејаковић, Марко Ник-

чевић, Дарио Ивановић, Милош Илић, Мирко Николић, Радослав Шкеланиновић, Машан Брковић, Аднан Мушовић, Мирко Крунић, Милета Бошковић, Жељко Пејовић, Предраг Булајић, Владимир Вукасојевић, Марко Џилибарда, Небојша Станишић, Милан Мирановић, Зоран Филиповић, Ивана Ђуровић, Жељко Мар-

ковић, Антон Рибница, Марко Кривокапић, Рајко Никиш, Борис Перовић, Константин Војиновић, Војис Шкелановић, Бојан Ралевић, Зоран Јасица, Младен Арсовић, Бранко Газић, Петар Драшковић, Игор Бацковић, Владимир Милчић, Милан Ускоковић, Ђорђе Премовић, Игор Перутовић, Игор Крстовић, Марко Дуле-

тић, Саво Кораћ, Иванка Костић, Предраг Батизић, Сеид Бећовић, Иво Дедић, Слађана Пејовић, Палме Јоничевић, Марко Благојевић, Лука Илић, Крсто Спасојевић, Марко Чађеновић, Дражен Булатовић, Милан Бошковић, Иван Војовић, Јоко Стојановић, Сања Милић, Бранко Батизић, Ивана Вурзан, Невенка Дабовић.

Dr Rašid Hadžić

Dr Duško Bjelica

Crnogorska sportska akademija, Podgorica

USMJERAVANJE, SELEKCIJA I PROGRAMIRANI RAD PREDSTAVLJAJU IMPERATIV USPJEHA U ALPSKOM SKIJANJU

UVOD

Proučavajući problem selekcije, susrijećemo se s različitim shvatanjima i gledištima stručnjaka i naučnika. Jedna grupa stručnjaka zastupa tz. «teoriju talenata», koji tvrde da su odlučujući faktor za razvoj sportiste naslijeđene predispozicije uz mali obim rada. Druga grupa stručnjaka zastupa gledište, pripisujući odlučujuće značenje treningu, nastojeći pronaći najefikasnija sredstva i metode treninga. Treću grupu čine stručnjaci koji smatraju da je najpovoljniji put do visokih rezultata povezivanje talenata sa svrsishodnim trenažnim radom.

Bez obzira na različita gledišta među sportskim stručnjacima i trenerima, sve češće se ukazuje na potrebu pronalaženja sposobne djece za sportske aktivnosti, uz istovremeno utvrđivanje naučnih metoda za njihovu selekciju.

Posmatranja i analize vrhunskih sportista pokazala su da se takmičari, koji postižu najbolje rezultate u pojedinim sportovima, znatno razlikuju po svojim sposobnostima i tjelesnim osobinama. To znači da svaki sport traži određenu, specifičnu strukturu čovjekovih sposobnosti i kvalitete, koje su optimalne za postizanje vrhunskih rezultata. Za vrhunski sport je vrlo značajno da se mladi sportisti bave onim sportom, za koji su najviše obdareni. Alpski skijaši najbolje rezultate postižu između 20 i 25 godine. Da bi postao vrhunski sportista od početnika, potrebno je 10-15 godina, što ukazuje da se ranim usmjeravanjem i selekcijom omladine za alpsko skijanje mora početi vrlo rano. Rano usmjeravanje na alpsko skijanje ne uslovljava težnja za postizanje vrhunskih rezultata već sve brži fizički i psihički razvoj današnje omladine.

U procesu ranog usmjeravanja značajnu ulogu igra i faktor da se jedino u ranoj mladosti, oko sedme godine, značajno utiče na razvoj brzine i koordinacije djeteta a preko različitih navika kretanja na razvoj njegove inteligencije. Pri usmjeravanju mora se misliti na takvo usmjeravanje koje najbolje poštuje zakonitosti dječijeg svestranog biološkog, psihološkog i socijalnog razvoja. Selekcija i usmjeravanje nadprosječne djece u odnosu na svoje morfološke karakteristike i bazične motoričke sposobnosti potrebna je iz razloga što nivo prosječno stečenih sposobnosti u periodu poslije 11 godine života ne ukazuje na mogućnost postizanja boljih rezultata u životnoj dobi između 18-20 godine, kada se postižu vrhunska dostignuća u sportu. Kada se radi o razvijanju pojedinih motoričkih sposobnosti, važno je reći da sve bazične motoričke sposobnosti treba razvijati kod djece podjednako.

KARAKTERISTIKE RANOG USMJERAVANJA

Prema alpskom skijanju, kao izrazito tehničkoj disciplini, djeca se počinju usmjeravati veoma rano, još u petoj godini starosti. U ovom vremenu djeteta nastoji sve da uradi samo i neprekidno je aktivno. Zahvaljujući tome, ovladava s jedne strane mnogim finim pokretima, a s druge, kod njega se izražava razvoj intelektualnih sposobnosti. Ova neprekidna aktivnost djeteta predstavlja sveobuhvatno usavršavanje djeteta i regulaciju uticaja različitih nervnih centara. Sposobnost održavanja ravnotežnog položaja koji je veoma bitan za skijanje kako u statičkim tako i u dinamičkim uslovima relativno je dosta dobro razvijen kod djece ovog uzrasta. Kardiovaskularni sistem kod ovog uzrasta je dobro prilagođen zahtjevima organizma u razvoju. Ako kod djece ne razvijamo motorička znanja, posebno ona povezana s koordinacijskim i motoričkim počecima do desete godine. To kasnije ne možemo popraviti. Ono što je zakašnjelo u ranijim dječijim godinama, uglavnom se ne može nadoknaditi kasnije, ni intenzivnijim radom.

Od šeste do devete godine dijete treba dobro da ovlada osnovama tehnike skijanja. Od desete do četrneste godine djeca se mogu praktično naučiti sve. Dijete na snijegu u početku neka igra i neka se zabavlja. Pri prvim koracima na skijama djecu ne treba opterećivati uvježbavanjem pravilnog izvođenja tehničkih elemenata. U njihovom uzrastu skijanje treba da bude spontana igra sa ciljem otkrivanja ljepote bijelog sporta. Ono postaje sposobno za savladavanje složenih skijaških vještina oko šeste godine, zahvaljujući razvoju intelektual-

nih i tjelesne sposobnosti. Kod tih početaka za djecu je važan izbor opreme koja mora biti lagana i kvalitetna. Obzirom da dijete u početku najbolje uči imitiranjem, stoga je poželjno da najmlađe treniraju učitelji koji su uglavnom dobri i demonstratori.

Na ovom stepenu razvoja mladog skijaša neobično je važna uloga učitelja. Učitelj mora biti uzor koji će inspirisati učenika da ga pokuša dostići. Takav stimulans na učenika mnogo bolje djeluje nego teoretska objašnjavanja određenih skijaških likova. Zbog toga bi u ovoj fazi obrazovanja budućih šampiona s učenicima trebali da rade najbolji treneri koji znaju na jednostavan način da prenesu učenicima svoje iskustvo.

OBLICI IZBORA

Prvi izbor i buduće selekcioniranje su dinamički procesi koji se konstantno dopunjuju novim naučnim, stručnim i praktičnim saznanjima. Pod pojmom selekcije u sportu se podrazumijeva optimalni odabir i usmjeravanje potencionalnog sportiste za određenu sportsku aktivnost. Selekcija, mora biti usmjerena na izbor pojedinaca koji posjeduju optimalne antropološke sposobnosti i karakteristike od kojih zavisi postizanje visokih rezultata u određenim sportskim granama ili disciplinama. Iz teorije su poznati slijedeći oblici izbora:

1. spontana odluka pojedinca;
2. subjektivna odluka stručnjaka, koji sam traži talentovanu djecu;
3. kombinacija iskustva i rezultata specifičnih testova;
4. interdisciplinarni način s testovima i mjerenjima od motorike, funkcionalnih sposobnosti, morfoloških karakteristika, kognitivnih sposobnosti, konativnih karakteristika i drugih na osnovu jednačine specifikacije i temeljnih istraživanja poznatih sposobnosti, potrebnih za uspjeh u vrhunskom skijanju.

Izbor potencijalnih skijaša kreće se kako je već naprijed rečeno od prvog prema četvrtom kriterijumu. Međutim, treći i četvrti oblik dominiraju i sve se više primjenjuju u praksi. Pri izboru testova oslanjamo se na više istraživanja koja su pokazala koje osnovne i savlađivanju specifične motoričke sposobnosti mora imati dobar skijaš. Uspješnost koju dijete iskazuje pri savladavanju tehnike skijanja, te određene morfološke i motoričke sposobnosti, smatraju se odlučujućim kriterijima za selekciju omladine za treniranje alpskog skijaša. U razdoblju od 9 do 12 godine treba konačno ocijeniti nadarenost i perspektivnost djece koja bi trebala ostati u redovima alpskih skijaških takmičara.

Najbolje mjerilo na osnovu čega možemo konstatovati njihov kvalitet su rezultati postignuti na takmičenjima. Do sada se pokazalo da su mnogi vrhunski alpski skijaši osvajali najbolja mjesta u kategoriji cicibana, pionira i omladinaca. Takav pobjednički trend je najbolji pokazatelj nadarenosti budućeg vrhunskog takmičara.

PROGRAMIRANI RAD

Alpsko takmičarsko skijanje napredovalo je toliko da je borba za prestiž u sve četiri discipline (spust, slalom, veleslalom i superveleslalom) iscrpljujuća. Bez obzira na disciplinu, za postizanje uspjeha i izbjegavanje povreda skijaš mora biti dobro fizički pripremljen. Alpsko skijanje je bez sumnje jedna od malobrojnih sportskih aktivnosti koja zahtijeva najoptimalniju sintezu tjelesnih, psihičkih i socijalnih sposobnosti u te njihovu aktualizaciju u trenutku sportskog nastupa

Danas više nije tajna, fizički pripremljeni skijaši skijaju uspješnije i s većim zadovoljstvom. Oni su, što je najvažnije, sigurniji na snijegu. Da bi mogao izdržati opterećenja u toku dana na skijama, skijaš mora biti dobro fizički pripremljen. Dakle, fizička priprema zauzima značajno mjesto u sistemu treninga alpskih skijaša. Svako kretanje ili tjelesna vježba vrši se određenim intenzitetom. Ovaj stepen izražen je izvjesnom snagom, brzinom, izdržljivošću. Ta aktivnost u koliko se ponavlja, utiče znatno na čovjeka, dolazi do razvoja bazičnih sposobnosti organizma: snage, izdržljivosti, brzine, okretnosti, spretnosti i gipkosti. U cilju razvoja bazičnih sposobnosti sportista koristi se veliki broj raznih vježbi za snagu, za izdržljivost, za brzinu itd.

Alpsko skijanje je izrazito tehnička disciplina, posebno zbog toga jer je skijanje prilično neobičan oblik gibanja, te prije nego što se čovjek počne baviti skijanjem kao takmičarskim sportom mora se naučiti skijati. Kad skijaš-takmičar savlada osnove tehnike alpskog skijanja, trening na snijegu usmjerava se na realizaciju tehnike u takmičarskim uslovima: vođenje skija po najkraćoj putanji kroz postavljena vrata, prilagođavanje promjenama ritma i postepenom povećanju tempa odnosno brzine vožnje kroz vrata. Sve te zahtjeve lako će savladati samo oni takmičari koji su savladali tehniku alpskog skijanja i koji su fizički dobro pripremljeni.

Alpski skijaš tokom godine upražnjava i druge sportske aktivnosti koje su planski izabrane u cilju održavanja forme. U obzir dolaze samo one aktivnosti

koje aktiviraju određenu muskulaturu, koje na određen način opterećuju krvotok, koje utiču na razvoj onih sposobnosti, koje su tipične za alpskog skijaša i koje mu omogućavaju da postigne što bolje rezultate na takmičenjima. Alpsko skijanje je takav sport koji iziskuje ozbiljan i planski trening tokom čitave godine. Kada govorimo o treningu skijaša tokom čitave godine, pri tom mislimo i na period za vrijeme ljeta i jeseni.

Kontinuirani trening predstavlja osnov uspjeha u alpskom skijanju. Najtalentovaniji su svjesni da nadarenost predstavlja jedino bolju startnu osnovu, a sve ostalo zavisi od dobro programiranog i neprekidnog procesa treniranja, pri čemu se nivo opterećenja povećava iz godine u godinu.

Sve značajniju ulogu u alpskom skijanju ima nauka. Opšti trend razvoja vrhunskog sporta u svijetu i kod nas usklađen je s uvođenjem naučnih spoznaja i njihova uključenja u već postojeću teoriju i praksu treniranja. Pri tome je traženje faktora koji uslovljavaju uspješnost u alpskom skijanju, osnov planskog rada za postizanje vrhunskih rezultata. Iz mnoštva postojećih faktora koji odlučuju o sportskim rezultatima, mogu se izdvojiti najznačajniji. Takođe, potrebno je odrediti metodologiju na koji način ćemo ih mjeriti. Mogućnost da se na osnovu mjerenja isplaniraju treninzi i da se prema njima odredi svrsishodnost ili nesvrsishodnost primijenjenih postupaka treniranja, te veličina greške, predstavlja jedan od osnovnih obilježja naučnog pristupa sportu. U ovom slučaju alpskog skijanja.

LITERATURA

1. Vogrinec, T.: Križajeva škola smučanja NISRO «Oslobođenje» Sarajevo 1982.
2. Ilić, B.: Selekcija, tehnika i proces treniranja mladih u alpskom smučanju. Fizička kultura, Beograd 1980.
3. Jankelić, J.: Program jugoslovenske alpske škole smučanja, Fizička kultura 1, Beograd 1977.
4. Kurelić, N.: Dva osnovna puta u smučarskoj obuci dece početnika. Fizička kultura, Beograd 1966.
5. Kamenković, LJ.: Postupak pri obuci početnika u alpskom smučanju, Fizička kultura 1977.
6. Matković, B.: Skijanje-sport djece predškolskog uzrasta. Fizička kultura 1984.
7. Malacko, J.: Osnove sportskog treninga. Novi Sad 1991.
8. Petrović, K., J. Šmitek, M. Žvan: Put do uspjeha, Ljubljana 1984.
9. Zenon, V: Sistem sportskog treninga, Beograd 1978.

Doc. dr Mališa Radović

Filozofski fakultet, Nikšić

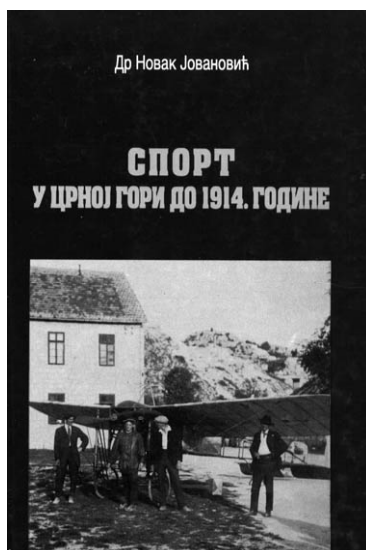
SPORT U CRNOJ GORI DO 1914. GODINE

(Dr Novak Jovanović - Cetinje 1994. godine)

Posebna je čast i zadovoljstvo predstaviti knjigu Dr Novaka Jovanovića, ali isto tako velika obaveza i pozornost, znajući o kakvom se stvaraocu, animatoru i bibliografu radi. Saznanje da punih četrdeset godina angažovanja u društveno - političkim i sportskim organizacijama, radu u prosvjeti, novinarstvu, uredništvu, istoriografiji a posebno istoriji fizičke kulture, upravo je razlog za posebnu pažnju i opreznost kada treba dati odgovor tj. Predstaviti knjigu koja je pred čitaocima.

Na samom početku treba istaći da se Dr Novak Jovanović bavio različitim temama, od svakodnevnih do životnih, ali nepobitna je činjenica da ipak najveći doprinos daje fizičkoj kulturi i sportu kroz svoje mnogobrojne publikacije i radove izložene kroz svoj višedecenijski rad i stvaralaštvo. Uz sva uvažavanja mnogih predalaca i spisatelja u oblasti fizičke kulture, sa pravom se može reći da je Dr Novak Jovanović postavio temelje stručnom i naučnom pristupu Istorije fizičke kulture, prije svega u Crnoj Gori pa i šire. Nije na odmet podsjetiti da je on inicijator i pokretač prvih bibliografija o sportu u Crnoj Gori a i sam je autor više knjiga i radova.

Kada je u pitanju istorijski segment fizičke kulture u Crnoj Gori on se bavi sakupljanjem zapisa raznih hroničara, određenog vremena iz čega na osnovu svojeg bogatog iskustva i znanja stvara štivo za svakog dobronamjernog čitaoca-

ca. U samom uvodu knjige autor ističe svu složenost i oskudnost materijala o fizičkoj kulturi u Knjaževini, odnosno Kraljevini Crne Gore, tako da se oslanja na podatke nađene u nekim publikacijama, odnosno novinama u određenom periodu, kao i zapisima pojedinih autora i istoriografa tog vremena. Takođe u uvodu ističe veliku ulogu suverena Crne Gore Njegoša, knjaza Danila i kralja Nikole i saradnika na razvoju mnogih vrijednosti od kulturnih, naučnih pa sve do sportskih, čime svoju zemlju uvode u red modernih evropskih država onog vremena. Autor crpi podatke iz raznih zapisa i kazivanja (Nenadovića, Matavulja, Medakovića, Vujačića i drugih) i stvara slikovitu predstavu o raznim istorijskim činjenicama a prije svega o sportu kao zabavi-odnosno takmičenju.

Na osnovu izložene materije može se zaključiti da se sportske aktivnosti toga vremena mogu grupisati u: atletske (trčanja, bacanje kamena s ramena, skok u dalj smjesta i zavrte i nešto ređe skok u vis); rvanje u „koštac“ i „u pojas“; razne igre klisa, plovke, boćanje, potezanje konopa, dizanje tereta, penjanje na jarbol i drugo; konjičke trke, kao i gađanje oružjem na razne načine koje se posebno cijenilo u tom vremenu. Ovo su samo neki oblici takmičenja i zabave dok ćemo kasnije pomenuti ostale vidove sportskih grana prisutnih u Crnoj Gori. Autor posebno ističe da hroničari registruju teške uslove života i stalnu borbu protiv zavojevača i okupatora Crne Gore, te da su ti uslovi zahtijevali veliku spremnost kako u ratovanju tako i u svakodnevnom životu tj. borbi za opstanak. Svuda se ističu pored hrabrosti, neiscrpna brzina, snaga, izdržljivost i pregalaštvo ne samo muškaraca već i žena u tom vremenu.

U raznim zapisima dati su podatci o prvim skijama, krpeljama, prvom avionu na Obilića poljani i njegovom prvom letu u Crnoj Gori, kao i o drugim sportskim aktivnostima do tada nepoznatim na ovim prostorima.

Osnivanjem prvih škola u Crnoj Gori (1834) u plan i program dato je značajno mjesto gimnastici i vojničkom vježbanju. Kao kuriozitet ovog plana i programa jeste i obavezna gimnastika u Djevojačkom institutu, koji je radio na Cetinju od 1869. do 1913. godine.

U Sokolski pokret Crna Gora se uključuje učešćem na svesokolskim sletovima (Zagreb, Prag) ali tek 1906. godine se formira Sokolsko društvo na Cetinju uz pomoć čeških prednjaka (vježbača) koji su sa oduševljenjem dočekani na Cetinju i u znak pažnje nagrađeni kolekcijom crnogorskog trofejnog oružja - što je smatrano najvećom čašću. Sokolski pokret se kasnije razvija i u drugim mjestima, prije svega u Podgorici i Nikšiću kao i u Boki kotorskoj iako je ista bila pod austro - ugarskom vlašću.

Sportovi kao što su fudbal, tenis, golf, streljaštvo, mačevanje, konjički sport, biciklizam, klizanje, koturanje, skijanje, šah i drugi javljaju se krajem XVIII vijeka uglavnom na Cetinju, crnogorskoj prijestonici i diplomatskom predstavništvu svih značajnijih evropskih zemalja, a kasnije se šire i u drugim mjestima Crne Gore.

Na kraju pomenimo da olimpizam kao sportski pokret ima dugu tradiciju u Crnoj Gori, ali što zbog nedostatka materijalnih sredstava kao i raznih drugih formalnih okolnosti crnogorci nijesu učestvovali ne samo na prvim modernim olimpijskim igrama u Atini (1896) nego ni na nekoliko narednih igara koje su se kasnije održavale. Olimpijska ideja bila je svo vrijeme prisutna u Crnoj Gori, ali tek 1993. godine formiran je Crnogorski olimpijski komitet (COK).

U svom zaključku autor ističe da je sport u Crnoj Gori krajem XIX i početkom XX vijeka bio razvijen koliko su dozvoljavale tadašnje prilike (ratne i ekonomske) ali da je išao u korak sa razvijenim svijetom. Na kraju istaknimo da je Dr Novak Jovanović ovom i mnogim drugim knjigama dao efektan, racionalan i naučni osnov Istoriji fizičke kulture na ovim prostorima i stvorio dobru podlogu budućim istraživačima i istoričarima.

(„Pobjedin sport”, 9. decembar 2004. god.)

**ПРЕД ПРВИ КОНГРЕС ЦРНОГОРСКЕ
СПОРТСКЕ АКАДЕМИЈЕ**

Велико интересовање

За Први конгрес Црногорске спортске академије и Другу међународну научну конференцију, који се одржавају у Котору влада велико интересовање.

Своје радове пријавили су: проф. др Вангел Симев, проф. др Димитрије Поповски (Скопље), проф. др Бахри Исхка (Тирана), проф. др Мунир Таловић (Сарајево), проф. др Павле Опавски (Будва), проф. др Енвер Међедовић, проф. др Шефкет Крчић (Нови Пазар), проф. др Спасоје Вјелица, проф. др Љиљана Цветковић, проф. др Небојша Максимовић, проф. др Мимчило Савић, проф. др Зоран Милошевић, мр Стеван Савић (Нови Сад), проф. др Ђорђе

Нићин, проф. др Фрања Фратрић, проф. др Десимир Пајевић, проф. др Вељко Алексић (Београд), мр Горан Секељић (Ужице), проф. др Душко Вјелица, мр Предраг Митровић (Подгорица), проф. др Томислав Ракочевић, проф. др Војин Николић, др Кемал Идризовић (Никшић), др Бећир Шаботић (Рожаје).

Из приспјелих наслова види се да су аутори посебно разматрали друштвено-економске односе и методологију и технологију рада у спорту. Наравно, главна тема је „Спорт у 21. вијеку”, а пријављивање кандидата траје до 15. децембра, када ће се објавити Зборник сажетака радова.

Prof. dr Pavle Opavski

Crnogorska sportska akademija, Podgorica

UTICAJ SPORTSKOG TRENINGA NA ANTROPOMOTORIČKE SPOSOBNOSTI

(Dr Duško Bjelica, CSA - Podgorica 2004. godine)

Malo je pojedinaca, koji od trenutka, kada steknu svest o samostalnom zaključivanju, stanu iza svoje ideje i telom i dušom, i sprovede je u toku života, odričući se od mnogih drugih zadovoljstava. U takve pojedince spada i dr Duško Bjelica, predavač po pozivu na postdiplomskim studijama na Fakultetu za fizičko vaspitanje i sport Univerziteta u Beogradu, i predavač na Filozofskom Fakultetu Univerziteta u Nikšiću. Dr Duško Bjelica ima malo godina života, ali mnogo ostvarenih dela iza sebe. Pored toga što je magistrirao i doktorirao, on je uspešno obavljao poverene mu funkcije. Bio je na funkciji generalnog sekretara Fudbalskog saveza Crne Gore, bio je

direktor fudbalskog kluba “Budućnost”, član skupštine FSJ i FSCG, član skupštine i upravnog odbora Crnogorskog olimpijskog komiteta i savetnik Gradonačelnika Podgorice za oblast sporta. Pored dužnosti predavača na Fakultetima u Beogradu i Nikšiću, sada je i predsednik Crnogorske sportske akademije.

Sarađivao je u mnogim listovima i objavio je oko tri hiljade tekstova, kao koautor objavio je dvanaest knjiga, a isto toliko knjiga je objavio kao samostalni autor. Nedavno je svoj gigantski opus krunisao monografijom “Uticaj sportskog treninga na antropomotoričke sposobnosti”, o kojem delu treba reći nešto više.

Monografija “Uticaj sportskog treninga na antropomotoričke sposobnosti” napisana je na 122 strane gusto zbijenog teksta sa 135 tabela, i predstavlja originalno naučno delo. Kompozicija teksta i tabela je prikazana paralelno, kako bi se numerički rezultati mogli pratiti odgovarajućim tekstom. U monografiji je obrađeno 2640 relevantnih podataka, odgovarajućim statističkim paketima. Tekst monografije je pisan u klasičnom obliku i obuhvaćen je u dvanast poglavlja. U metodici istraživanja tretiran je kadetski uzrast sa entitetom, koji predstavlja reprezentativni uzorak celog regiona. Odabrani su testovi, koji predstavljaju nadprazne isečke submaksimalnih opštih i specifičnih telesnih sposobnosti. Pre obrade podataka, svi su podaci sortirani, kako bi mogli da budu podvrgnuti korektnoj statističkoj proceduri. Utvrđene su mere disperzije i mere varijabilnosti u apsolutnim vrednostima. Nakon izračunavanja svih podataka deskriptivne statistike, primenjene su statističke procedure koje obuhvataju oblast komparativne statistike. Sve vrednosti su izračunavane klasičnim statističkim paketima. Konačna korekcija dobijenih rezultata je izvršena pomoću posebnih programa. Programom DISCOMP izvršena je identifikacija multivarijantnih aberantnih objekata u dvodimenzionalnom Hotellingovom prostoru, gde je utvrđeno da u entitetu 176 ispitanika i u 15 varijabli postoje samo četiri aberantna objekta, odnosno 2%.

Ova monografija predstavlja jedno obimno transverzalno istraživanje, u kojem je jedna originalna ideja postavljena kao hipoteza, na koju se u zaključku daje konkretan odgovor.

Autor je ovim istraživanjem višestruko doprineo istraživačkoj metodologiji u fudbalskom sportu. Reforme nastavnih planova i programa u oblasti fizičkog vaspitanja i sporta, koje će uslediti nakon ovog istraživanja, predstavljaju poseban doprinos u oblasti fizičkog vaspitanja i sporta.

Knjiga “Uticaj sportskog treninga na antropomotoričke sposobnosti”, dr Duška Bjelice je samostalno naučno delo, u kojem kandidat upoređuje opšte i specifične fizičke sposobnosti crnogorske kadetske populacije, podeljene u osam homogenizovanih podgrupa. Kandidat je ustanovio originalnu metodu sukcesivne statističke obrade, počevši od pojedinih grupa i pojedinih varijabli, i završavajući sa adekvatno povezanim grupama i adekvatno povezanim varijablama, čime je unapredio metodologiju istraživanja u ovoj oblasti.

Recenzenti ove knjige dr **Veljko Aleksić**, dr **Đorđe Nićin** i dr **Dušan Ugarković**, redovni profesori univerziteta, između ostalog su napisali:

“Predviđao je **Duško Bjelica**, a sada se vidi da je kroz svoje javne nastupe i stručna štiva nepogrešivo predvideo sadašnju ocvalu, neveselu sudbinu najpopularnijeg srpsko-crnogorskog sporta...

Duško Bjelica je, među prvim poslenicima fudbalskog sporta prvi shvatio da se **fudbal** i njegov esnaf, u vremenu nikad nabujalije improvizacije i nasrtljivijeg i neukog amaterizma odenutog u lažne bisere, jedino može spasiti ako se okrene redu, radu, disciplini, nauci i naučnoj metodologiji. Rečju, kompetenciji, kompetentnosti...

U sportu, kao i u svakoj drugoj životnoj djelatnosti, postoje uglavnom dvije staze kojima se ide. Jedna, na kojoj se mašti nespутano pušta na volju, na koj se neobuzdano prepliću fikcija i poluistina, na kojoj, dakle, ne postoje nikakve ograde i nikakve skrupule, i na kojoj je, bez zazora i sramote sve moguće. Na toj i takvoj stazi, u vreme rada na ovom istraživanju, nalazio se naš **fudbal** i njegovi protagonisti. Nije slučajno što su fudbal u poslednjoj deceniji minulog veka osvojili, i u njemu se razmnožili i razmahnuli razni pseudostručnjaci. Jer, bilo je to najmučnije razdoblje novije prošlosti naroda Srbije i Crne Gore, period stalnih sukoba u okruženju, vreme bez izlaza i ošte letargije...

Shodno tim okolnostima, na takvom tlu, naš **fudbal** se nije mogao naći na onoj **drugoj, dužoj stazi**, na onoj stazi koja je skopčana sa odgovorno programiranim, predanim radom a postupnim i sigurnim koracima, i koja je isključivo popločana znanjem, entuzijazmom, sportskom fernesom i naučnom istinom...

Nema sumnje, da se na ovoj **drugoj strani** našao **Duško Bjelica**, mladi **doktor nauka fizičke kulture**, i da je napisanom knjigom, koja je pred **vama poštovani čitaoc**e, pokazao kako se i u najtežim smutnim vremenima može braniti i odbraniti dostojanstvo struke...

Ono na šta, u ovom kratkom upriličenom izvodu iz šire recenzije ove knjige treba posebno istaći je sledeće:

Rezultati, a posebno metodologija istraživanja kojima se bavio ovaj projekat, a koji je u temelju oslonjen na doktorsku disertaciju **Duška Bjelice** nisu samo usko primenljivi na **fudbal**. Naprotiv, to je svojevrsni **inter-disciplinarni naučni instrumentarijum**, koji će studentima i stručnjacima pomoći da u širokoj oblasti sporta i fizičke kulture lakše i uspešnije rešavaju njene sve prisutnije nedoumice. Zato, recenzenti ove knjige, ovako opremljene i didaktički intonirane, **vide je**, kao značajno obrazovno-univerzitetsko štivo od velike

pomoći našim sadašnjim i budućim sportskim stručnjacima. Jer, u fundamentu ove knjige pored Teorije fudbala i Metodike sportskog treninga osenčeni su tragovi Sportske antropomotorike iznijansirane su zakonomernosti Biologije i razvoja čoveka. Otuda se i ukazala potreba da ovo značajno istraživanje, krca-to stručnim orijentirima recenziraju potpisani stručnjaci-univerzitetski profesori, redom iz oblasti **TEORIJE I METODIKE FUDBALA**, iz oblasti **ANTROPOMOTORIKE** i iz oblasti **BIOLOGIJE I MEDICINE SPORTA”**.

(„Pobjedin sport”, 9. decembar 2004. god.)

СА ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У НИКШИЋУ - ОДСЈЕК ФИЗИЧКЕ КУЛТУРЕ

Сада у клупама - ускоро за катедром

РЕДОВНИ НА НАСТАВИ: Студенти четврте године

Студенти четврте године одсјека за физичку културу Филозофског факултета у Никшићу снимљени на часу Теорије спортског тренинга код проф. др Душка Вјелице.

Наставу редовно похађају: Александар Алексић, Марко Блечић, Александар Бојанић, Милена Вукса-

новић, Драган Гачевић, Игор Јововић, Борис Косић, Урош Кривокапић, Огњен Милатовић, Владимирка Мирковић, Никола Мусић, Божо Поповић, Горан Поповац, Јовица Петковић, Бобан Раковић, Гордана Радуловић, Никола Ровчанин, Владан Средановић, Саша Станишић, Лидија Томашевић,

Петар Јоцковић, Иван Тадић, Драган Звицер, Бранко Требјешанин, Невен Вуковић, Будимир Абрамовић, Ђорђе Кекић и Раденко Баласан.

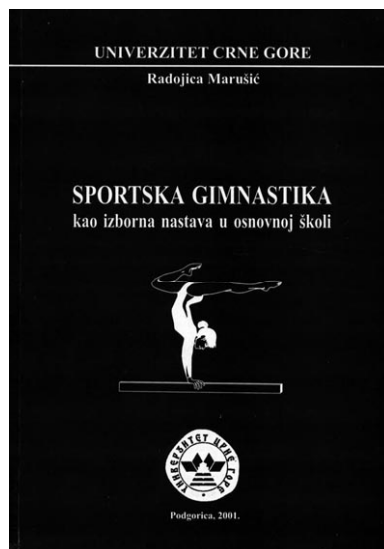
По завршетку ове студијске године већина од њих ће бити дипломирани професори физичке културе четворогодишњег студија.

Prof. dr Veselin Jovović
Filozofski fakultet, Nikšić

SPORTSKA GIMNASTIKA
KAO IZBORNA NASTAVA U OSNOVNOJ ŠKOLI
(Prof. dr Radojica Marušić, Univerzitet Crne Gore, Podgorica, 2001.)

Osnovna premisa i polazište prof. dr Radojice Marušića u publikaciji **«SPORTSKA GIMNASTIKA KAO IZBORNA NASTAVA U OSNOVNOJ ŠKOLI»** zasniva se na gimnastičkim sadržajima, kao osnovnim sredstvom u nastavi fizičkog vaspitanja. Ovi programski sadržaji pružaju obilje kompleksnih pokreta i aktivnosti koje angažuju čitav lokomotorni aparat. Zato oni zauzimaju važno mjesto u nastavi, jer predstavljaju moćno sredstvo pravilnog rasta i razvoja organizma i unapređenja motoričkih znanja i sposobnosti. Njihova dominantnost je posebno izražena u nastavnim programima učenika osnovne škole. U ovom uzrasnom periodu gimnastički sadržaji su nezaobilazna nastavna građa, kojom se najintenzivnije podstiče razvoj u vremenu (periodima), koje stručna i naučna misao označava «kritičnim periodom» (od 6 do 14. godina) najproduktivnijeg uticaja na razvoj najvećeg broja kretno-sportskih kvaliteta.

U ovom originalnom radu autor je, koristeći rezultate sopstvenih istraživanja (iz doktorske disertacije), ukazao na direktan uticaj i primjenu sportske gimnastike u izbornoj nastavi, a time i na realizaciju i uspješnot ukupne nastave fizičkog vaspitanja u školi. Polazeći od hipoteza istraživanja autor dijelom daje odgovor na pitanje koliko i kakav doprinos može imati sportska gimnas-

tika, kao bazična disciplina, na ukupan razvoj nastave fizičkog vaspitanja. Ovo tim prije jer se evoluiranje gimnastičkog sporta mora temeljiti na kineziološkim zakonitostima. Specijalna usmjerenost treba da počne pravovremeno i da se odvija adekvatno - programirano i upravljački. Ukoliko usmjerenje zakasni, izgubljeni period se nikakvim dodatnim sredstvima i procesima ne može nadoknaditi.

Ova značajna knjiga, pored nekih praktičnih rješenja, daje odgovore i na mnoga otvorena pitanja, na osnovu kojih se objektivno može ocijeniti vrijednost i naučna zasnovanost pojedinih organizacionih modela kao i efikasnost sadašnjeg koncepta nastave fizičkog vaspitanja. Naučna vrijednost ove publikacije ogleda se u dobijanju valjanih informacija o izornoj nastavi sportske gimnastike i koliko ona doprinosi transformaciji dimenzija antropološkog statusa učenika, zavisno od postavljenog modela. Na taj način otvara se širi prostor za oblikovanje novih, racionalnih i savremenih modela u programiranju sadržaja nastave fizičkog vaspitanja. Ona time pruža mogućnost da se izaberu najoptimalniji postupci u realizaciji zadataka fizičkog vaspitanja učenika. Time knjiga pruža značajan doprinos na unapređenju teorije i prakse fizičke kulture.

Knjiga je prije svega namijenjena studentima i pedagogima fizičke kulture, čime zaslužuje da postane trajno vlasništvo i vrijedno štivo koje obrađuje jednu vrlo kompleksnu i interesantnu materiju. Tim prije jer ona zaokružuje i ona znanja koje pedagog fizičke kulture treba da ovlada da bi udovoljio zahtjevima naziva stručnjaka i u ovom nezaobilaznom području svog profesionalnog djelovanja.

Petar Krivokapić

Crnogorska sportska akademija, Podgorica

PLEMENITA MISIJA SPORTA

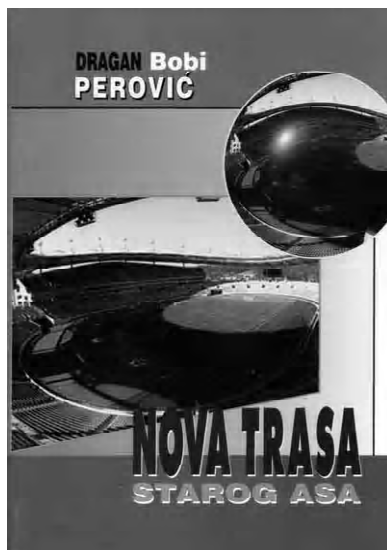
(Dragan - Bobi Perović: »Nova trasa starog asa«. - Podgorica: MontenegroSport, 2004.)

U posljednjoj sedmici minule, 2004. godine, pojavila se knjiga **»Nova trasa starog asa«** Dragana-Bobija Perovića, doajena sportskog novinarstva u Crnoj Gori, dugogodišnjeg urednika sportske rubrike u **»Pobjedi«**, a od nedavno odgovornog urednika **»Pobjednog sporta«**.

U izdanju **»MontenegroSporta«** iz Podgorice, otisnuta u **»Pobjedi«** publikacija već na prvi pogled ostavlja izuzetan utisak. Tehnički urednik Ratko Mugoša Mugi i Momir Mihailović kao nosilac kompjuterske pripreme, odradili su svoj dio posla u prepoznatljivom stilu - profesionalno i odgovorno.

Međutim, ono što plijeni čitaoca, a smješteno je između korica knjige, je fina priča o bivšim sportistima, koji su nakon mladalačkog zanosa, postali uticajne ličnosti u poslovnom svijetu.

Sam Perović u predgovoru ističe: »Interesantno je napomenuti da su mnogi mladići, bolje rečeno dječaci, koji su živjeli u to doba, bili talentovani za gotovo sve sportske discipline, a u pojedinim sportovima dosegli su maksimum. Međutim, ni jednog trenutka nijesu zaboravili školske obaveze, pa otuda i podatak da je skoro 90 odsto vrhunskih sportista dobilo fakultetsku diplomu.

Danas su ti ljudi istaknuti političari, ljekari, bankari, privatnici, zanatlije i tome slično. Njihova ljubav prema sportu, začeta još u najranijem dobu, i danas traje i oni su veoma aktivni u sportskim klubovima i organizacijama i daju pun doprinos daljem napretku ove oblasti.«

Stariji čitaoci, kojima je sport pri srcu, prepoznaće većinu ličnosti koje se pojavljuju. Oni mlađi će moći da uče kako je sport u minulom vremenu bio ljubav, dio duše, a ne profesija. Entuzijazam je imao svoje draži, važno je bilo pobjediti, istaći se lijepim potezom, postići što više koševa, golova ili poena, savladati protivnika vještim zahvatom ili snažnim udarcem...

Sve te priče, njih 45 su slične, ali i različite. Sve one nose pečat prošlog vremena, odišu izvjesnom nostalgijom, ali i hrabre novim uspjesima u svijetu izvan sporta. Neki od junaka su stigli daleko u sportu, bili su državni reprezentativci, slavom opijeni, ali su ostali skromni i obični ljudi. Drugi, opet, su bili aktivni dok su bili u srednjoj školi i na fakultetu, priklonivši se obrazovanju i struci.

Perović zna i zapaža, umije da razluči bitno od manje važnog, priče njegovih junaka su ilustrativne, poučne i tečne i prepune manje poznatih imena iz sportskog života.

Priče su objavljivane na stranicama »Pobjede« ili »Pobjedinog sporta«, ali to ne umanjuje njihovu vrijednost. Naprotiv, stavljene među korice knjige od blizu 200 strana sa 130 fotografija postaju zaokružene cjeline i štivo koje se čita u jednom dahu od početka do kraja.

Među junacima knjige su i četiri dame, bivše sportistkinje, a potom uspješne poslovne i porodične žene. Možda je to dobar povod da se jednog dana pojavi knjiga o ženama sportistima u Crnoj Gori.

Dragan - Bobi Perović je knjigom »Nova trasa sportskog asa«, kao i onom prethodnom »Likovi sportista«, koja je postigla zapažen uspjeh, obogatio sportsku literaturu u Crnoj Gori. Ima on materijala za nova ostvarenja, a slične priče o novim ljudima, biće, nadam se, predmet nove Perovićeve knjige.

Boris Nikolić, prof.

Filozofski fakultet, Nikšić

POZNATI NEPOZNATI JADRAN

(Knjiga Borislava Dabovića, Ministarstvo sporta RCG, 1996. H. Novi)

Povodom četrdeset pet godina prvoligaškog vaterpola na Škveru, **Borislav Dabović** je objavio knjigu pod nazivom „**Poznati nepoznati Jadran**”.

Posebno bitne rubrike koje se nalaze među koricama ove knjige, lijepo ilustrovane na 230 strana su: popis vaterpolista Jadrana koji su nastupali za prvu ekipu od 1945. do 1996. godine, koja broji 140 imena. Takođe pregledno je složena i klupska lista strijelaca od 1951. do 1996. godine na čijem čelu je Stanko Zloković sa 561 postignutim golom. U tom periodu 86 takmičara se upisalo u listu strijelaca. Može se naći popis trenera koji su svojim radom doprinijeli uspjesima prvog tima Jadrana od 1945. do 1996. godine, koja sadrži 22 imena. Autor se pobrinuo da se ne izostave ni imena sudija koji su vodili utakmice na Čkveru i bazenu Instituta u Igalu u periodu od 1953. do 1996. godine koja broji čak 70 imena.

Recenzenti ove knjige Borislav Klisura i Petar Jančić su autora nazvali „preciznim sportskim hroničarom”. Dalje, kažu za njega da je godinama crtao i popunjavao brojne tabele, ispisivao statističke podatke, unosio imena i brojeke, datume i rezultate...

Klisura i Jančić ističu: „Tačno je da ova knjiga može biti značajnija baza podataka za monografiju. Međutim, kao što i sami naslov kaže, ovdje je dato

dosta onog što nije poznato javnosti, što je ostalo nezabilježeno ili što je otrgnuto od zaborava. Čak u njoj ima dosta onog zanimljivog, što možda i ne bi “ušlo” u monografiju, posebno kada se radi o petnaestak zanimljivih bilješki, poput one “Primate gol da ja uđem”, koje upravo čine pravi život ovog velikog sportskog kolektiva, a ovoj knjizi daje originalnost i posebnost”...

Autor je imao želju, da se “jubilejom kluba”, “obratu javnosti”, da se tim povodom, prvi put na jednom mjestu nađu imena svih vaterpolista Jadrana, koji su svojim ponašanjem, igrama i rezultatima u proteklih 45 godina igranja u Prvoj saveznoj ligi pronosili slavu svoga grada i ispisivali najljepše stranice u poslijeratnoj istoriji matičnog kluba.

U uvodu ove lijepe knjige koju Dabović počinje navijačima, kao ponosom grada, između ostalog stoji da je plivački vaterpolo klub Jadran obnovljen 4. aprila 1945. godine, a da je njegova osnivačka skupština bila 9. avgusta 1926. godine.

Među koricama knjige, između ostalog, nalaze se i podaci da je Jadran 1958. godine, po prvi put postao šampion Jugoslavije, a da je godinu dana kasnije taj rezultat potvrdio bez ijednog pretrpljenog poraza.

CRNOGORSKA SPORTSKA AKADEMIJA - PODGORICA
NARODNA BIBLIOTEKA "RADOSAV LJUMOVIC" - PODGORICA

Organizuju javnu promociju stručnog časopisa

"SPORT MONT" za sport, fizičku kulturu i zdravlje

koji će predstaviti:

- **Prof. dr Pavle Opavski**, Crnogorska sportska akademija
- **Dušan Simonović**, Crnogorski olimpijski komitet
- **Prof. dr Vojin Nikolić**, Crnogorska sportska akademija
- **Prof. dr Mihajlo Mijanović**, Filozofski fakultet - Nikšić
- **Dr Duško Bjelica**, Crnogorska sportska akademija

Čini nam zadovoljstvo da Vas pozovemo da budete sa nama u četvrtak,

20. maja 2004. godine u 19,00 časova u Narodnoj biblioteci "Radosav Ljumovic" u Podgorici

Crnogorska sportska akademija
predsjednik, Dr Duško Bjelica

Dr Duško Bjelica

Crnogorska sportska akademija, Podgorica

ZLATNE GODINE

(Knjiga: „Zlatne godine”, autora Dragana Čolovića.

Izdavač: PVK Jadran, IP Obod, 2001.)

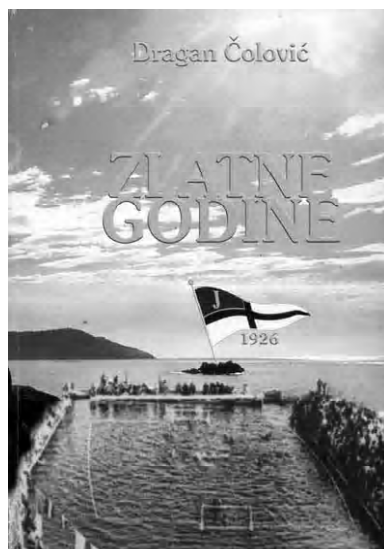
Krajem prethodne godine, u „Vili Gorića”, na svečanom proglašenju najboljih sportista Crne Gore za 2004. godinu u organizaciji Crnogorskog olimpijskog komiteta, bio sam prijatno iznenađen izloženom knjigom „**Zlatne godine**”, autora **Dragana Čolovića**.

Rukovodstvo COK-a je napravilo pravi potez „izlogom” naših izdanja koja su bila dostupna sportistima i njihovim učiteljima, sportskim radnicima, novinarima i ostalim prisutnim ličnostima iz društvenog i javnog života. Tako su prisutnima na dohvat ruke bile knjige: „Nova trasa starog asa”, „Crnogorski sportski laureati”, „Rekreacijom do zdravlja”, „Zlatne godine”, kao i časopisi „Sport Mont” i „Olimpik njuz”.

Pravi potez na pravom mjestu. Prave vrijednosti stigle su u prave ruke. U ruke onih o kojima se piše i zbog kojih uglavnom i nastaju. I naravno da se ne zaborave.

Ovom prilikom, ipak ću se zadržati na knjizi „Zlatne godine”, koja tretira period veoma uspješnog rada PVK „Jadran” iz Herceg Novog u periodu 1926.-2001. godina.

Vaterpolisti „Jadrana” obilježili su godinu za nama po svim normativima sportskih mjerila. U svim anketama koje su vođene u Crnoj Gori oni su bili bez premca. Iz redova „Jadrana” je i ovogodišnji sportski laureat Predrag Jo-

kić, a takođe i kormilar ovog kluba Petar Porobić, proglašen je za najuspješnijeg trenera minule sezone.

Ova monografija, koja je izdata povodom 75 godina kluba, bila je takođe, prikladan dar onima koji su došli da pozdrave šampione sa Škvera, da im nazdrave i ukažu priznanje na učinjenom.

Dragan Čolović u predgovoru ove vrijedne knjige između ostalog kaže: „U višedecenijskom sazrijevanju „Jadrana” od divljih klubova „Bijele vile” i „Spjaže” do jednog savremeno organizovanog sportskog preduzeća, što „Jadran” danas i jeste, mnoge generacije mladih Hercegnovljana poklonile su mu svoje najljepše godine. Ovaj rukopis je saga o toj neponovljivoj mladosti, o nezaboravnim druženjima i ljubavima na Škveru, o toj drugoj kući hercegnovske omladine i njihovim podvizima. Ali i o Herceg Novom i njegovim građanima, koji su strepjeli i živjeli za te najljepše trenutke koje su im podarili njihovi ljubimci sa Škvera. Zato pozivam čitaoce da ovaj zapis o „Jadranu”, o velikom djelu generacija i generacija „jadranaša”, djelu koje, i na ovaj način, pokušavamo da otrgnemo od zaborava, -pročitaju do kraja”.

Prisutni sa sportske ceremonije iz „Vile Gorica”, to su do sada sigurno već i uradili.

Autor, kao jedan od članova ekipe „Jadranovih” vaterpolista koja je 1958. i 1959. osvojila državno prvenstvo i član kluba u periodu od 1954. do 1962. godine imao je što da napiše. Iz „prve ruke” naravno. On je između ostalog opisao kako je počelo, zatim ratne godine, obnovu kluba, novu školu vaterpolista... i zlatne godine.

Međutim, ova „plivajuća institucija”, iako je za nepunih desetak godina dobila dvije vrijedne knjige, koje su nastale ubrzo jedna za drugom, sigurno već zaslužuje i treću.

Ono što su ostvarili vaterpolisti „Jadrana”, na svim nivoima i u svim uzrastima u posljednjih par godina, sigurno je za divljenje. Stoga, autor ovog priloga, s relevantnog i pozvanog mjesta predlaže da se ovo izdanje dopuni, proširi ili uradi nova monografija „delfina sa Škvera”.

Sportski junaci su to zaslužili.

Doc. dr Mališa Radović
Filozofski fakultet, Nikšić

Sa promocije:

„OD SLOGE DO ISKRE”

MONOGRAFIJA 85 GODINA FUDBALA U BJELOPAVLICIMA

U organizaciji **Crnogorske sportske akademije** u Danilovgradu je 24. septembra ove godine, u prepunoj sali Centra za kulturu, a povodom jubileja 85 godina fudbala u Bjelopavlicima, predstavljena knjiga „**Od Sloge do Iskre**”, autora **Zdravka Gavrilovića**. Ova po mnogo čemu jedsinstvena i specifična monografija ilustrovana sa 350 grupnih i pojedinačnih slika, na 400 strana donosi do sada mahom nepoznate detalje o počecima loptanja u Bjelopavlicima, i samom Danilovgradu, kao i o razvoju ostalih sportskih klubova. Pored višegodišnjeg rada, autor je morao da uloži veliki napor kako bi došao do podataka i iste uklopio u sintetizovanu cjelinu – monografiju. On je iz godine u godinu, iz decenije u deceniju, hronološki pratio razvoj fudbalskog sporta u Bjelopavlicima, od prvih krpenjača do savremene fudbalske lopte, od pojave

O knjizi se lijepo govorilo

Svako je dao ocjenu iz svog ugla

prvih organizovanih timova, do sadašnjih ekipa u ovoj opštini. Ova monografija nije samo jedinstvena istorija fudbalske igre u Bjelopavlićima, već je i mnogo šire. Ona je na svoj način i istorija sveukupnog društvenog života ovog kraja, sportskog u prvom planu, ali i kulturnog, političkog pa i socijalnog...

Ovim se konačno porodici crnogorskih fudbalskih klubova koju čine: Budućnost, Sutjeska, Lovćen, Berane, Rudar i Gorštak koji imaju svoje monografije pridružila i Iskra.

O knjizi su govorili dr **Duško Vučeković**, bivši fudbaler i univerzitetski profesor, dr **Duško Bjelica**, predsjednik Crnogorske sportske akademije, **Radovan – Mišo Ivanović**, jedan iz generacije najstarijih igrača i osnivač Zmaja, **Milorad – Dudi Kadić**, raniji gradonačelnik Danilovgrada i bivši fudbaler, **Miodrag Stanišić**, trener Iskre, **Milan Stojović**, novinar – publicista, i autor **Zdravko Gavrilović**. Oboljeli dr **Novak Jovanović** poslao je svoje izlaganje, a umjesto takođe bolesnog **Halita Selhanovića**, jednog od osnivača, govorila je njegova kćerka **Jadranka**.

Knjiga je izašla u izdanju Crnogorske sportske akademije, urednik i jedan od recezenata dr Duško Bjelica je u svom govoru između ostalog rekao, da je trebalo ranije među korice jedne ovakve knjige utisnuti pređeni put brojnih generacija, od kojih mnogi danas nisu među živima.

„Monografijom “Od Sloge do Iskre” stiglo se bar za trenutak ono što je propušteno decenijama. To se vjerujemo, u budućće neće ponoviti. Ako je i bilo propusta autor ili neko drugi će ih sigurno otkloniti u dopunjenom, proširenom ili novom izdanju koje Fudbalskom klubu Iskri toplo preporučujem u narednom jubileju povodom 90 godina postojanja, a fudbalskim klubovima

Zori iz Spuža, koja je trenutno hit u crnogorskom fudbalu kao i Crvenoj zvijezdi iz Grlića, želim da ubrzo dobiju svoje monografije, među čijim koricama se, takođe, može puno napisati.

Ovom knjigom, posebno sportska kao i kulturna i druga zainteresovana javnost, moći će da se realno, dokumentovano a i slikovito obavijesti i uvjeri u prethodne fudbalske događaje kroz ovo štivo. Sjećanja blijede, ona se brišu, jedino je knjiga u kojoj je pisana riječ vječna”, istakao je između ostalog u svom govoru dr Duško Bjelica.

Jedan od četvorice živih utemeljivača fudbalske igre u Bjelopavlićima, 88 godišnji Radovan – Mišo Ivanović je iz „cuga” izdiktirao sastave predratnih tomova Sloge i Zmaja, što je izazvalo veliku pažnju i kasnije dugotrajan aplauz i oduševljenje prisutnih. Ivanović je između ostalog rekao da dočekan jubilej 85 godina fudbala u Bjelopavlićima, i istovremeno promovisanje ove rijetko vrijedne monografije koja ne dozvoljava da to vrijeme prekrije veo zaborava.

„Dozvolite mi da iskažem osjećanje posebne časti i zadovoljstva u ime mnogih mojih drugova koji poodavno nijesu sa nama, i u ime četvorice nas koji smo u životu, a bili smo pjetlići Sloge, a kasnije osnivači Zmaja. Hvala vam što smo se večeras svi zajedno, makar za tren sjetili onih kojih poodavno nema, a začeli su fudbalsku igru u Bjelopavlićima, i čini mi se da su i oni, sa nama večeras srećni.

Hvala svima koji su na bilo koji način doprinijeli ovom vrijednom jubileju i štampanju ove monografije”, istakao je Radovan – Mišo Ivanović.

Sala u Danilovgradu je bila tijesna da primi sve poklonike knjige

Bivši gradonačelnik Danilovgrada, nekadašnji fudbaler Spuža i sportski radnik Milorad – Dudi Kadić kaže da su Bjelopavlići vječno otvorena biblioteka čija se knjiga već odavno piše, i zato vjerujem da će se u toj čudnoj biblioteci i jedan veliki napor, i jedna mala velika priča koja već dugo traje na ovim prostorima.

„Od Sloge do Iskre je duže i starije i od 85 godina. Zov onih koje ova neobična studija nosi u sebi, je jači i snažniji od moje namjere da se manem priča u trenucima kad se previše zbori svuda i na svakoj strani. Knjiga se dakle vraća onima koji su fudbal doživljavali kao dio sebe. Fudbal je bio a vjerujem i ostao dio bjelopavličkog mentaliteta. Pisati o fudbalu u ovom vidokrugu nije jednostavna stvar. Lijepo jeste, ali ne i lako posijanu građu širom one Jugoslavije trebalo je požnjati i staviti na jedno mjesto, svakako da nije bilo moguće a da ne ostane i ponešto neubrano. No uvijek ima vremena za konačnu berbu. Ova knjiga je ustvari jedna utakmica čiji se kraj tako brzo ne nazire. Kako bi se i završila poslije toliko ljudi u fudbalu iz Bjelopavlića. Njima smo još uvijek dužnici zbog fudbala i ne samo zbog toga. Ovo je u stvari projekat koji okuplja sve u ovom i onako posvađanom svijetu punom čemera”, ocijenio je Milorad – Dudi Kadić.

Istoričar Jadranka Selhanović, koja je na promociji govorila u ime svog bolesnog oca Halita ovu knjigu je doživjela kao jedan od pokušaja da istorija dobije drugačije ili običnije lice.

„Knjiga Od Sloge do Iskre koja govori o istoriji fudbala u Bjelopavlićima, koja je svojom istraživačkom utemeljenošću, svojom strukturom i metodološkim pristupom, bez sumnje jedna od najznačajnijih knjiga te vrste koja se u Crnoj Gori pojavila. Naravno, iako se autor držao principa istorijske nauke koji obavezuje na određenu formu, stil i pristup, knjiga nije bez izvjesnog sentimentalnog naboja, barem za nas čiji su roditelji i rođaci dio te priče o fudbalu. Svi koji budu čitali ovu knjigu uočiće koliki je napor trebalo uložiti da bi se ovaj dio istorije Danilovgrada, pa i crnogorskog sporta uopšte, smjestio između dvije korice. Zahvaljujući trudu autora, ozbiljnosti i nadasve, posvećenosti sačuvan je od zaborava jedan dio naše zajedničke prošlosti i u toj prošlosti svi oni zaslužni ili nama dragi likovi. Zar je moguće na neki bolji ili pravedniji način vratiti dug svim onim entuzijastima i zaljubljenicima u „najvažniju sporednu stvar na svijetu” koji su utemeljili u ovom gradu jednu lijepu tradiciju, istakla je između ostalog Jadranka Selhanović.

Prof. dr Veselin Jovović
Filozofski fakultet, Nikšić

**GLASNIK
ANTROPOLOŠKOG DRUŠTVA JUGOSLAVIJE
(OSVRT NA 40-GODINA SVOGA POSTOJANJA)**

Jubilej je prilika da se sagledaju rezultati, osvrne na pređeni put i nagovijeste pravci daljih razvojnih stremljenja. Ovom prilikom kratko će mo se osvrnuti na uspješnih 40 godina publikovanja **Glasnika Antropološkog društva Jugoslavije**, časopisa koji je pored ostalog, u značajnoj mjeri, doprinio razvoju fizičke kulture u našoj zemlji. Obelježavanje ovog jubileja tijesno je vezan za razvoj jugoslovenske antropologije, odnosno osnivanje **Antropološkog društva Jugoslavije**.

Ideja o osnivanju ADJ nastala je neposredno nakon Drugog svjetskog rata. Njen tvorac je prof. Božo Škerlj koji je 1946. god. na Univerzitetu u Ljubljani osnovao Katedru a zatim i Institut za antropologiju. Međutim, tek 24. i 25. novembra 1958. god. prof. Škrelj je uspio da u Ljubljani organizuje dvodnevni «*Program rada Antropološke konferencije*». Ovo savjetovanje završeno je usvajanjem Rezolucije, sa zaključcima konferencije. Usvajanje Rezolucije omogućilo je da se izvrše potrebne stručno-naučne i administrativne pripreme za osnivanje ADJ.

Rezolucija jasno ukazuje na programsku i naučnu orijentaciju, pri čemu posebno insistira na primijenjenoj antropologiji (ekologija, stan kao životni prostor, školski i stambeni namještaj, industrija široke potrošnje, izrada alatki, obuče, odjeće, radna, kancelarijska, školska oprema i drugo). Rezolucija ističe značaj i ulogu antropoloških proučavanja biofizičkih odlika našeg stanovništva i korišćenje ovih rezultata u zdravstvenoj zaštiti, načinu ishrane, fizičkom i duhovnom vaspitanju omladine i drugo. U njoj se posebno naglašava potreba ujednačavanja antropološkog načina mjerenja, načina uzimanja mjera (mini-

mum, maksimum), organizovanje antropološke biblioteke i pokretanje časopisa.

Antropološko društvo Jugoslavije zvanično je osnovano, kao savezna organizacija, 17. maja 1959. godine u Beogradu. Usvojena su pravila, plan rada i izabrani organi Skupštine. Prihvaćen je predlog Petra Vlahovića da se uputi zahtjev Saveznom izvršnom vijeću za dotaciju radi pokretanja časopisa i izrade zajedničkog projekta za antropološka proučavanja u Jugoslaviji, što je djelimično i realizovano.

Predsjednik ADJ birao se svake godine i to iz one republike, odnosno pokrajine u kojoj se održavao kongres antropologa. Od 1973. godine na čelo ADJ dolazi prof. dr Petar Vlahović, jedan od osnivača i njegovih najistaknutijih članova. Imajući u vidu izuzetne rezultate koje je postizao na razvoju, ugledu i afirmaciji društva, članovi Skupštine kontinuirano, iz godine u godinu, sve do danas, na ovo odgovorno mjesto birali su akademika Petra Vlahovića.

Osnovnu djelatnost ADJ predstavljaju naučni skupovi, saradnja sa srodnim institucijama i organizacijama u zemlji i inostranstvu, usavršavanje članova, sveobuhvatnost antropološke problematike, izdavačka djelatnost i iznad svega kolegijalni i prijateljski međusobni odnos članova uz strogo poštovanje naučno-kritičke misli.

Za proteklo vrijeme održana su 43. Kongresa ADJ, uz učešće imponentnog broja stručnjaka iz zemlje i inostranstva. U Crnoj Gori održano je 6. Kongresa ADJ i to: Titograd (1973), Cetinje (1984), Kotor (1992 i 1998), Bar (1996) i Tivat (2002). ADJ je bio inicijator i organizator osnivanja Evropskog antropološkog društva (1977) i suorganizator XII međunarodnog kongresa za antropološke i etnološke nauke Svijeta (koji se održava svake četvrte godine, ne samo u drugoj zemlji nego i na drugom kontinentu). Ovom skupu koji je održan u Zagrebu (1988) prisustvovalo je oko 6000 učesnika, sa svih kontinenata. To najbolje svjedoči o mjestu i ugledu koje je ADJ u to vrijeme imalo u Evropi i Svijetu.

ADJ je u minule četiri ipo decenije dalo neprocjenljiv doprinos antropologiji kao nauci i njenoj primjeni za dobrobit čovječanstva. Na podsticaj ADJ razvile su se nove antropološke discipline među kojima su biološka, etnička, sportska, medicinska, anatomska antropologija i druge discipline.

Okupljanja na naučnim skupovima i kongresima su podsticajno djelovala da se već 1963. godine pokrene edicija **Posebna izdanja** (do sada je objavlj-

jeno 12 knjiga) a od 1964. godine i **Glasnik Antropološkog društva Jugoslavije** (objavljeno je 39. svezaka i u pripremi je 40). Glasnik i Posebna izdanja ADJ publikovali su stručne i naučne radove, elaborate i studije iz svih segmenata antropološke problematike. Pored radova učesnika kongresa publikovani su i prilozi koji govore o razvoju antropologije u Jugoslaviji, osnivanju, razvoju i radu ADJ, osnovnim obilježjima savremene jugoslovenske antropologije, razvojnim problemima i perspektivama pojedinih antropoloških disciplina (u značajnoj mjeri i sportske) i drugo. Zapravo, u ovim glasilima publikovala se problematika koja je izlagana preko saopštenja, kojih je na Kongresima bilo nekoliko hiljada, kao i posebni projekti i studije, koje su publikovane u odgovarajućim cjelinama.

Učesnici kongresa su se za izradu saopštenja i izlaganja usavršavali prije svega uz neposredan rad, na djelu, otvaranjem novih problema za istraživanje i kroz njihovu realizaciju sticali iskustvo, širili naučna saznanja i sticali odgovarajuća istraživačka i naučna znanja. Jedan od takvih poduhvata bio je projekat: **Antropološke karakteristike djece i omladine Jugoslavije**, koji je ostao nedovršen zbog događaja koji su uslijedili poslije 1989. godine. Jedino je akademik Božina Ivanović, na osnovu parcijalnih podataka koji su do tada bili skupljeni, objavio knjigu u Posebnim izdanjima ADJ (knj. 11) pod naslovom: **Morfološke osobine jugoslovenskih naroda** (Beograd, 1990). Inače, B. Ivanović je sve do svoje smrti (2002) bio jedan od najistaknutijih članova ADJ. Godinama se nalazio u Upravnom odboru, Naučnom savjeti i Redakciji Glasnika ADJ.

GLASNIK ANTROPOLOŠKOG DRUŠTVA JUGOSLAVIJE uređivao je znatan broj istaknutih članova, a sada redakcijski kolegijum sačinjavaju: *Glavni urednik*: prof. Dr Živojin Gavrilović, *Odgovorni urednik*: akademik Petar Vlahović, *Članovi redakcije*: prof. Dr Živojin Gavrilović, prof. Dr Petar Vlahović, prof. Dr Dragan Marinković, prof. Dr Veselin Jovović, prof. Dr Verica Božić-Krstić, prof. Dr Ljiljana Tijanić, prof. Dr Marina Đurakić, prof. Dr Živko Mikić.

Izdavački savjet: prof. Dr Ljiljana Tijanić, prof. Dr Đorđije Radovanović, prof. Dr Ankica Hošek, asist. Mr Anđelka Šćepanović, asist. Mr Rada Rakić.

Publikacije ADJ su, kao rezultat okupljanja na našim kongresima, poslužile za uspostavljanje neposrednih veza sa odgovarajućim naučnim institucijama u zemlji i inostranstvu i podstakle pojavu sličnih publikacija. Tako se uporedo sa publikovanjem Glasnika Antropološkog društva Jugoslavije javljaju i druge publikacije: u Hrvatskoj («Antropološka biblioteka» i časopis «Collegium

Anthropologicum» od 1977.), a na Odjeljenju za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu (1987) edicija «*Etnoantropološki problemi*» (12. svezaka časopisa i monografija 26. knjiga).

Uz naučno okupljanje, raspravljanje i objavljivanje publikacija ADJ naše kongrese krasile su još neke vrline. Razvijala su se poznanstva i prijateljstva među učesnicima iz zemlje i inostranstva. Sve aktivnosti su se sprovodile uz međusobno razumijevanje, kolegijalnu saradnju i poštovanje stručno-naučnih principa, tako da je to bio pravi primjer potpune radne i harmonične cjeline. Sve te djelatnosti predstavljale su pravi primjer brige o čovjeku, sa nadom da se takav odnos i ubuduće njeguje, u ovom našem, po mnogo čemu izazovnom vremenu, a sve u interesu nauke i struke, teorije i prakse, za što spokojniji život čovjeka.

(„Sport Dan”, 17. decembar 2004. god.)

IZ ŠTAMPICE IZASILA KNJIGA „UTICAJ SPORTSKOG TRENINGA NA ANTROPOMOTORIČKE SPOSOBNOSTI”

Значајно образовно-универзитетско штиво

Из штампе је прије неколико дана, у издању Црногорске спортске академије изашла књига „Утицај спортског тренинга на антропомоторичке способности”, аутора др. Душка Бјелице.

То је својеврсни интер-дисциплинарни научни инструментаријум, који представља значајно образовно-универзитетско штиво од велике помоћи садашњим и будућим спортским стручњацима. Предмет овог истраживања биле су неке моторичке способности фудбалских кадета Црне Горе из медитеранског и континенталног подручја, који се активно баве фудбалом и оних који

се не баве активно фудбалом. Истраживањем је обухваћена црногорска омладина мушког пола узраста 14. и 15. година, која по броју испитаника представља репрезентативни узорак тог узраста Црне Горе.

Аутор је уз помоћ бројних тренера и професора, ранијих успешних фудбалера направио бројна тестирања, у разним срединама, која су по начину мјерења била потпуно иста и све то објединио на 125 страна књиге, са великим бројем резултата истраживања.

Т.Б.

Dr Duško Bjelica

Filozofski fakultet, Nikšić

OSNOVI ANTROPOMOTORIKE TEORIJA

(Autori: Prof. dr Džambulat Idrizović, dr Kemal Idrizović. Izdavač: Univerzitet Crne Gore i Štamparija „Obod” Cetinje-Podgorica, 2001.)

Knjiga „**Osnovi antropomotorike**” (teorija) je, kako ističu i sami autori, prvenstveno namijenjena studentima Odsjeka za fizičku kulturu, studentima trenerskih škola, pedagozima fizičke kulture, sportskim trenerima i svim onim koji su, na bilo koji način, uključeni u obrazovni proces fizičkog vaspitanja i sporta.

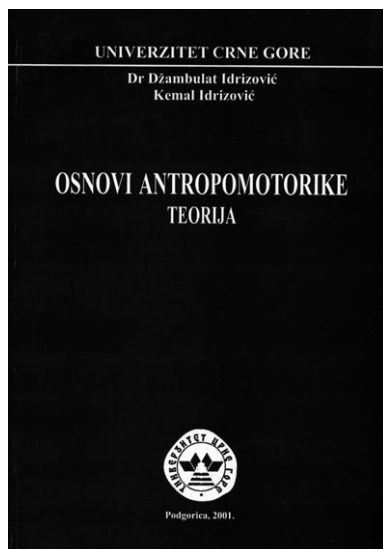
Udžbenik se sastoji iz deset poglavlja, koja obrađuju sljedeće tematske cjeline, kao što je opisano u predgovoru autora, ovog vrijednog izdanja:

„Prvo poglavlje se bavi osnovnim informacijama o pokretima čovjeka, klasifikacijom pokreta, upravljanjem pokretima, vremensko-prostornim karakteristikama pokreta u procesu učenja pokreta.

U drugom dijelu date su osnovne naznake o zakonitostima razvoja čovjeka, koje su nezaobilazne u eksploataciji mogućnosti transformacija, u prvom redu, motoričkih pa i drugih segmenata psihosomatskog statusa.

U trećoj cjelini prezentirana je osnova motoričkog prostora, od istraživačkog dijela i definicije, pa do osnovnih karakteristika kako manifestnog tako i latentnog motoričkog prostora.

U četvrtom poglavlju, naslovljenom kao motoričke sposobnosti, koji čini i osnovu ovoga udžbenika, date su najznačajnije informacije koje su do sada u

više navrata, kod nas i u svijetu, potvrđene u teoriji i praksi. Pored toga u svih sedam potpoglavlja motoričkog prostora, prezentirane su informacije o osnovnim karakteristikama snage, brzine, koordinacije, gibljivosti, ravnoteže, preciznosti i izdržljivosti. U sklopu tih poddjelina je izložena građa historijata, faktora pojedinih sposobnosti, mogućnosti transformacije pojedinih sposobnosti i uticaja na razvoj istih. U jednom od potpoglavlja opisan je jedan primjer sticanja motoričkih navika-vještina.

Ostala poglavlja, bolje reći segmenti psihosomatskog statusa čovjeka, izloženi su u vidu osnovne informisanosti čitalaca o tim fenomenima u cilju kompletiranja slike antropološkog statusa.”

Ova knjiga je Rješenjem komisije za izdavačku djelatnost Univerziteta Crne Gore, odobrena za štampu kao univerzitetski udžbenik, a recenzenti: prof. dr **Slobodan Stanković**, prof. dr **Đorđe Nićin** i prof. dr **Radojica Marušić** između ostalog su napisali:

„Autori su na stručan i postupan način izložili materiju i logički povezali pojedine nastavne sadržaje preko kojih postepeno uvode studente, i druge korisnike, u problematiku motoričkog prostora čovjeka, što je od posebnog značaja kada su u pitanju budući nastavnici fizičke kulture, sportski treneri i rekreatori, kineziterapeuti, kao i svi drugi koji su uključeni u vaspitno-obrazovni proces sa djecom i omladinom...

Udžbenik predstavlja značajan prilog stručnoj literaturi u području fizičke kulture i sa njim se popunjava jedna praznina u udžbeničkoj literaturi. Prezentirani materijal može značiti samo podsticaj za dublje i svestranije pručavanje ove problematike, koja je vrlo značajna i zanimljiva, jer proširuje sve stručne i društvene horizonte i pojačava stručnu i naučnu radoznalost za fizičku kulturu uopšte”.

Vjerujem da će ovaj kraći prikaz na udžbenik kolega prof. dr **Džambulata** i dr **Kemala Idrizovića**, biti iskrena preporuka za isti, ukoliko još ima onih koji nijesu bili u posjedu ovog stručnog štiva.

Petar Krivokapić

Crnogorska sportska akademija, Podgorica

MONOGRAFIJA O AUTOMOBILIZMU

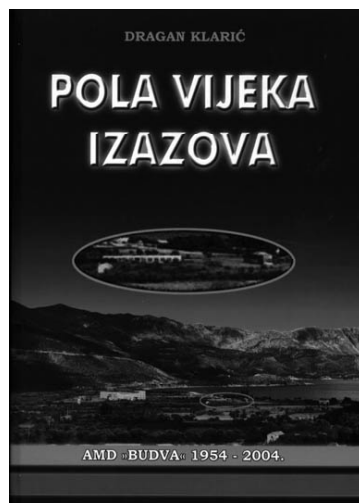
(*Dragan Klarić: »Pola vijeka izazova: AMD Budva: 1954-2004«.*
- Budva: JP »Informativni centar«, 2004.)

Dragan Klarić, bivši odbojkaš, državni reprezentativac, potom uspješni trener, već odavno sjajni novinar i publicista, podario nam je knjigu koja nam približava i rasvjetljava razvoj automobilizma u Budvi tokom pet decenija postojanja.

Monografija **Pola vijeka izazova** je nastala, kako ističe autor, kao plod druženja sa bivšim asovima druma: Dušanom Mrdakom, Miodragom – Dragom Vučinićem, Dušanom Niklanovićem i drugima. Njihova sjećanja su otrgla od zaborava mnoge ljude i događaje koji su pisali i stvarali istoriju automobilizma u metropoli crnogorskog turizma.

To je put od makadama kojim su jezdili: Dušan Mrdak, Drago Vučinić, Koko Banović, Niko Lazović, Vojislav Grgurević, Joko Niklanović i ostali do »zlatnih kaciga« današnjih musketara: Gorana Asanovića, Franja Kunčera, Željka Banićevića, Petra Lučića, Čedomira Brkića, Danka Bakrača, Žarka Terzića, Dragana Milića, Darka Ivanovića, Nebojše Atanackovića...

Put do realizacije monografije od 200 stranica sa preko 150 fotografija i drugih priloga je višeslojan - traži vrijeme, strpljenje i znanje. Kako Klarić posjeduje sve komponente za iztraživački rad, a uz to ima poseban dar i istančan nerv za sportska zbivanja, onda je i razumljivo što je na izuzetno dopadljiv način napisao hroniku ovog sporta u minulih 50 godina.

U prvom poglavlju autor monografije prati istorijat automobilizma u Budvi. Tako je prvi automobil stigao u ovaj grad 1908. godine i bio je vlasništvo braće Penso iz Rijeke, a prvi automobil je nabavio Budvanin Vaso Novaković 1922. godine.

Brzi razvoj automobilizma nastao je poslije Drugog svjetskog rata. Osnivaju se širom Crne Gore auto-moto društva. Red je stigao i na Budvu. Tako je 1. avgusta 1954. godine i u tom gradu osnovano Auto-moto društvo Budva. Za prvog predsjednika izabran je Marko Ivanović, sekretar je Bačo Ivanović, a blagajnik Uroš Zenović.

Malo je pisanih dokumenata iz tog perioda. Zato Klarić manirom sjajnog reportera uvodi u knjigu glavne aktere tih zbivanja i kroz njihova sjećanja daje monografiji i šarm i dokumentarnost. Društvo nekad uspješno radi, ima i zastoja i teškoća, prostorije za rad se premiještaju zavisno od prilika.

Poglavlje »Zvezdasti reli« donosi sliku o toj vrsti takmičenja. Automobilisti Budve su uspješni na »Zvezdastom reliju« čiji je cilj revolucionarno Tjen-tište - od 1965. do 1970. godine. Bilo je tu raznih zgoda i nezgoda, ali i trijumfa. Uz dokumentarnost tu su i lijepe priče i sjećanja učesnika tih relija.

Novo vrijeme traži i nove ljude. Sportska automobilistička takmičenja postaju sve aktuelnija, traže se rezultati. Zato pisac monografije bilježi uspjehe budvanskih automobilista širom Crne Gore, Jugoslavije i šire.

Uz knjigu Ranka Jovićeвиća »Od makadama do zlatnih kaciga« publikacija Dragana Klarića »Pola vijeka izazova« osvjetljava automobilizam u Budvi i Crnoj Gori za proteklih pet decenija. Monografija o bivšim asovima budvanskog automobilizma pisana je i čitko i pitko, puna je krasnih zapažanja, tu su i sjajne reportaže o nekadašnjim junacima drumova. Stranice knjige su prepune imena, rezultata, tabela... Zato i iskreno preporučujem korisnicima: »Pročitajte knjigu Dragana Klarića 'Pola vijeka izazova'«!

Dr Duško Bjelica

Crnogorska sportska akademija, Podgorica

TRADICIJU SAČUVALA FUDBALSKA LOPTA

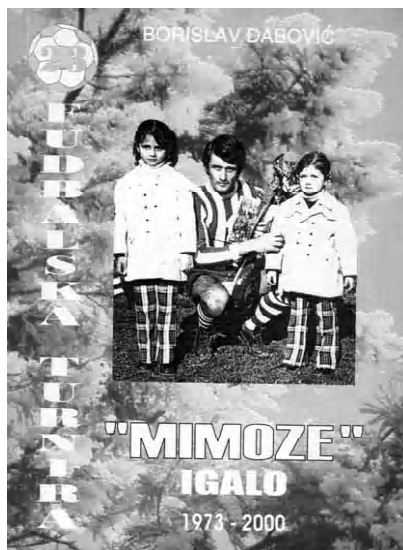
*(Knjiga Borislava Dabovića „23 fudbalska turnira mimoze”,
H. Novi, 2004.)*

Borislav Dabović, sportski publicista iz Herceg Novog koji se pune tri decenije bavi sakupljanjem sportske građe i koji se već ogledao u pisanju knjiga, kada je 1988. godine objavio knjigu pod nazivom “Poznati nepoznati Jadran”, na svu sreću posvetio se sakupljanju i fudbalske građe. Na taj način uspio je da od zaborave otrgne događaje koji su pratili fudbalske turnire „Mimoze” u periodu od 1973 do 2000. godine.

Na 173 strane teksta između ostalog smještene su 65 fotografija i 7 faktografija koje svjedoče o dvadeset i tri fudbalska turnira na kojima je po jedanput ili više puta učestvovalo 56 klubova iz inostranstva, bivše Jugoslavije, Srbije i Crne Gore.

Autor je obradio period od 1973. godine, počevši od 10. i 11. februara te godine, kada je krenuo pod nazivom “Mimoza 73” pa sve do 2000. godine, kada je po peti put nastao prekid jedne izuzetne sportske tradicije. Takođe su dokumentovano prikazane zanimljivosti koje su pratile “Mimozu”, učesnici turnira, pobjednici, najbolji igrači i strijelci turnira, fudbaleri domaćeg kluba “Igalo” koji su nastupali na turnirima, sudije koje su dijelile pravdu...

Sve u svemu knjiga Borislava Dabovića sigurno predstavlja izuzetan do-
brinos u istoriji ne samo fudbala u Crnoj Gori već i šire.

Doc. dr Mališa Radović

Filozofski fakultet, Nikšić

»MOMAČKE VITEŠKE IGRE«

(Autora: Đura Lakovića, Ministarstvo sporta RCG - Podgorica, 2000. g.)

Pred čitaocima je knjiga o Momačkim viteškim igrama u Crnoj Gori tokom njene burne i po mnogo čemu specifične istorije.

Autor je dao sebi veliki zadatak i obavezu da predstavi fizičku kulturu Crne Gore u tako dugim i burnim vremenima, znajući da postojeća literatura ne daje optimalne podatke za ovako sveobuhvatan zahtjev tj. detaljnu obradu. Međutim i pored toga na prostorima Crne Gore postoje određeni podatci u različitim formama o oblicima nadmetanja i igara, koji su se provodili kroz viševjekovnu istoriju naroda sa ovih prostora.

Narodna nadmetanja imala su tokom istorije značajnu funkciju, predstavljajući između ostalog jedan od načina pripremanja mladih ljudi za napore kojima su bili izloženi kako uslovima života tako i vjekovnim borbama za odbranu svoje zemlje. Nadmetanja su bila značajna za razvijanje i vaspitanje još veće neustrašivosti i fizičke spremnosti naroda za borbu protiv raznih ugnjetača i porobljivača, kojima je Crna Gora bila vjekovima izložena. Zbog toga je narod izuzetno cijenio takve junake, a njihova nadmetanja nazivao viteštvom, iako, su u suštini imala zabavni karakter. Na tradiciji zasnovani, narodni oblici nadmetanja i igara prenošeni su s koljena na koljeno, tako da su i danas prisutni neki oblici ovih takmičenja.

Autor svoj rad zasniva na podacima putopisaca, etnologa, pisaca, vladara, kazivanja iz naroda kao i građe iz raznih epskih pjesama koje datiraju još od XIV vijeka pa sve do novijeg modernog doba.

Izloženi materijal u ovoj knjizi daje širu i potpuniju sliku stanja fizičke kulture kroz istoriju naroda Crne Gore.

Kao što i autor kaže ova publikacija nastala je kao rezultat sabiranja raznih podataka iz literature, anketiranjem pojedinaca i prikupljanjem podataka raznih drugih istorijskih nalazišta u jednom dužem vremenskom periodu. Tokom iščitavanja knjige dolazimo do saznanja da nas istovremeno informiše o dva pravca: prvi kojim se daju i opisuju osnovne karakteristike viteških igara crnogorskog naroda i drugi gdje su hronološki predstavljeni glavni podatci o fizičkoj kulturi od prvobitne zajednice pa sve do novijeg doba tačnije do početka XIX vijeka.

I pored svih različitosti raznih oblika nadmetanja, može se zapaziti da u svim programima glavno mjesto zauzimaju: trčanja, skakanja, bacanja uglavnom kamenom, rvanje a naročito gađanja na razne načine. Gađanje, prije svega iz vatrenog oružja bilo je na visokoj cijeni, što ne znači da nijesu pridavali važnost i drugim viteškim sposobnostima.

Autor je taksativno obradio veliki broj nadmetanja i igara na osnovu prikupljene građe i tako sve to komponovao u ovoj publikaciji koja je svojevrsni dokument i podloga za dalja istraživanja i nadgradnju.

Treba istaći da je autor izvršio određenu grupaciju nadmetanja prema njihovoj sličnosti i načinu realizacije. Takođe su data i određena pravila po kojima su se nadmetanja održavala.

Autor jezgrovito i autentično na osnovu prikupljenih podataka, opisuje mnoge junake, vojskovođe, suverene kao i obične ljude, prezentirajući njihove sposobnosti kako u fizičkom tako i u moralnom pogledu. Ne bez razloga on apostrofira fizičke vrijednosti crnogorskog naroda u različitim vremenima i situacijama ističući prije svega: brzinu, okretnost, snagu zatim voljni moment i hrabrost na čemu temelji uspješnost u borbama protiv raznih osvajača. On ističe visoke vrijednosti morfološke građe crnogoraca i crnogorski, ističući da je prosto rijetkost sresti »debelog« crnogorca, već da su svi sazdani od najfinijeg sklopa skeletno - mišićne građe. Takođe ističe da se prilikom svih nadmetanja i igara, poštuje fer plej na visokom nivou i da nema zavisti i osvetoljublja. Autor pored osnovne teme »Viteške igre« na prikladan način prezentuje i druge vrijednosti i obilježja ovog naroda kroz vjekove, prije svega kroz epsko pjevanje, naqrodne običaje raznih sredina u različitim vremenima, oružje, nošnje pa sve do ponašanja učesnika u igrama od najnižeg do najvećeg staleža.

Izložena materija u ovoj publikaciji daje širu i potpuniju sliku stanja fizičke kulture kroz istoriju države Crne Gore. Knjiga ima višestruki značaj ne

samo sa istorijskog aspekta i slobodno se može reći da je ista dobar prilog istoriji fizičke kulture Crne Gore. I najzad može se istaći da postoji i odgovarajuća stručna potreba za ovakvom publikacijom, kao nužno polazište u pisanju nacionalne i regionalne istorije fizičke kulture na ovim prostorima.

Na bazi iznesenog vjerujem da je ova publikacija odgovorila na određena pitanja i ispunila svoju osnovnu funkciju.

(„Dan”, 11. novembar 2004. god.)

У ПРИПРЕМИ КОНГРЕС ЦРНОГОРСКЕ СПОРТСКЕ АКАДЕМИЈЕ

Пријаве радова до 15. децембра

Први конгрес Црногорске спортске академије и Друга међународна научна конференција одржаће се у Котору од 31. марта до 2. априла 2005. године.

У раду овог скупа учешће могу узети стручњаци различитих специјалности, свих профила струка, који на било који начин: стручно-образовном, стручно-развојном, истраживачком, научном проучавају, односно приступају спорту. Програм и теме Конгреса и Конференције су: Друштвено-економски односи у спорту и Методологија и технологија рада у спорту.

Сви заинтересовани учесници су обавезни да до 15. децембра

Са неког од ранијих конгреса

ове године доставе сажетак свога рада, са кључним ријечима, обима до једне куцане стране, а рад у цјелини, обима до осам куцаних страна достављају најкасније до 15. фебруара наредне године.

У припремачком одбору налазе се: академик Николај И. Волков (Москва), проф. др Вангел Симев (Скопље), проф. др Павле Опавски (Будва), проф. др Војни Николић (Никшић), др Новак Јовановић (Цетиње), др Душко Бјелица, Драган Дробњак, Душан Симоновић, Дервиш Селхановић (Подгорица), Бахри Ишкa (Тирана), Батриј Марковић (Беране) и Стојан Ивезић (Бијело Поље). Т.Б.

Zdravko Gavrilović

Crnogorska sportska akademija, Podgorica

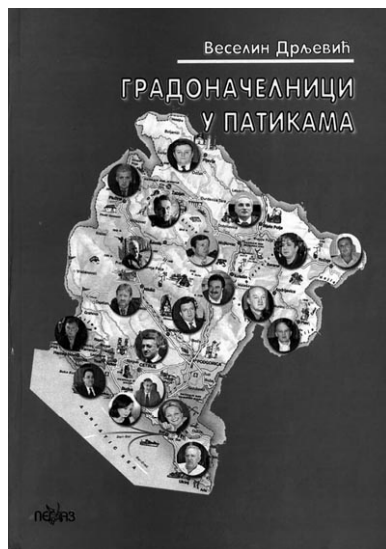
GRADONAČELNICI U PATIKAMA

(Veselin Drljević, autorsko izdanje, 2004.)

Jesen je iz štampe izašla knjiga **Veseli-na Drljevića**, sportskog urednika dnevnog lista „Dan” pod naslovom „**Gradonačelnici u patikama**”. Riječ je o jedinstvenoj studiji, koju čini dvadeset priča sa predsjednicima crnogorskih opština gdje dominiraju sportske teme. Neobična ali originalna ideja realizovana je kroz intervju sa čelnim ljudima crnogorskih opština tokom druge polovine 2003. godine, na sportskim stranicama ovog dnevnika kroz 20 nastavaka, koja je bila najčitanije štivo. Drljević je sredinom minule godine sabrao svu građu u jednu jedinstvenu cjelinu i publikovao je u knjizi „Gradonačelnici u patikama”. U stvari, autor i njegovi sagovornici iz ovog specifičnog ugla govore o

sportu juče, danas i predviđaju njegovu sutrašnjicu. Veselinu Drljeviću je ovo prvi autorski projekat, koji kroz priču sa dvadeset crnogorskih predsjednika opština o sportu govori iz posebnog ugla na jedan nov originalan način.

To je, svakako, skup specifičnih priča o aktuelnom sportskom trenutku u crnogorskim opštinama, trenutnom stanju, sportskim ambicijama i željama naših gradova. Tu su opisani svi rezultati koji prezentiraju jedinstveno sportsku kulturu po opštinama, i koji na najbolji način ukazuju na koje bi to sportske discipline pojedini gradovi u budućnosti trebalo da gledaju sa više blagonaklonosti i pomažu ih značajnije.

Knjiga Veselina Drljevića “Gradonačelnici u patikama” je veoma značajno sportsko štivo koje nam iz prve ruke, daje niz veoma značajnih podataka. Dat je detaljan opis stanja sportske infrastrukture u cijeloj Republici, a ovaj jedinstveni stručni elaborat, treba da podstakne nadležne institucije na ulaganje u one objekte i sportove, koji svojim rezultatima na najbolji način to opravdavaju. Sportski duh i sportska kultura nisu u ekspanziji samo u centrima, sportske aktivnosti značajno se razvijaju i po malim mjestima. Sliku takvog sportskog stanja na najbolji način predstavlja i ova knjiga.

Gradonačelnici, odnosno predsjednici opština su možda na najbolji način predstavili stanje u crnogorskom sportu, koje je, na žalost još uvijek daleko od onog koje bi svi htjeli da bude. No, ipak javlja se želja de se ubrzanim korakom krene u rješavanje nekih značajnih sportskih problema po gradovima koji su do skoro bili tabu teme. Najavljeno je, i svakako, treba se nadati boljem sutra crnogorskog sporta, jer je, i krajnje vrijeme, jednodušna je ocjena svih dvadeset sagovornika, da se prevaziđu razlike i učini napor da se za sport učini još i korak više.

(„Pobjeda”, 9. decembar 2004. god.)

РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР ЗА ПОДВОДНО РАЗМИНИРАЊЕ И ОБУКУ РОНИЛАЦА БИЋЕ ДОМАЋИН РУСКОМ ЧЛАНУ МЕЂУНАРОДНЕ АКАДЕМИЈЕ ЗА СПОРТ ПРИ УН

Посјета академика Николаја Волкова

Разговори са представницима медија у просторијама Центра - у хотелу „Парк” у Бијелој, у четвртак од 13 часова

Подгорјца, 8. септембра - Регионални центар за подводно разминирање и обуку ронилаца, у четвртак, посјетиће академик Николај Ива-

новић Волков са државног универзитета за спорт, физичку културу и туризам у Москви. Волков је, иначе, члан међународне академије за спорт при УН за бригу о здрављу спортиста.

Волков је стални члан Црногорске спортске академије и тренутно борави у Црној

Гори, па ће заједно са проф. др Душком Бјелицом, председником Академије, обићи Регионални центар за подводно разминирање и обуку ронилаца и са директором Центра, Веселином Мијајловићем, разговарати о наставку сарадње која је већ успостављена.

Разговори са представницима средстава јавног информисања предвиђени су у просторијама центра - у хотелу „Парк”, у Бијелој, у четвртак, са почетком у 13 часова.

Вс. С.

Petar Krivokapić

Crnogorska sportska akademija, Podgorica

BIBLIOGRAFIJA RADOVA DR DUŠKA BJELICE U ČASOPISU „RING” (Zemun, Beograd): 1987-1990. god.

Časopis „Ring” je počeo izlaziti početkom 1987. godine u Zemunu gdje je bila smještena i Redakcija. U početku časopis je imao podnaslov: list borilačkih sportova: karate, boks, ful kontakt, savate, tekvondo, kung-fu... Prvi izdavači, odnosno pokretači Lista, su bili Borislav Pelević i Rade Paunović. Pelević nakon toga postaje glavni i odgovorni urednik, a na kraju direktor časopisa.

Već od broja 4 za 1987. godinu izdavač časopisa je „Sportinvest” iz Zemuna, kasnije iz Beograda. U podnaslovu „Ringa” (brojevi 12-16 za 1988. godinu) je: borilački sportovi. Nakon toga to je „Karate ring, jugoslovenski časopis za borilačke sportove i vještine.”

U prvoj godini izlaženja pojavilo se 9 brojeva časopisa (1- 9). Sljedeće, 1988. godine izašlo je 10 brojeva (10-19), a 1989. godine brojevi 20-31, naredne, 1990. godine 32-42.

Duško Bjelica se po prvi put pojavljuje u „Ringu” u broju 4 za 1987. godinu, kada postaje i stalni saradnik zajedno sa Tomom Hladnim, Dušanom Vasiljevićem, Miodragom Jovanovićem i drugim, što je i navedeno u impresumu časopisa. I u toku 1991. godine **Duško Bjelica** je naznačen kao stalni saradnik, ali nema tekstova zbog obaveza u Fudbalskom savezu Crne Gore (1990. godine je postao sekretar Saveza).

Bjelica objavljuje tekstove različitog oblika - od vijesti, prikaza pojedinih takmičenja, reportaže do intervjua. Zahvaljujući razumijevanju Karate saveza SCG i gospodinu Rajku Vujoševiću, direktoru Karate kluba „Budućnost” došli smo do nekih brojeva Časopisa. Ostale brojeve smo pronašli u Narodnoj biblioteci Srbije gdje se čuvaju svi kompleti.

U toku prve tri godine izlaženja **Bjelica** je u Časopisu objavio 55 tekstova (jedan je objavljen i 1990. godine).

Bibliografija objavljenih radova je sređena hronološki. Ako su u pitanju tekstovi objavljeni u istom broju, onda sam se pridržavao redosljeda stranica, a članci na istoj stranici su poređani azbučnim redom. Uz objavljene radove su i anotacije, objašnjenja, koje ukazuju na tematiku tekstova. Na kraju je i registar imena što dopunjuje bibliografiju u informativnom smislu.

1987.

1. U znaku takmičara Budućnosti / Duško Bjelica.
Br. 4 (maj/jun, 1987) str. 15.
Prvenstvo Crne Gore u karateu održano u Titogradu. Učestvovala 42 takmičara iz 16 klubova. Borbe su se odvijale po težinskim kategorijama. Nedjelju dana kasnije u Nikšiću je održano prvenstvo Republike u katama i apsolutnoj kategoriji. Učestvovalo tridesetak takmičara iz sedam klubova. Navedena imena pobjednika.
2. Karate za rekreativce / Duško Bjelica.
Br. 4 (maj/jun 1987), str. 17.
Pri Džudo klubu Titograd.
3. U drugu ligu sa sastanka / Duško Bjelica.
Br. 4 (maj/jun 1987), str. 17.
U Titogradu održana sjednica Predsjedništva Karate saveza Crne Gore. Karatisti Kotora članovi druge lige na osnovu prošlogodišnjih rezultata, plasmana.
4. Zamišljeno ostvareno / Duško Bjelica.
Br. 4 (maj/jun 1987), str. 39.
U Titogradu održana konferencija Džudo saveza Crne Gore. - Prikaz konferencije.
5. Prvenstvo države u Splitu 16. maja / Duško Bjelica.
Br. 4 (maj/jun 1987) str.39.
U ful kontaktu.
6. Povratak na stare staze / Duško Bjelica.
Br. 4 (maj/jun 1987), str. 56.
Boksterski klub Budućnost. - Intervju sa Ismetom Methadžovićem, šefom stručnog štaba podgoričke ekipe. - Sa fotografijom Darka Marovića, Đona Paljaja i Zorana Radonjića, pojedinačno.

7. Juniorsko prvenstvo Crne Gore u karateu po težinskim kategorijama / Duško Bjelica.
Br. 5 (avgust 1987), str. 19.
U Kotoru 19. aprila 1987. godine. - Učestvovalo 70 juniora od 16. do 21. godine iz 11 crnogorskih klubova.
8. Đurović [Vukašin] trener DŽ[udo] k[luba] Titograd / Duško Bjelica.
Br. 5 (avgust 1987), str. 30.
Očekuju se dobri rezultati.
9. Karate Kup Mediterana u Titogradu / Duško Bjelica.
Br.5 (avgust 1987), str.30.
Takmičenje će se održati u septembru u organizaciji Karate kluba Budućnost iz Titograda.
10. Stojkoviću epitet najboljeg / Duško Bjelica.
U Ivangradu održana velika bokverska revija. Učestvovalo 60 takmičara iz 12 klubova. Stručni žiri proglasio za najboljeg boksera Stojkovića iz Ivangrada. Navedeni su rezultati po kategorijama.
11. Dragoljub Kopitović / Duško Bjelica.
Br. 6 (septembar 1987), str. 27.
Intervju sa karate šampionom Jugoslavije u lakoj kategoriji. - Portret šampiona. - Dvije fotografije Kopitovića.
12. Kostić [Zdravko] u Budućnosti / Duško Bjelica.
Br. 7 (oktobar 1987), str. 52.
Kostić je jedno vrijeme boksovao za Pelister iz Bitolja.
13. Hajruši [Smajo] se oprostio / Duško Bjelica.
Br. 7 (oktobar 1987), str. 52.
Bokser Nikšića proveo 10 godina na ringu i imao preko 300 mečeva.
14. Vratio se Mugoša / Duško Bjelica.
Br. 7 (oktobar 1987), str. 53.
Zoran Mugoša, bokser titogradske Budućnosti, vraća se u matični klub (jedno vrijeme je branio boje sarajevskog Željezničara).
15. Omladinska revija u Nikšiću / Duško Bjelica.
Br. 7 (oktobar 1987), str. 43.
Bokverska revija juniora - učestvovalo preko 30 takmičara iz 6 klubova. Za najboljeg takmičara proglašena Janko Vučinić član Nikšića, a za najboljeg tehničara Branko Đurković sa Cetinja.

16. Ibiši [Dino] u Titogradu / Duško Bjelica.
Br. 7 (oktobar 1987), str. 52.
Bokser iz Peći pojačaće Budućnost.
17. Ognjenović [Dragan] ostaje u Nikšiću / Duško Bjelica.
Br. 7 (oktobar 1987), str. 52.
Sjajni takmičar ostaje u matičnom klubu.
18. Uspjela revija boksa / Duško Bjelica.
Br. 8 (novembar 1987), str. 4.
Boksterska revija na Cetinju. - Navedeni rezultati.
19. Održan tromječ u Nikšiću / Duško Bjelica.
Br. 8 (novembar 1987), str. 5.
Učestvovala reprezentacije Pulje (Italija), Titograda i domaćeg Akademika.
20. Dragomir Bečanović / Duško Bjelica.
Br. 8 (novembar 1987), str. 8.
Portret šampiona. - Prvak Jugoslavije u džudou u kategoriji do 65 kilograma za 1987. godinu. - Intervju. - Navedena lična karta šampiona, uspjesi i priznanja. - Fotografija Bečanovića.
21. Mladi bokseri u Atini / Duško Bjelica.
Br. 9 (decembar 1987), str. 5.
Boje reprezentacije Jugoslavije braniće i dva mlada takmičara Budućnosti: Radulović i Đurović. Šef stručnog štaba reprezentacije je Ismet Methadžević.
22. Škola boksa na Žabljaku / Duško Bjelica.
Br. 9 (decembar 1987), str. 5.
Rukovodilac Škole je Milisav Bogdanović - Mamba. - Trenira tridesetak dječaka.
23. Đon Paljaj u Budućnosti / Duško Bjelica.
Br. 9 (decembar 1987), str. 6.
Bokser Paljaj ponovo trenira.
24. Mićović [Veselin] najbolji / Duško Bjelica.
Br. 9 (decembar 1987), str. 13.
Karatista Budućnosti najbolji na tradicionalnom turniru u Skoplju. Navedeni su rezultati sa turnira.
25. Džudo klub Titograd / Duško Bjelica.
Br. 9 (decembar 1987), str. 48, 49.

Novi prvoligaš. - Intervju sa vukašinom Đurovićem, trenerom kluba. Fotografije: Džudo klub Budućnost; prvi trener Vukašin Đurović i pomoćnik Sreten Kipa.

26. Dejo [Savićević] voli boks i karate / Duško Bjelica.

Br. 9 (decembar 1987), str. 49.

Poznati fudbaler. - Fotografija Savićevića.

1988.

27. Juniorsko prvenstvo Crne Gore u karateu / Duško Bjelica.

Br. 10 (januar 1988), str. 4.

Prvenstvo je održano u Titogradu. Učestvovalo 5 ekipa. Navedeni su rezultati.

28. Novi poraz Perunovića [Miodraga] na profi areni / Duško Bjelica.

Br. 10 (januar 1988), str. 32.

Bivši amaterski prvak Evrope poražen u Grenoblu od prvaka Francuske Žakota Renea.

29. Težak poraz u Stokholmu / Duško Bjelica.

Br. 10 (januar 1988), str. 36.

Bokseri Budućnosti poraženi od reprezentacije Švedske sa 18:2. - Utisci Radomira Savkovića, predsjednika Kluba i Toma Markovića, predsjednika Bokserskog saveza Crne Gore.

30. Dragoljub Minić: šampion Jugoslavije za 1987. godina / Duško Bjelica.

Br. 11 (februar 1988), str. 6.

Intervju sa karate prvakom.

31. Usvojen kalendar takmičenja / Duško Bjelica.

Br.12 (mart 1988), str. 51.

Na sjednici predsjedništva Džudo saveza Crne Gore.

32. Sve je teže raditi: Karate klub Pljevlja / Duško Bjelica.

Br. 13 (april 1988), str. 14, 15.

Rad.

33. Izvještaj sa seniorskog prvenstva Crne Gore [u karateu] / Duško Bjelica.

Br.13 (april 1988), str. 24.

Prvenstvo je održano u Titogradu. - Navedeni rezultati.

34. Usenagić [Samir] prvak Crne Gore / Duško Bjelica.

Br.13 (april1988), str. 24.

- U Tuzima održano prvenstvo Crne Gore u karateu za seniore (muškarci u apsolutnoj kategoriji i katama, žene u katama i borbama).
35. Primat juniora Budućnosti / Duško Bjelica.
Br. 14 (maj 1988), str. 15.
U Baru održano juniorsko prvenstvo Crne Gore u karateu. - Navedena imena najboljih takmičara.
36. U znaku Budućnosti / Duško Bjelica.
Br. 14 (maj 1988), str. 15.
Kadetsko prvenstvo Crne Gore u karateu održano u Kotoru. - Navedena imena najboljih takmičara.
37. Kurtović [Nazim] pojačanje za k[arate] e[vropski] š[ampionat] / Duško Bjelica.
Br. 14 (maj 1988), str. 17.
Državni reprezentativac iz Prilepa novo pojačanje Budućnosti.
38. Usenagiću [Samiru] dupla kruna / Duško Bjelica.
Br. 14 (maj 1988), str. 17.
Karatista Budućnosti osvojio titulu državnog prvaka u teškoj kategoriji (u Titogradu) i apsolutnoj kategoriji (u Zagrebu).
39. Priznanje „Pobjedi” i „Titogradskoj tribini” / Duško Bjelica.
Br. 14 (maj 1988), str. 38.
„Ring” pohvaljuje sportsku rubriku ovih glasila.
40. Titograđani ponovo prvoligaši / Duško Bjelica.
Br. 14 (maj 1988), str. 42.
Džudisti Titograda najbolji u kvalifikacijama za ulazak u Prvu saveznu ligu. Mečevi su održani u Titogradu. - navedeni su rezultati.
41. Najbolji - Todorov i Bečanović / Duško Bjelica.
Br. 14 (maj 1988) str. 42.
Ivan Todorov iz Beograda i Dragomir Bečanović iz Nikšića najbolji takmičari na državnom prvenstvu u džudou koje je održano u Beogradu. Fotografije: Ivan Todorov u akciji; Dragomir Bečanović osvaja ipon.
42. Treći internacionalni karate turnir „Bari 88” / Duško Bjelica.
Br. 15 (jun 1988), str. 14.
Održan 23. i 24. aprila. Učestvovala i reprezentacija Jugoslavije. -Fotografija Samira Usanagića (Budućnost).
43. Klub mladih / Duško Bjelica.
Br. 15 (jun 1988), str. 14.
Džudo klub ribnica iz Titograda.

44. Prvi put bez medalje / Duško Bjelica.
Br. 15 (jun 1988), str. 14.
U Kruševcu održano drugo prvenstvo Jugoslavije u karateu (u katama) za kadete i kadetkinje. Za takmičare Budućnosti nije bilo zlatnih medalja.
45. U znaku takmičara Budućnosti / Duško Bjelica.
Br. 15 (jun 1988), str. 14.
U Titogradu održano prvenstvo Crne Gore u karateu (u katama) za kadete i juniore. - Navedeni su rezultati.
46. Andrija Ljumić, šampion Jugoslavije u karateu u super lakoj / Duško Bjelica.
Br. 16 (septembar 1988), str. 21.
Intervju.
47. [Ljetnja karate škola „Ulcinj 88”] / Duško Bjelica.
Br. 16 (septembar 1988), str. 14.
Učestvovalo oko 40 pionira, kadeta i juniora. - Održan i turnir mladih karatista „Južni jadrani 88”. - Navedena imena najboljih takmičara.
48. Titograđani jure titulu / Duško Bjelica.
Br. 17. (oktobar 1988), str. 37.
Boklerski klub Budućnost iz Titograda.
49. Snežana Baćović najbolja / Duško Bjelica.
Br.19 (decembar 1988), str. 5.
Na juniorskom prvenstvu u džudou održanom u Nikšiću. - Navedeni su rezultati.

1989.

50. Veselin Mićović: šampion Jugoslavije u poluteškoj kategoriji za 1988. godinu / Duško Bjelica.
Br. 20 (januar 1989), str. 7.
Fotografija V. Mićovića.
51. Timskim radom do uspjeha / Duško Bjelica.
Br. 23 (april 1989), str. 23.
Intervju sa Bogdanom Muratovićem, predsjednikom Karate saveza Crne Gore i Organizacionog komiteta Evropskog karate šampionata.

52. Bilten 2. [Organizacionog komiteta Evropskog karate šampionata] / [uredio] Duško Bjelica.
Br. 24 (maj 1989), str. 21.
Lična karta Karate saveza Crne Gore. - Bilten je štampan na 8 strana (21-28).
53. Prvenstvo Crne Gore u [karateu] - kadeti i juniori / Duško Bjelica.
Br. 24 (maj 1989), str. 16.
U Kotoru. - Plasman po kategorijama.
54. [Prvenstvo Crne Gore u karateu za seniore i seniorke] / Duško Bjelica.
Br. 24 (maj 1989), str. 16.
U Titogradu. - Plasman po kategorijama.

1990.

55. Akademik bez premca / Duško Bjelica.
Br. 34 (mart 1990), str. 5.
O Džudo klubu Partizan iz Herceg Novog.

REGISTAR IMENA

BAČOVIĆ SNEŽANA 49	MINIĆ DRAGOLJUB 30
BEČANOVIĆ DRAGOMIR 20, 41	MIĆOVIĆ VESELIN 24,50
BOGDANOVIĆ MILISAV - MAMBA 22	MUGOŠA ZORAN 14
VUČINIĆ JANKO 15	MURATOVIĆ BOGOLJUB 51
ĐURKOVIĆ BRANKO 15	OGNJENOVIĆ DRAGAN 17
ĐUROVIĆ, BOKSER BUDUĆNOSTI 21	PALJAJ ĐON 6, 23
ĐUROVIĆ VUKAŠIN 25	PERUNOVIĆ MIODRAG 28
IBIŠI DINO 16	RADONJIĆ ZORAN 6
KIPA SREten 25	RADULOVIĆ, BOKSER BUDUĆNOSTI 21
KOPITOVIĆ DRAGOLJUB 11	RENE ŽAKOT 28
KOSTIĆ ZDRAVKO 12	SAVIĆEVIĆ DEJAN 26
KURTOVIĆ NAZIM 37	SAVKOVIĆ RADOMIR 29
LJUMIĆ HAMDİJA 46	STOJKOVIĆ, BOKSER IVANGRAĐA 10
MARKOVIĆ TOMO 29	TODOROV IVAN 41
MAROVIĆ DARKO 6	USENAGIĆ SAMIR 38, 42
METHADŽEVIĆ ISMET 6,21	HAJRUŠI SMAJO 13.

(„Pobjedin sport”, 9. decembar 2004. god.)

Утицај спортског тренинга на антропомоторичке способности

Ових дана, у издању Црногорске спортске академије и „Монтенегроспорта” изашла је шеста књига из Библиотеке „Стручна литература” аутора др Душка Бјелице „Утицај спортског тренинга на антропомоторичке способности” а то је у ствари његов допунски рад који се бавио научним истраживањем рада са фудбалским кадетима Црне Горе.

У изводу из рецензије, које су потписали др Вељко Алексић, проф. Универзитета у Београду, др Ђорђе Нићин, проф. Универзитета „Браћа Карић” и др Душан Угарковић, проф. Универзитета у Београду између осталог стоји да је Душко Бјелица, као генерални секретар ФС Црне Горе још много раније кроз своје јавне наступе и стручна штива непогрешиво предвидио садашњу оцвалу, невеселу судбину најпопуларнијег спортско-црногорског спорта. Он је међу првим посленицима фудбалског спорта први схватио да се фудбал и његов еснаф, у времену никад набујале импровизације и насртљивог и неуког аматеризма одјенутог у лажне бисере једино може спасити ако се окрене раду, реду, дисциплини, науци и научној методологији.”

А, Душко Бјелица веома рано се окренуо науци, па је и своју докторску тезу

засновао на репрезентативном узорку фудбалских кадета Црне Горе и то по два основа. Прво то су најталентованији и најквалитетнији дјечаци у овом спорту на територији Црне Горе, тада узраста 14 и 15 година. Тестирања су била бројна, у разним срединама, али по начину мјерења потпуно иста. Радило се о клубовима о основним школама, на припремама фудбалским камповима на мору и планини. Тако се дошло до једне научне студије описане у најновијој књизи на око 130 страна а она ће представљати интересантно штиво за тренере, педагоге физичке културе, спортисте и спортске раднике. Оно што је најважније, ударени су темељи на којима се може још више и шире истраживати.

(„Dan”, 25. septembar 2004. god.)

ИЗ ШТАМПЕ ИЗАШАО ЧЕТВРТИ БРОЈ „СПОРТМОНТА”

26 радова на преко 150 страница

У издању „Монтенегроспорта” из Подгорице и Црногорске спортске академије прије неколико дана из штампе је изашао четврти број „Спортмонта”, стручног часописа за спорт, физичку културу и здравље.

На преко 150 страница, са обиљем фотографија, табела и прорачуна објављено је 26 радова из разних спортских области, чији су аутори познати доктори наука из области спорта из земље и иностранства. Међу радовима налази се и „Закон о спорту републике Црне Горе”, аутора Драгана Дробњака, а остале обрађене теме у четвртм броју „Спортмонта” су:

„Спорт на црногорском универзитету” (проф. др Војин П. Николић), „Рекорди у спорту: прошлост, садашњост, будућност и методе тренинга” (Николај И. Волков, Душко Бјелица, Грујо Радуновић), „Утицај психомоторне равнотеже на прецизности убацивања лопте у кош” (др. Драгана Јовановић-Голубовић, доцент и Миодраг Коцић, асс.), „Дозирање оптерећења у индивидуалним програмима спортске рекреације” (доц. др Будимир Бјелић), „Интелигентни системи у спорту” (Мирјана Ивановић), „Зависност тјелесних способности од спортског тренинга код популације фудбалских кадета Црне Горе” (др Душко Бјелица), „Отворене забавне фудбалске школе” (проф. Стојан Ивезић), „Промовисани реферати са научног скупа” (проф. др Михајло Мијановић), „Др Новак Јовановић у свијету најновијих издања” (академик Бранислав Ковачевић), „Нове књиге о старим вриједностима” (Чедомир Драшковић), „Велико научно бреме људске громаде” (др Душко Бјелица), „Изјештај комисије за

оцјену докторске дисертације” (мр Рашида Хаџић), „Корективна гимнастика” (проф. др Радојица Марушић), „Увод у биомеханику спорта” (проф. др Веселин Јововић), „85 година фудбала у Бјелопављинима” (др Новак Јовановић), „Рекреацијом до здравља” (доц. др Будимир Бјелић), „Финансијски менаџмент у спорту” (др Небојша Максимовић), „Дрога и људско понашање” (проф. др Војин Николић), „Дрога у школској клипи” (др Душко Бјелица), „Теорија са основама методике спортске рекреације” (проф. др Војин Николић), „Наука и карате спорт” (доц. др Малиша Радовић), „У сусрет 41. Саничким играма Рожаје 2004.” (др Рашид Хаџић), „Психологија спорта и рекреације” (проф. др Војин Николић), „Црногорски спортски лауреати” (Здравко Гавриловић) и „Стратегија развоја у спортским играма” (др Душко Бјелица).

Четврти број „Спортмонта” се може купити у Градској књижари у Подгорици, а информације се могу добити на телефон број 081/202-596.

Т.Б.

(„Pobjedin sport”, 21. oktobar 2004. god.)

ИЗ СТАРИХ АЛБУМА

Генерација за понос

Некада је Средња економска школа "Мирка Вешовић" из Подгорице имала одсек за физичко васпитање у којој је изшколовано пет генерација, а која је укинута 1982 године.

На слици је генерација из претпоследње школске 1980/81. године, а многи од њих су касније постали педагози физичке културе који предају у многим основним и средњим школама широм Црне Горе, па чак и доктори наука који предају на Универзитету Црне Горе и раде у многим државним органима. Треба нагласити да су многи од њих били и успешни спортисти.

На слици су: најгорњи ред: Зоран Улама, Срђан Милић, Душко Вјелица, Предраг Вујадиновић, Небојша Вучинић, Душко Радовић, Предраг Јоскић, Жељко Боричић, Предраг Гојковић, Милован Пурлија и Ранко Милић. У средњем реду су: Мирјана Јовићевић, Горан Савиће-

вић, Тања Ковачевић, Звездан Пејовић, Дарко Милошевић, Драго Шљиванчанин, Радојина Вуковић, Предраг Ђоковић и Жељ-

ко Милић, и у најдоњем реду су: Лирија Петровић, Зоран Радуновић, Душанка Вујосевић, Ненад Рамадановић, Момчило

Дробињак, Небојша Пелевић, Будимир Вукићевић, Зоран Брајовић, Драга Стојановић и Снежана Поповић.

(„Pobjedin sport”, 28. oktobar 2004. god.)

СПИКОМ И ПЕРОМ

Први дипломирани тренери

Студенти прве генерације су: Данило Вешовић, Горан Дачевић, Зоран Делетић, Бошко Драгићковић, Бојан Ђоковић, Никола Ковачевић, Сава Крстајић, Жељко Мрлековић, Игор Разић, Дарко Стојановић, Предраг Стевојић, Радосав Чабаркапа, Драган Чалија, Васко Вујовић, Марко Манојловић, Жељко Контин, Марко Јовановић, Милован Драшковић, Предраг Јарежић, Милета Радуловић.

То су полазници примјенљених студија за образовање спортских тренера на Филозофском факултету у Никшићу. Они ће након успешних тригодишњих студија који се одвијају у шест семестара постати први дипломирани тренери на Факултету за спорт по Беољској декларацији.

Снимко: Л. Зековић

Crnogorska sportska akademija

Broj: 180/3

Podgorica, 31. 12. 2004.

Ul: Marka Miljanova 70, Podgorica

Email: sportmont@cg.yu Fax: 081/620486

Žiro račun: 550-387986

**SPISAK PRIJAVLJENIH RADOVA ZA PRVI KONGES
CRNOGORSKE SPORTSKE AKADEMIJE I DRUGU
NAUČNU MEĐUNARODNU KONFERENCIJU CRNOGORSKE
SPORTSKE AKADEMIJE –KOTOR, 31.3. -02.4.2003.GODINE**

1. prof. dr **Momčilo Savić**, mr **Stevan Savić**: „Predlog kodeksa srpsko-crnogorskog bokserskog sporta”;
2. mr **Stevan Savić**, prof. dr **Momčilo Savić**: „Mjesto i uloga trenera u timskom radu”;
3. Doc. dr **Drago Milošević**: „Prediktivna vrijednost nekih antropoloških karakteristika za predviđanje usvajanja plivačkih tehnika”;
4. mr **Snežana Radisavljević**: „Kompetencije nastavnika fizičkog vaspitanja i trenera”;
5. prof. dr **Dragoljub Višnjić**: „Fizičko vaspitanje u funkciji sporta”;
6. **Mirko Kantar**, doc. dr **Milan Mihajlović**, **Vesna Čilerdžić**: „Finansiranje sporta u Republici Srbiji”;
7. dr **Rašid Hadžić**, mr **Aleksandar Joksimović**: „Prediktivna vrijednost bazičnih motoričkih sposobnosti na rezultate situaciono-motoričkih sposobnosti fudbalera uzrasta 14-16 godina”;
8. mr **Zoran Obradović** i mr **Goran Kasum**: „Opservacija rvačkog sporta sa zdravstvenog aspekta”;
9. Doc. dr **Drago Milošević**: „Plivanje kao dio opšte-društvene kineziološke aktivnosti”;
10. **Arif Bronja**, **Admira Koničanin**: „Uticaj motoričkih sposobnosti na rezultat u skoku u dalj kod učenika uzrasta od 13 godina”;
11. dr **Duško Bjelica**: „Sportski trening i njegov uticaj na antropomotoričke sposobnosti fudbalera četrnaestogodišnjaka mediteranske regije u Crnoj Gori”;
12. mr **Goran Kasum**, mr **Zoran Obradović**: „Kompatabilnost motoričkih zadataka sa rvačkim alogoritmima”;
13. dr **Kemal Idrizović**, prof. dr **Tomislav Rakočević**, dr **Bećir Šabotić**: „Karakteristike i metodika carving skijanja”;
14. Doc. dr **Budimir Bijelić**: „Zapažanja djece o sportsko-rekreativnim aktivnostima odraslih”;
15. **Srdan Sarić**: „Efekti upravljanja treningom snage”;

16. prof. dr **Radovan Čokorilo**: „Samopouzdanje i sportska uspješnost”;
17. mr **Predrag Mitrović**: „Mogućnost pranja novca u sportu, uzroci i moguće posljedice”;
18. prof. dr **Tomislav Rakočević**, dr **Kemal Idrizović**: „Od skija iz Hoting-a do Carving-a”;
19. prof. dr **Dorđe Nićin**: „Stavovi vježbača prema fitness aktivnostima”;
20. dr **Zoran Đokić**: „Specifična fizička priprema stonoteniseru”;
21. **Nikolaj I. Volkov**, **Duško Bjelica**, **Grujica Radunović**: „Bioenergetski kriterijumi izdržljivosti sportista”;
22. **Miloš Puletić**, **Daniel Stanković**: „Mogućnosti razvitka grada Niša kao sportsko-penjačkog centra”;
23. **Miloš Puletić**, **Daniel Stanković**: „Od planinarenja do sportskog penjanja”;
24. dr **Milenko Vuković**: „Napad u savremenoj odbojci”;
25. dr **Danilo Aćimović**: „Funkcije menadžmenta i menadžera u sportu”;
26. dr **Sanja Mandarić**: „Primjena aerobika u pripremi plesača modernog plesa”;
27. dr **Bećir Šabotić**: „Relacije antropoloških karakteristika i kognitivne sposobnosti sa situaciono-motoričkim sposobnostima u košarci 15-to godišnjaka”;
28. mr **Ivica Nikolić**: „Sportsko - rekreativni programi kao faktor valorizacije turističke ponude”;
29. dr **Dragoljub Višnjić**, dr **Dragan Martinović**, mr **Snežana Radisavljević**: „Samoprocjena osposobljenosti studenata završne godine nastavničkih fakulteta za rad u nastavi fizičkog vaspitanja”;
30. dr **Dragan Martinović**, **Dragan Branković**: „Crna Gora kao poligon za trekking ture biciklom”;
31. Doc. dr **Grujica Radunović**: „Uticaj pušenja na sportsku radnu sposobnost studenata”.
32. prof. dr **Franja Fratrić**: „Nova koncepcija nastave fizičkog vaspitanja-uvođenje tehnologije monitorisanja srčane frekvence u cilju veće motivacije, edukacije, kvalitetne pripreme i selekcije učenika za sport”;
33. mr **Goran Sekeljić**, dr **Milovan Stamatović**: „Objektivnost regulacijskih testova (Harvardski step-test) u procjeni stanja fizičke pripremljenosti mladih sportista”;
34. dr **Nebojša Maksimović**, dr **Zoran Milošević**: „Planiranje i evaluacija razvoja sportske organizacije”;
35. **Franja Fratrić**, **Marko Stojanović**, **Bogdan Ilić**: „Funkcionalno-fiziološki modeli košarkaša 14, 15 i 16 godina i njihove razlike”;
36. Doc. dr **Nebojša Maksimović**: „Donošenje odluka-kao faktor uspjeha u sportu”;

37. prof. dr **Vojin Nikolić**: „Sport-sportska rekreacija-turizam (programske i druge osnove zajedničkog djelovanja)”;
38. prof. dr **Veselin Jovović**: „Relacije i intenzitet korelacionih veza između varijabli morfoloških dimenzija i posturalnog statusa kod 13-godišnjih djevojčica”;
39. mr **Branislav Radulović**: „Dinamika plivačkih rezultata u Crnoj Gori u periodu 1997-2004 godine”;
40. dr **Milovan Stamatović**, mr **Goran Sekeljić**: „Instrument za procjenu kvaliteta sportskog treninga”;
41. prof. dr **Spasoje Bjelica**: „Moralne norme kao regulatori sportskih odnosa”;
42. **Reperger Šandor**: „Sportski objekti, informativni sistemi”;
43. **Božidar Petričević, Branislav Stjepčević, Borislav Roganović**: „Sportsko jedrenje u Crnoj Gori – tradicija, sadašnje stanje i perspektiva”;
44. Doc. dr **Enver Mededović**: „Sport i kultura”;
45. prof. dr **Šefket Krcić**: „Etika u kontekstu izdavačke djelatnosti u sportu (sociološki aspekt)”;
46. Doc. dr **Enver Mededović**: „Stavovi učenika IV razreda osnovne škole u Novom Pazaru prema nastavi fizičkog vaspitanja”.

Prijavljivanje radova prolongirano je do 25. januara 2005. godine.

Napomena:

Jedan učesnik, može najviše biti jedanput autor ili koautor u dva naučana rada ili saopštenja. Na taj način se izbjegava formalizovanje autora i koautora u pojedinim radovima i ova odredba će se strogo poštovati.

Sažetci radova moraju se dostaviti najkasnije, takođe do **25. januara 2005.** godine. Njihovo objavljivanje u sportskom nedjeljniku „**Pobjedin sport**”, planirano je svakog četvrtka, počev od 13. januara 2005. godine. Objavljivanje 4-5 sažetaka prijavljenih radova trajaće sve do početka održavanja naučnog skupa i na taj način se učiniti javnim.

Takođe, svaki pojedinac naveden kao autor ili koautor, obavezan je uplatiti kotizaciju za učešće na naučnom skupu, bez obzira da li on ili koautor podnose referat-autorizuju rad. U suprotnom, taj rad neće biti prezentiran na naučnom skupu, niti objavljen u međunarodnom stručnom časopisu „**Sport Mont**” za sport, fizičku kulturu i zdravlje.

Svi učesnici ***Prvog međunarodnog kongresa Crnogorske sportske akademije i Druge međunarodne naučne konferencije Crnogorske sportske akademije*** dobijaju ***Certifikat Crnogorske sportske akademije.***

**Predsjednik CSA,
Dr Duško Bjelica**

SADRŽAJ

Stojan Ivezić, prof.

*Nedjeljnik „Pobjedin sport” na izboru najboljih sportista Crne Gore
za 2004. godinu nagradio našu naučnu i sportsku organizaciju*

PLAKETA CRNOGORSKOJ SPORTSKOJ AKADEMIJI 5

Dr Duško Bjelica

PROMJENA RITMA KAO FAKTOR SMANJIVANJA

OPTIMALNIH AEROBNIH SPOSOBNOSTI 7

Н.И. Волков, Душко Бьелица, Груица Радуневич

ПРОБЛЕМЫ БИОЭНЕРГЕТИКИ В СПОРТЕ

ВЫСШИХ ДОСТИЖЕНИЙ 13

Prof. dr Mihajlo Mijanović, Boris Nikolić prof.

OBJEKTIVNOST I DISKRIMINATIVNOST

TESTOVA I MJERNIH INSTRUMENATA 28

Dr Zoran Đokić

SPECIFIČNA FIZIČKA PRIPREMA

VRHUNSKIH TAKMIČARA U STONOM TENISU 38

Dr Duško Bjelica

SPORTSKI TRENING I ANTROPOMOTORIČKE

SPOSOBNOSTI FUDBALERA PETNAESTOGODIŠNJAKA

KONTINENTALNE REGIJE U CRNOJ GORI 46

Prof. dr Momčilo Savić, mr Stevan M. Savić

NEKI ASPEKTI BOKSERSKOG TRENINGA 60

Dr Rašid Hadžić, Dr Duško Bjelica

USMJERAVANJE, SELEKCIJA I PROGRAMIRANI RAD

PREDSTAVLJAJU IMPERATIV USPJEHA U ALPSKOM SKIJANJU 67

Doc. dr Mališa Radović

SPORT U CRNOJ GORI DO 1914. GODINE

(Dr Novak Jovanović - Cetinje 1994. godine) 72

Prof. dr Pavle Opavski

UTICAJ SPORTSKOG TRENINGA
NA ANTROPOMOTORIČKE SPOSOBNOSTI

(Dr Duško Bjelica, CSA - Podgorica 2004. godine) 75

Prof. dr Veselin Jovović

SPORTSKA GIMNASTIKA
KAO IZBORNA NASTAVA U OSNOVNOJ ŠKOLI

(Prof. dr Radojica Marušić, Univerzitet Crne Gore, Podgorica, 2001.) 79

Petar Krivokapić

PLEMENITA MISIJA SPORTA

(Dragan - Bobi Perović: »Nova trasa starog asa«. - Podgorica:
Montenegrosport, 2004.) 81

Boris Nikolić, prof.

POZNATI NEPOZNATI JADRAN

(Knjiga Borislava Dabovića, Ministarstvo sporta RCG, 1996. H. Novi) 83

Dr Duško Bjelica

ZLATNE GODINE

(Knjiga: "Zlatne godine", autora Dragana Čolovića.
Izdavač: PVK Jadran, IP Obod, 2001.) 85

Doc. dr Mališa Radović

Sa promocije: „OD SLOGE DO ISKRE”

MONOGRAFIJA 85 GODINA FUDBALA U BJELOPAVLIĆIMA 87

Prof. dr Veselin Jovović

GLASNIK ANTROPOLOŠKOG DRUŠTVA JUGOSLAVIJE

(OSVRT NA 40-GODINA SVOGA POSTOJANJA) 91

Dr Duško Bjelica

OSNOVI ANTROPOMOTORIKE TEORIJA

(Autori: Prof. dr Džambulat Idrizović, dr Kemal Idrizović. Izdavač:
Univerzitet Crne Gore i Štamparija „Obod” Cetinje-Podgorica, 2001.) 95

Petar Krivokapić

MONOGRAFIJA O AUTOMOBILIZMU

(Dragan Klarić: »Pola vijeka izazova: AMD Budva: 1954-2004«.
- Budva: JP »Informativni centar«, 2004.) 97

Dr Duško Bjelica

TRADICIJU SAČUVALA FUDBALSKA LOPTA

(Knjiga Borislava Dabovića „23 fudbalska turnira mimoze”, H. Novi, 2004.) . . . 99

Doc. dr Mališa Radović

»MOMAČKE VITEŠKE IGRE«

(Autora: Đura Laković, Ministarstvo sporta RCG - Podgorica, 2000. g.) 100

Zdravko Gavrilović

GRADONAČELNICI U PATIKAMA

(Veselin Drljević, autorsko izdanje, 2004.) 103

Petar Krivokapić

BIBLIOGRAFIJA RADOVA DR DUŠKA BJELICE U

ČASOPISU „RING” (Zemun, Beograd): 1987-1990. god. 105

SPISAK PRIJAVLJENIH RADOVA NA DAN 31. 12. 2004.

ZA PRVI KONGRES CRNOGORSKE SPORTSKE AKADEMIJE I

DRUGU NAUČNU MEĐUNARODNU KONFERENCIJU

CRNOGORSKE SPORTSKE AKADEMIJE–

KOTOR, 31. 3.-02. 4. 2003. GODINE 118